

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS KATEDRA

GINTARĖ VASILIAUSKAITĖ
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMINOLOGIJOS STUDIJŲ PROGRAMA

TURTINIO NUSIKALSTAMUMO LIETUVOJE KRIMINOLOGINĖ ANALIZĖ
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas -
Doc. Dr. A. Petkus

Vilnius, 2012

TURINYS

IVADAS	3
1. NUSIKALSTAMUMO SAMPRATA IR STRUKTŪRA.....	6
2. TURPINIS NUSIKALSTAMUMAS LIETUVOJE.....	9
2.1. Veiksniai sąlygojantys turtinį nusikalstamumą	10
2.2. Turtinio nusikalstamumo Lietuvoje pagrindiniai kriminologiniai rodikliai	12
2.3. Asmenų darančių turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas charakteristika	22
2.4. Labiausiai paplitusios turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos.....	31
2.4.1. Vagystė	31
2.4.2. Plėšimas	42
2.4.3. Turto prievartavimas.....	49
2.4.4. Sukčiavimas	56
3. TURPINIO NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJOS GALIMYBĖS	67
IŠVADOS IR SIŪLYMAI.....	72
NAUDOTA LITERATŪRA.....	74
ANOTACIJA Lietuvių kalba.....	79
ANOTACIJA Anglų kalba (ANNOTATION)	80
SANTRAUKA Lietuvių kalba.....	81
SANTRAUKA Anglų kalba (SUMMARY).....	82
PRIEDAI.....	83

IVADAS

Temos aktualumas ir naujumas: tema yra aktuali tiek teoriniu, tiek ir praktiniu aspektu. Turtinio pobūdžio nusikalstamomis veikomis pažeidžiamas nuosavybės neliečiamumas, kuris kiekvienam asmeniui garantuojamas nacionaliniais ir tarptautiniais teisės aktais. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 straipsnio 2 punkte nustatyta: „Kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais. Iš nieko negali būti savavališkai atimta jo nuosavybė.“¹ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta, kad nuosavybė neliečiama ir nuosavybės teisės saugo įstatymai.² Norint efektyviai kontroliuoti turtinį nusikalstamumą, reikia nuolatos stebėti jo struktūrą, dinamiką, naujus turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo būdus, analizuoti veiksnius, turinčius įtakos turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymui, bei asmenų, darančių turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, charakteristiką.

Šios temos aktualumą lemia ir tai, kad tai latentiškiausios nusikalstamos veikos. Vadovaujantis viktimologinių tyrimų duomenimis, ypač daug kai kurių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų nepatenka į oficialiąją statistiką. 2007 m.- 73,7 procentai asmenų, tapusių sukčiavimo nusikalstamų veikų aukomis, apie tai nepranešė teisėsaugos institucijoms³. Didelis turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas darančių asmenų recidyvas. Žemas šių nusikalstamų veikų ištirimo lygis: bendrame registruotame nusikalstamume vidutiniškai ištiriama 45 procentai nusikalstamų veikų, registruotame turtiniame nusikalstamume apie 45 procentus nusikalstamų veikų. Žemas nusikalstamų veikų ištirimo lygis mažina visuomenės pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis ir didina gyventojų nesaugomo jausmą. Lietuvoje gyventojų nesaugumo jausmas nuo nusikalstamų veikų 2005–2008 metais didėjo. 2008 metų balandžio mėnesį daugiau ar mažiau nesaugiai besijaučiančių gyventojų buvo 3,5 karto daugiau, negu besijaučiančių daugiau ar mažiau saugiai.⁴

Temos aktualumą taip pat lemia tai, kad 2008 m. Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, prasidėjo ekonominis sunkmetis, kuris turėjo palikti pėdsaką ne tik bendrame registruotame, bet ir registruotame turtiniame nusikalstamume. Analizuojant statistinius duomenis, apibūdinančius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, bei asmenis, įtariamus

¹ 1986 m. Visuotinių žmogaus teisių deklaracija // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. Vilnius: Mintis, 1991. P 5

² Lietuvos Respublikos Konstitucija. // Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014.

³ Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. http://www.nplc.lt/lit/tyr_tyrimai.aspx [žiūrėta 2010 12 11]

⁴ Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras <http://www.nplc.lt/reng/ren96/ren96-tyrimo-ataskaita.doc> [žiūrėta 2010 12 11]

(kaltinamus) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, bus galima įvertinti ekonominės krizės pasekmes registruotam turtiniam nusikalstamumui.

Temos ištyrimo lygis. Lietuvos teisės moksle galima rasti nemažai mokslinių darbų ir daug straipsnių, kuriuose nusikalstamumas Lietuvoje nagrinėjamas įvairiais aspektais ir skirtingu laikotarpiu, tačiau konkrečiai mokslinio darbo apie turtinį nusikalstamumą kriminologiniu aspektu niekas nėra parašęs. Šiai temai skirta po vieną skyrių vadovėliuose „Kriminologija”.⁵ Taip pat parašyta daug magistro baigiamųjų darbų nusikalstamumo tema, kuriais galima pasiremti: L. Grunulaitė – „Nusikalstamumas didžiuosiuose Lietuvos miestuose: lyginamoji analizė“⁶, G. Pocevičius – „Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika“⁷, D. Bacys – „Nusikalstamumo raiška Tauragės apskrityje“⁸ ir kt. Galima rasti daug patikimų statistinių duomenų apie bendrą registruotą nusikalstamumą bei atskiras nusikalstamas veikas. Tačiau statistiniai duomenys, apibūdinantys turtinį nusikalstamumą, kuriais remiantis būtų atskleidžiamos turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų ypatybės, yra nepakankami ir dažnai jie nėra apibendrinti. Šiame darbe bus apibendrinti esami statistiniai duomenys apie 2006-2011 m. Lietuvoje užregistruotas turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, bei aptartos pagrindinės tendencijos. Duomenų analizė leis išanalizuoti dažniausiai daromas turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, jų dinamiką, įtaką bendram registruotam nusikalstamumui, priežastis įtakojančias turtinį nusikalstamumą, bei asmenis, darančius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas.

Tyrimo objektas - Turtinis nusikalstamumas Lietuvoje.

Tyrimo problema. Nusikalstamumas, problema, su kuria susiduria visos civilizacijos nuo seniausių laikų. Tai, kad šio reiškinio panaikinti neįmanoma, jau seniai žinoma tiesa, tačiau, suvokiant šio reiškinio priežastis ir sąlygas, įmanoma jį kontroliuoti, prognozuoti ir netgi sumažinti. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus,- būtinas nuolatinis nusikalstamumo struktūros, būklės, lygio bei pokyčio tendencijų stebėjimas, apibendrinimas ir analizė.

Registruotas turtinis nusikalstamumas yra didžiausia bendro registruoto nusikalstamumo dalis, kuri labiausiai įtakoja bendrą registruotą nusikalstamumą, ir labiausiai reaguoja į ekonominius pokyčius, vykstančius toje teritorijoje. Statistikos departamento duomenimis 2008- 2009 m., ekonominio sunkmečio metu, registruotas turtinis nusikalstamumas Lietuvoje žymiai išaugo, lyginant su prieš tai buvusiais metais ir tai tapo didele problema tiek

⁵Kriminologija / Ats. red. Bluvšteinas J., Vilnius: Pradai, 1994 m.; Kriminologija/ moksliniai redaktoriai Babachinaitė G., Kiškis A., Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.

⁶ http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100225_142114-01915/DS.005.0.01.ETD;
[Žiūrėta: 2012-02-20]

⁷ http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100222_101002-89598/DS.005.0.01.ETD;
[Žiūrėta: 2012-02-20]

⁸ http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110705_132507-61291/DS.005.0.01.ETD;
[Žiūrėta: 2012-02-20]

institucijoms, kovojančioms su nusikalstamumu, tiek gyventojams, kurių saugumo jausmas mažėja. Turtinio nusikalstamumo prevencijai svarbi turtinio nusikalstamumo stebėsena atliekant būklės, dinamikos ir kitų kriminologinių rodiklių analizę. Todėl yra būtinybė įvertinti naujausius duomenis ir pateikti siūlymus prevencijai.

Tyrimo tikslas – atlikti ir pateikti kriminologinę registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje analizę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti vyraujančių nusikalstamumo sampratų įvairovės analizę ir apibūdinti nusikalstamumo struktūrą.
2. Apibendrinti veiksnius, įtakančius turtinį nusikalstamumą.
3. Išnagrinėti pagrindinius registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinius rodiklius.
4. Pateikti asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje, asmenybės bruožus.
5. Išanalizuoti labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pagrindinius kriminologinius rodiklius.
6. Aptarti turtinio nusikalstamumo prevencijos galimybes.

Darbo metodai. Atskleidžiant nusikalstamumo sampratą bei struktūrą- naudotas mokslinės literatūros analizės metodus. Apibūdinant turtinį nusikalstamumą Lietuvoje, bei atskleidžiant asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje, asmenybės bruožus naudotas statistinės analizės bei apibendrinimo metodus. Taip pat naudotas grafinis duomenų pateikimo ir analizės metodas- vaizdžiam duomenų pateikimui, palyginimui bei analizei. Loginis analitinis metodas - pateikiant išvadas ir siūlymus. Darbe atlikta 2006-2011 m. registruoto turtinio nusikalstamumo statistinių duomenų statistinė analizė.

Darbo struktūra: Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados, anotacija lietuvių ir anglų kalbomis, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, naudota literatūra ir priedai. Pirmojoje darbo dalyje atskleidžiama nusikalstamumo samprata bei struktūra. Antrojoje dalyje pateikta turtinio nusikalstamumo samprata. Apibendrinti veiksniai, sąlygojantys turtinį nusikalstamumą. Išanalizuoti 2006- 2011 m. turtinio nusikalstamumo Lietuvoje bei labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pagrindiniai kriminologiniai rodikliai. Atskleisti asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje asmenybės bruožai. Trečiojoje dalyje aptarta Lietuvoje vykdoma turtinio nusikalstamumo prevencinė veikla. Darbas baigiamas išvadomis ir siūlymais, bei naudotos literatūros sąrašu.

1. NUSIKALSTAMUMO SAMPRATA IR STRUKTŪRA

Analizuojant tiek kriminologinę, tiek baudžiamosios teisės literatūrą, nerasime vieningo nusikalstamumo apibrėžimo. Nusikalstamumo sąvoka įvairių autorių formuojama skirtingai, vieni ją apibrėžia plačiau, kiti abstrakčiau. Vokiečių kriminologas H. J. Schneideris nusikalstamumą apibūdina, kaip neigiamą reiškinį, visuomenėje vykstantį procesą nenurodant konkretesnių jo požymių. G. Kaizerio nuomone, nusikalstamumas tai baudžiamosios teisės uždraustų veiksmų suma. Tie veiksmai įvardijami, kai ypatingi teisės pažeidimai- nusikaltimai.⁹ Lenkų kriminologas J. Bafija nusikalstamumą apibrėžia kaip visuomenės reiškinį, kuris tikrovėje pasireiškia per atskirus nusikalstamo elgesio aktus, atitolinančius asmenį nuo socializacijos proceso.¹⁰ Nusikalstamumas tai procesas, kurį sudaro visuma įstatymo baudžiamų veikų, padarytų tam tikroje valstybėje ar regione per tam tikrą laikotarpį.¹¹ „Nusikalstamumas- tai sąlyginai masinis, istoriškai kintantis socialinio, baudžiamojo teisinio pobūdžio visuomenės reiškinys, susidedantis iš visumos nusikalstamų veikų, padaromų tam tikroje valstybėje per tam tikrą laikotarpį“.¹² A. Dapšys nusikalstamumą apibūdina kaip vieną iš specifinių socialinių teisinių reiškinų, su kuriuo susiduria bet kuri valstybė, skiriasi tik šio reiškinio mastai, raiškos formos, problemos sprendimo būdai bei priemonės. Tai priklauso nuo šalies socialinės, ekonominės, politinės padėties, istorinių, kultūrinių tradicijų, visuomeninių teisinių santykių raidos ir intensyvumo, jų harmonijos ir disharmonijos lygio, evoliucinio ar revoliucinio vystymosi pobūdžio¹³. A. Čepo nuomone, nusikalstamumas – masiškai paplitęs, istoriškai kintantis, socialinis reiškinys, turintis antagonistinį, teisinį, kriminalinį pobūdį ir susidarantis iš tam tikrose valstybėse arba jų dalyse per tam tikrą laiką padarytų nusikaltimų visumos¹⁴. Prof. habil. dr. J. Galinaitytė ir dr. T. Rudzakis pateikdami šiuolaikinio nusikalstamumo sampratą pabrėžia, kad nusikalstamumą galima suvokti tik kartu su visa visuomene, joje vykstančiais procesais ir reiškiniais. Šių kriminologijos specialistų nuomone, nusikalstamumas yra valstybei ir visuomenei pavojingas, istoriškai kintantis, save kuriantis, sąlyginai savarankiškas socialinis-teisinis reiškinys, nulemtas visuomenėje vykstančių socialinių procesų ir reiškinų, reikalaujantis nuolatinės kontrolės.¹⁵

⁹ Kaiser G. Kriminologie.-Haidelberg. 1993. P.211.

¹⁰ Бафия Е. Проблемы криминологии. Диалектика криминогенной ситуации. – Москва, 1983. С. 25.

¹¹ Kriminologija / Ats. red. Bluvšteinas J., Vilnius: Pradai, 1994. P. 37.

¹² Кузнецова Н. Ф. Преступление и преступность. - Москва, 1969. С. 173.

¹³ Dapšys A. Kriminogeninės situacijos analizė ir nusikalstamumo prevencijos problemos//Teisės institutas, 1995. P. 18.

¹⁴ Abramavičius A., Drakšienė A., Čepas A. ir kt. Baudžiamoji teisė, Bendroji dalis, Trečias pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius, 2003. P. 133-134.

¹⁵ Galinaitytė J., Rudzakis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62), P.139.

Apibendrinant pateiktas nusikalstamumo definicijas, galima išskirti nusikalstamumui būdingus požymius:

Nusikalstamumas yra dvejopo pobūdžio reiškiny- socialinis bei baudžiamasis - teisinis. Nusikalstamumo neįmanoma atskirti nuo socialinės aplinkos bei teisės, tačiau taip pat negalima kalbėti apie nusikalstamumą, kaip vien tik apie teisinę ar socialinę kategoriją. Socialiniu požiūriu nusikalstamumas atsiskleidžia kaip specifinė žmogaus elgesio, pažeidžiančio konkrečios socialinės sistemos tinkamą funkcionavimą, forma. Teisniu požiūriu nusikalstamumą sudaro visuma priešingų teisei veikų, kurių atžvilgiu visuomenė, veikdama tiek per valstybės institucijas, tiek per atskirus visuomenės narius, vykdo prevencinę veiklą¹⁶.

Nusikalstamumas turi sistemai būdingas savybes. Jis, remiantis teritorijos, laiko ir kitų aplinkybių atžvilgiu, gali būti skaidomas į tam tikras diferencijuotas dalis. Būtina pažymėti, kad yra mokslininkų, linkusių ignoruoti nusikalstamumą kaip sistemą. Jų nuomone nusikalstamumą įmanoma nagrinėti tik kaip individualų reiškinį, nes nusikalstamumas pats savaime negali būti objektyviai stebimas¹⁷. Nagrinėjant jį atskirai nuo nusikalstamų veikų, jis praranda sąsajas su objektyvia tikrove. Šiai nuomonei nepritartina, nes vadovaujantis ja būtų paneigtas nusikalstamumo, kaip savarankiško kriminologijos mokslo tyrimo objekto, tyrinėjimo pagrįstumas. Be abejo, nusikalstamumas pasireiškia per atskiras nusikalstamas veikas, tačiau tai nėra paprasta nusikalstamų veikų suma, nes tarp nusikalstamų veikų egzistuoja tam tikri ryšiai, pavyzdžiui: tas pats asmuo gali padaryti kelias nusikalstamas veikas; nusikalstamą veiką gali padaryti vienas arba keli asmenys; vienos nusikalstamos veikos gali būti padaromos kaip tikslas ar pasekmė kitoms nusikalstamoms veikoms. Todėl ryšys tarp nusikalstamumo ir nusikalstamos veikos egzistuoja kaip ryšys tarp visumos ir dalies¹⁸.

Manome, kad nagrinėjant nusikalstamumą informatyvus nusikalstamumo požymis yra ne tik užregistruotos nusikalstamos veikos, bet ir jas padarę asmenys. Anot kriminologų J. Galinaitytės ir T. Rudzkio, įtraukus į nusikalstamumo sampratą ir asmenis, padariusius nusikalstamas veikas, kyla klausimas ne tiek dėl nusikalstamumo sampratos, kiek su taip išplėstai suvokiamo nusikalstamumo tyrimo metodologija. Tačiau šių kriminologų nuomone, atsietai nagrinėjant nusikalstamų veikų požymius ir nusikaltėlių asmenybės savitumus problemų neturėtų kilti.¹⁹

Nusikalstamumas yra istoriškai kintantis, tačiau nenykstantis reiškinys. Kiekviena atskira nusikalstama veika yra atsitiktinis reiškinys, kuris įtakotas įvairių veiksnių gali ir

¹⁶ Namų advokatas / Sud. Prapiestis J. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2002. P. 577

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Abramavičius A., Čepas A., Drakšienė A. ir kt. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis.-Vilnius, 1996. P. 132.

¹⁹ Galinaitytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62), P. 137.

neįvykti, tuo tarpu pats nusikalstamumas yra neišvengiamas. Be to, nusikalstamumui, kaip ir bet kuriam kitam procesui, yra būdingi tam tikri dėsningumai, ir veikiant šiems dėsningumams nusikalstamumas neįgauna chaotiško pobūdžio; nusikalstamumui būdinga tam tikra vidinė tvarka, reguliarumas ir pasikartojimas.²⁰

Aukščiau išvardinti nusikalstamumo sąvokos kriterijai atitinka daugumos įvairių pasaulio šalių mokslininkų kriminologų nuomones.

Apibendrinat pateiktas nusikalstamumo definicijas bei išskirtus nusikalstamumo požymius, galima suformuluoti tokią nusikalstamumo sampratą: nusikalstamumas – tai kiekvienai valstybei būdingas socialinis teisinis reiškiny, integruojantis tam tikroje valstybėje, ar jos dalyje, per tam tikrą laiko tarpą padarytas nusikalstamas veikas, jas darančius asmenis, bei visuomenės ir valstybės institucijų reakciją į tai.

Kadangi nusikalstamumas nėra vienalypis reiškiny, ir, remiantis įvairiais kriterijais, jis gali būti skaidomas į tam tikras diferencijuotas dalis. Nerasime nė vienos mokslo šakos, kuri nepateiktų jai būdingos klasifikacijos, todėl kriminologijos mokslas nėra išimtis. Kriminologijoje išskiriant nusikalstamumo rūšis naudojami įvairūs kriterijai.

Vienas iš tokių kriterijų nusikaltimo motyvas. Jis parodo subjektyvų žmogaus ir veiksmų santykį, tačiau neviseiškai apibūdina priežastingumą. Šiuolaikinėje kriminologijoje išskiriamos keturios tokios klasifikacinės grupės: savanaudiški motyvai; saviraiškos ir savęs įprasminimo motyvas; politiniai nusikalstamų veikų motyvai; seksualinio pobūdžio motyvai.²¹ Remiantis šiais motyvais išskiriamas turtinis, politinis, smurtinis nusikalstamumas.

Pagal kaltės kriterijų išskiriamas tyčinis ir neatsargus nusikalstamumas.

Nusikalstamumą galima klasifikuoti remiantis subjektą apibūdinančiais bruožais: pagal juridinį statusą- fizinių ir juridinių asmenų nusikalstamumą; pagal amžių nepilnamečių ir suaugusiųjų nusikalstamumą; pagal lytį – moterų ir vyrų nusikalstamumą; pagal specifinę socialinę subjekto padėtį- recidyvinį ir penitencinį nusikalstamumą ir t.t.

Pagal turimų žinių apie nusikalstamumą lygį- realus ir latentinis nusikalstamumas.

Remiantis savanaudiško motyvo kriterijumi iš bendro nusikalstamumo galima išskirti turtinį nusikalstamumą, kuris turi jam būdingus požymius ir struktūrą. Apie tai plačiau antroje šio darbo dalyje.

²⁰ Kriminologija. Ats. red. J. Bluvšteinas. Vilnius: Pradai, 1994. P. 37-38.

²¹ Кудрявцев В. Н. Лекции по криминологии.- Москва: Юрист, 2005. С. 110-111.

2. TURTINIS NUSIKALSTAMUMAS LIETUVOJE

Turtinis nusikalstamumas – nusikalstamų veikų, padaromų siekiant neteisėtai užvaldyti ar įgyti svetimą turtą, visuma.²²

Turtinis nusikalstamumas tai nusikalstamos veikos nuosavybei (svetimam turtui), kurios daromos tiesiogiai, neteisėtai užvaldant svetimą turtą savanaudiškais tikslais, siekiant praturtėti be pagrindo, kai nusikalstamos veikos subjektas nesinaudoja savo tarnybine padėtimi²³.

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams sudaro atskirą skyrių ir apima šias nusikalstamas veikas: vagystė; neteisėtas naudojimasis energija ir ryšių paslaugomis; plėšimas; turto prievartavimas; sukčiavimas; turto pasisavinimas; turto iššvaistymas; radinio pasisavinimas; turtinės žalos padarymas apgaule; turto sunaikinimas ar sugadinimas; turto sunaikinimas ar sugadinimas dėl neatsargumo; nusikalstamu būdu gauto turto igijimas arba realizavimas; neteisėtas praturtėjimas.²⁴

Šios nusikalstamos veikos turtiniam nusikalstamumui priskiriamos atsižvelgiant į motyvus, kurių vedami asmenys jas įgyvendina, t.y. savanaudiški tikslai, siekis praturtėti be pagrindo. Visomis šiomis veikomis pirmiausia kėsinama į svetimą turtą. Svetimas turtas- tai daiktai, kurie grobimo momentu priklauso ne kaltininkui, o kitam asmeniui²⁵.

Subjektai, realizuojantys šias nusikalstamas veikas, neturi naudotis tarnybine padėtimi. Jei subjektas naudojasi tarnybine padėtimi, atsižvelgiant į nusikalstamos veikos objektyviusius bei subjektyviusius požymius, nusikalstama veika gali būti kvalifikuota kaip nusikalstama veika valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams.

Pateiktoje turtinio nusikalstamumo sąvokoje nieko nekalbama apie smurto naudojimą įgyvendinant turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Nors kai kurios iš aukščiau pateiktų veikų įgyvendinamos naudojant smurtą, pvz. plėšimas, turto prievartavimas, tačiau šios nusikalstamos veikos prie turtinių priskiriamos, todėl, kad jas įgyvendinant smurtas naudojamas ne kaip tikslas, bet kaip priemonė tikslui pasiekti.

²² Drakšienė A., Michailovič I. Kriminologijos žinynas . Vilnius: Eugrimas, 2008. P. 147.

²³ Petkus A. Labiausiai paplitęs turtinio pobūdžio nusikalstamumas ir jo prevencija/ Kriminologija: vadovėlis.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010, P. 448

²⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741

²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika. 2005, Nr. 23.

2.1. Veiksniai sąlygojantys turtinį nusikalstamumą

Nusikalstamumas, kaip ir bet kuris kitas socialinis procesas, neegzistuoja pats savaime, jis nėra izoliuotas reiškinys. Esant tam tikroms socialinėms sąlygoms jis kinta. Suvokus vienų ar kitų sąlygų įtaką nusikalstamumui galima imtis priemonių šiam reiškiniui kontroliuoti. Todėl kriminologijos mokslas siekia atskleisti šio reiškinio kilmę, veikimo mechanizmą bei išsiaiškinti priežastingumą. Priežastingumas – tai objektyviai egzistuojantis reiškinys, susidedantis iš dviejų elementų, iš kurių vienas yra priežastis, o kitas – padarinys. Priežasties atsiradimas lemia pasekmės atsiradimą; ir jei yra pasekmė, vadinasi, buvo ir priežastis.²⁶

Kriminologai jau senai pastebėjo, kad nusikalstamumas susijęs su visuomenės socialine, demografinė, ekonomine, teisine, politine ir moraline situacijos, jos raida bei pokyčiais. Įvairiausių krizių, radikalių permainų laikotarpiais nusikalstamumas paprastai didėja, o esant stabiliai padėčiai šalyje, nusikalstamumo lygis paprastai būna stabilus. Nusikalstamumui įtaką daro įvairiausi socialinio bei ekonominio pobūdžio faktoriai: gyventojų sudėtis, socialinis statusas, nedarbo lygis, vidutinės mėnesio pajamos, įvairios ekonominės krizės ir kt.

Būtų galima išskirti šiuos veiksniai, labiausiai įtakojančius turtinį nusikalstamumą:

- Nedarbas. Nedarbo lygis paprastai yra sąlygojamas ekonominių pakilimų ir nuosmukių. Esant mažam nedarbo lygiui pastebimas nusikalstamumo, ypač turtinio, mažėjimas. Stokojant būtiniausių pragyvenimui dalykų, dalis asmenų šį trūkumą stengiasi kompensuoti iš pajamų ar daiktų, gautų nusikalstamu būdu. Tačiau vertinat šį faktorių nereikėtų pamiršti, kad dalis bedarbių, net ir esant gerai ekonominei situacijai, nesistengia integruotis rinkoje. Dažnai nusikaltimus darantys asmenys nesistengia susirasti darbą ar įgyti išsilavinimą. Tokie asmenys mieliau renkasi nusikaltėlio- profesionalo karjerą. Įdarbinimo klausimas Lietuvoje yra itin sudėtingai sprendžiamas, tarp asmenų, paleistų iš įkalinimo įstaigų. Maždaug 70 procentų tokių asmenų, kurie kreipėsi į teritorines darbo biržas, nenorėjo susirasti darbo, jiems labiau rūpėjo gauti pagal įstatymą jiems priklausančią bedarbio pašalpą.²⁷
- Turtinė diferenciacija. Didėjanti visuomenės diferenciacija pagal gaunamas pajamas didina socialinę įtampą²⁸. Mažas pajamas gaunantys asmenys dažnai jaučiasi nuskriausti, o tai skatina juos bet kokiomis priemonėmis didinti savo socialinį prestižą. Būtent siekis turėti buitį pagerinančių ar prestižinių daiktų, asmenis skatina daryti turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas.
- Skurdas. Didelės visuomenės dalies gyvenimas ties skurdo arba žemiau skurdo ribos, didina gyventojų nusikalstamą aktyvumą. Pajamų ir gyvenimo sąlygų tyrimo išankstiniais

²⁶ Антонян Ю. М. Криминология. Избранные лекции. Москваб Логос, 2004. С. 62.

²⁷ Petkus A. Labiausiai paplitęs turtinio pobūdžio nusikalstamumas ir jo prevencija/ Kriminologija: vadovėlis.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010, P. 455.

²⁸ Ten pat, P. 448

duomenimis, skurdo rizikos lygis Lietuvoje 2010 m. buvo 20,2 procento. Palyginti su 2009 m., jis sumažėjo 0,4 procentinio punkto. 2010 m. apie 670 000 šalies gyventojų gyveno žemiau skurdo rizikos ribos.²⁹

- Urbanizacija ir gyventojų migracija. Urbanizacija- tai procesas, kai žmonės keliai į miestus ar kitus tankiai apgyvendintus plotus³⁰. Tai asmenų judėjimas vienoje valstybėje. Migracija susijusi su žmonių išvykimu iš vienos valstybės į kitą. Tokia žmonių kaita, lemia gyventojų susvetimėjimą, abejingumą vieni kitiems. Gyventojų susvetimėjimas pirmiausiai reiškia neformalios socialinės kontrolės nebuvimą. Asmuo, nesusijęs gerais kaimyniniais santykiais su aplink jį gyvenančiais žmonėmis, neturi moralinio įsipareigojimo prieš juos, t.y. nebijo prarasti tokių žmonių pasitikėjimą, užsitarnauti jų nepagarbą. Susvetimėjimas nulemia ir aukos bei nusikaltėlio santykį. Daug lengviau yra padaryti nusikalstamą veiką prieš nepažįstamą auką. Tai ypač būdinga turtiniam nusikalstamumui, nes paprastai vagystės ar plėšimo atveju auka ir nusikaltėlis nėra pažįstami. Susvetimėjimas taip pat palengvina nusikaltimo padarymą, nes didėja tikimybė, kad atsitiktinis liudytojas, nesusijęs glaudžiais santykiais su auka, nepraneš apie padarytą nusikalstamą veiką ar jos padarymo aplinkybes. Statistikos departamento duomenimis, 2010 m. iš Lietuvos emigravo 83 000 šalies gyventojų, tai 61 200 daugiau negu 2009 m. Vidutiniškai per metus 1000 gyventojų teko 25,3 emigranto (2009 m. – tik 6,6).³¹

- Techniniai veiksniai. Kai kurie techniniai sprendimai ypač įtakoja turtinių nusikaltimų darymą. Prie tokių veiksnių būtų galima priskirti miestų architektūrinius sprendimus, gatvių, kiemų apšvietimą, turto apsaugą. Pvz. uždaruose kiemuose yra ribojamas asmenų srautas. Į tokius kiemus sunkiau patekti vagims. Taip pat apšviestos gatvės ir kiemai mažina tikimybę būti užpultam. Tai, kad didelė dalis asmenų gyvena ties skurdo riba, lemia tai, kad bendruomenių nariai paprastai naudoja pačias paprasčiausias technines apsaugos priemones.

- Politinės priežastys. Politinis nestabilumas sąlygoja gyventojų nepasitikėjimą valdžios institucijomis, tuo pačiu ir teisėsaugos institucijomis, bei nenorą su jomis bendradarbiauti. Prie politinių veiksnių priskiriamas ir baudžiamosios politikos nestabilumas. Taip pat reikėtų paminėti ir baudžiamosios ir bausmių vykdymo politikos nestabilumą. Nusikalstamų veikų tyrimas trunka ilgai, bausmės dažnai skiriamos neatsižvelgiant į asmenį nusikalsti paskatinusias

²⁹ Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos, skurdo rizika. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8882> [žiūrėta 2012 03 10]

³⁰ Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. P. 114

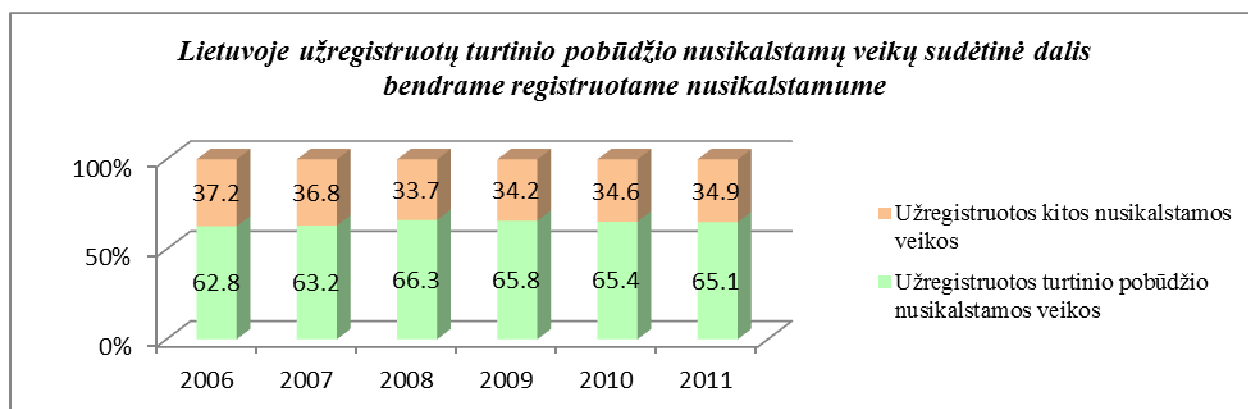
³¹ Gyventojų tarptautinė migracija. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9060&PHPSESSID=> [žiūrėta 2012 03 10].

priežastis, nusikaltėlio asmenybę, resocializacijos priemonių nebuvimas skatina asmenį nusikalsti pakartotinai.³²

- Socialiniai psichologiniai veiksniai. Savo poreikių iškėlimas prieš kitų asmenų poreikius. Kito asmens turtinių teisių nuvertinimas. Solidarumo stoka tarp visuomenės ir baudžiamojo teisingumo sistemos. Ypač didelis turtinių nusikalstamų veikų latentiskumas, „sėkminga“ nusikalstama patirtis, visa tai sukelia nebaudžiamumo pojūtį.

2.2. Turtinio nusikalstamumo Lietuvoje pagrindiniai kriminologiniai rodikliai

Atliekant turtinio nusikalstamumo kriminologinę analizę, vadovausimės nusikalstamumą apibūdinančiais rodikliais. Nusikalstamumą apibūdina jo paplitimas, dinamika ir struktūra. Nusikalstamumo paplitimą apibūdina du rodikliai: būklė ir lygis. Būklė- tai absoliutus nusikalstamų veikų, padarytų tam tikroje teritorijoje per tam tikrą laiką, skaičius. Lygis parodo padarytų nusikalstamų veikų ir toje teritorijoje gyvenančių asmenų skaičiaus santykį. Dinamika parodo nusikalstamumo būklės ir/arba lygio pasikeitimus per tam tikrą laiką. Nusikalstamumo struktūra- tai šio reiškinio sandara ir vidinė forma. Privalu pažymėti, kad šie rodikliai atspindi tik registruotų nusikalstamų veikų duomenis. Be registruotų nusikalstamų veikų į nusikalstamumo sudėtį įeina ir neregistruotas nusikalstamumas, t.y. latentinis.

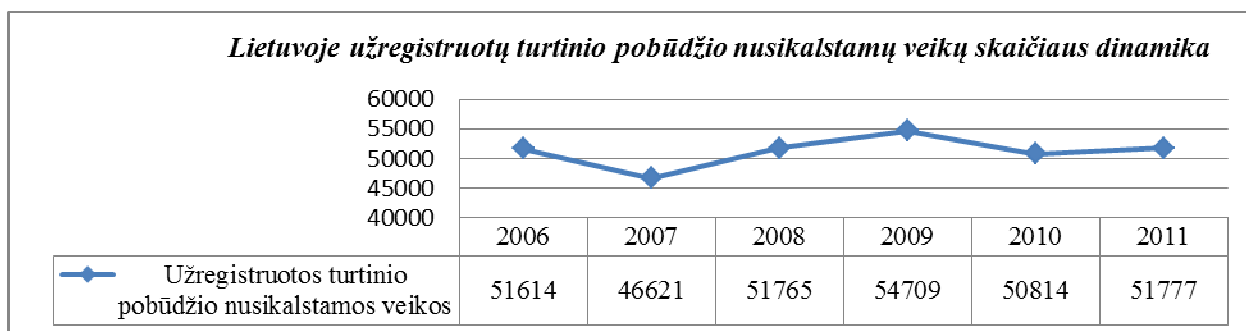

1 pav. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais³³

Tiriamuoju laikotarpiu registruotas turtinis nusikalstamumas bendrame registruotame nusikalstamume sudarė apie 2/3 visų registruotų nusikalstamų veikų. Ši dalis visus šešis metus išliko gana stabili. Didžiausią dalį turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudarė 2008 m., o paskutinius tris metus šiek tiek mažėja.

³² Petkus A. Labiausiai paplitęs turtinio pobūdžio nusikalstamumas ir jo prevencija/ Kriminologija: vadovėlis.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010, P. 458.

³³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Exel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma _EK_SAV ir forma_1G).

2 pav. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.³⁴

2006-2011 m. registruotame turtiniame nusikalstamume užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius kito netolygiai. 2007 m. mažėjo, 2008-2009 m. didėjo, 2010 m. gana ženkliai sumažėjo, o 2011 m. vėl užfiksuotas registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų šuolis. Tokia pati situacija buvo ir bendrame registruotame nusikalstamume (žr. 1 priedą). Bendro registruoto ir registruoto turtinio nusikalstamumo dinamikos sutapimas rodo, kad bendro registruoto nusikalstamumo pokyčio tendencijos priklauso nuo registruoto turtinio nusikalstamumo.

2011 m. tiek bendras registruotas nusikalstamumas, tiek turtinis nusikalstamumas didėjo, tačiau 2011 m. lyginant su 2006 m. bendras registruotas nusikalstamumas sumažėjo, o registruotas turtinis nusikalstamumas priešingai. Kadangi registruotas turtinis nusikalstamumas yra tik viena iš bendro registruoto nusikalstamumo rūšių, jo spartesnis didėjimas lemia tai, kad registruotas turtinis nusikalstamumas sudaro didesnę dalį bendrame registruotame nusikalstamume, o tai reiškia, jog kitokio pobūdžio nusikalstamų veikų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume yra mažesnė.

1 lentelė. Lietuvoje užregistruotų nusikalstamų veikų pokytis³⁵

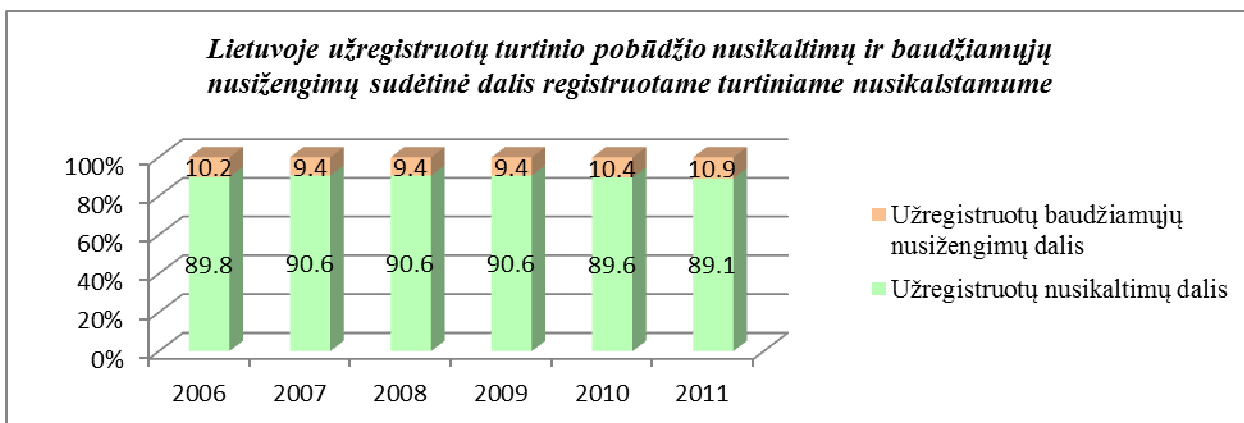
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-7660	-8414	4319	5143	-5534	1854	-2632
Procentai	-8,5	-10,2	5,9	6,6	-6,7	2,4	-3,2
REGISTRUOTAS TURTNIS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-6387	-4993	5144	2944	-3895	963	163
Procentai	-11,0	-9,7	11,0	5,7	-7,1	1,9	0,3

³⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_1G).

³⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV). Šioje ir kitose viso darbo lentelėse (nurodančiose pokyčius) pateikiamas grandininis pokytis – palyginus nurodytus metus su praėjusiais, t.y. 2006 su 2005 m., 2007 su 2006 m. ir t.t.; paskutinėje lentelių skiltyje pateikiamas bazinis pokytis – palyginus paskutiniuosius analizuojamo laikotarpio metus su pirmaisiais. Augimas (+), mažėjimas (-).

Tai, kad vienais ar kitais metais užregistruojama mažiau nusikalstamų veikų džiugina, tačiau mažas užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius konkrečioje teritorijoje nerodo, kad joje tikrai yra padaroma mažiau nusikalstamų veikų, kad joje yra saugu gyventi. Atliktos viktimologinės gyventojų apklausos rodo, kad Lietuvoje užregistruojama tik apie 11 procentų nusikalstamų veikų, kurias gyventojai suvokia kaip nusikalstamas jų atžvilgiu³⁶. Todėl norint tiksliau įvertinti nusikalstamumo būklę konkrečioje teritorijoje reikėtų naudoti ne tik registruotojo nusikalstamumo duomenis, bet ir viktimologinių tyrimų metu gautą informaciją, nes kur egzistuoja nusikalstamumas, ten egzistuoja ir latentinė šio reiškinio pusė. Įvairūs viktimologiniai tyrimai yra tos priemonės, kurių pagalba galime įvertinti šio reiškinio tikruosius mastus.

Pastaruosius šešerius metus 100 000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko po 2376 nusikalstamas veikas, iš kurių vidutiniškai po 1530 nusikalstamas veikas sudarė turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos. Nors 2010 m. nusikalstamų veikų užregistruota mažiau, nei 2008 m., tačiau nusikalstamumo lygis 2010 m. yra aukštesnis nei 2008 m. (žr. 2 priedą). Taip yra, todėl, kad Lietuvoje kasmet mažėja gyventojų skaičius. 2010 m. Lietuvoje buvo 37,4 tūkstančiais gyventojų mažiau nei 2008 m.³⁷ (žr. 3 priedą). 2011 m. bendrame registruotame nusikalstamume 100 000 Lietuvos gyventojų teko 2,1 procentu daugiau nusikalstamų veikų nei 2006 metais, o registruotame turtiniame nusikalstamume 4,4 procentais daugiau nusikalstamų veikų (žr. 4 priedą). Tiek bendro registruoto, tiek registruoto turtinio nusikalstamumo lygis didėja sparčiau, nei registruotų nusikalstamų veikų skaičius, o tai įtakoja būtent gyventojų skaičiaus mažėjimas Lietuvoje.

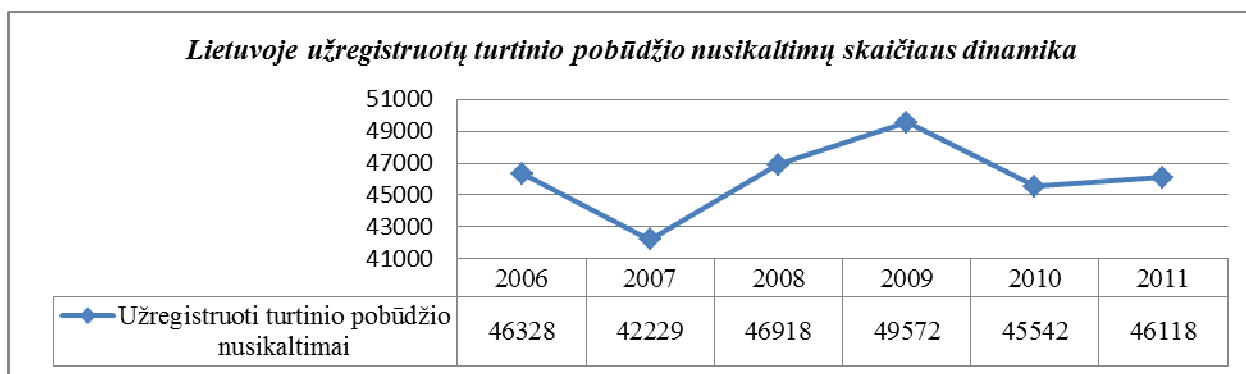
3 pav. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis registruotame turtiniame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais³⁸

³⁶ Uscila R., Kiškis A. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2005 metų viktimologinis tyrimas „Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis“ // Teisės problemos. 2005, Nr. 4(50), P. 76–86

³⁷ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės statistiniai duomenys apie gyventojų skaičių metų pradžioje. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2420> [žiūrėta 2011-02-11].

³⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

2003 m. gegužės 01 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 10 straipsnyje nurodytos dvi nusikalstamos veikos rūšys: nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai. Tiriamuoju laikotarpiu registruoti turtinio pobūdžio nusikaltimai sudaro didžiąją dalį registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Tik 2006 m., 2010 m. ir 2011 m. baudžiamieji nusižengimai sudarė šiek tiek daugiau nei 1/10 visų registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Bendrame registruotame nusikalstamume situacija labai panaši, tik bendrame registruotame nusikalstamume nusikaltimų dalis yra didesnė, nei registruotame turtiniame nusikalstamume. Bendrame registruotame nusikalstamume pastaruosius du metus taip pat didėja registruotų baudžiamųjų nusižengimų dalis (žr. 5 priedą).

4 pav. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.³⁹

Registruotų nusikaltimų skaičius Lietuvoje 2007 m. mažėjo, tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume. Registruotų nusikaltimų skaičius didėjęs 2008-2009 m. sumažėjo 2010 m., tačiau 2011 m. vėl šokteli į viršų. Tiriamojo laikotarpio pabaigos metus lyginant su 2006 m. matome, kad tiek bendrame registruotame nusikalstamume, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, registruotų nusikaltimų skaičius sumažėjo. Registruotų nusikaltimų skaičius mažėjo sparčiau, nei registruotų nusikalstamų veikų skaičius (žr. 1 lentelę ir 6 priedą), tiek bendrame registruotame nusikalstamume, tiek turtiniame registruotame nusikalstamume, o tai reiškia, kad registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius šiuo laikotarpiu turėtų didėti.

Nusikaltimai, sudarantys tokią didelę registruotų nusikalstamų veikų dalį, įtakoja registruotų nusikalstamų veikų pokytį. Kaip matome, tiek registruotoms nusikalstamos veikos, tiek registruotiems nusikaltimams, būdingos tos pačios pokyčio tendencijos. Jei registruotų nusikaltimų skaičius sumažėja, tai mažėja ir registruotų nusikalstamų veikų skaičius, ir atvirkščiai (žr. 2 ir 4 paveikslus).

Vidutiniškai pastaruosius šešerius metus iš 2376 nusikalstamų veikų tenkančių 100 000 Lietuvos gyventojų, teko 2174 nusikaltimai. Registruotame turtiniame nusikalstamume iš

³⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

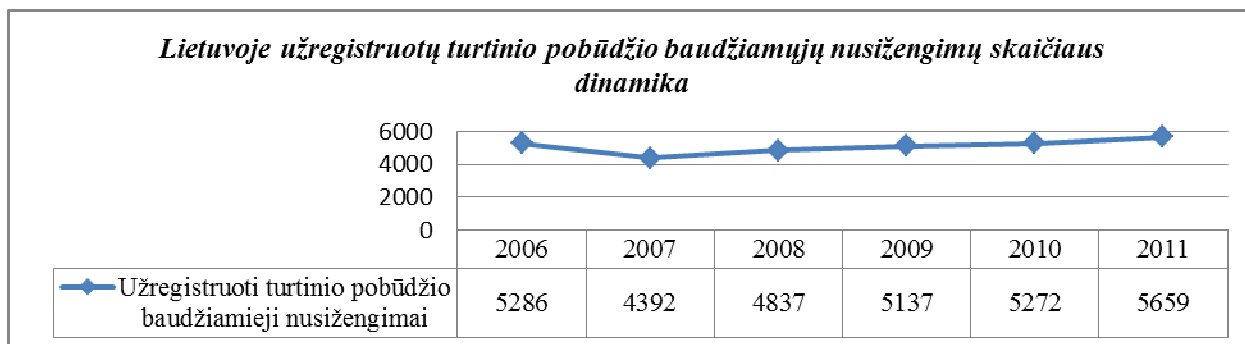
1530 registruotų nusikalstamų veikų tenkančių 100 000 Lietuvos gyventojų, 1370 yra nusikaltimai (žr. 2 priedą).

Tiriamuoju laikotarpiu registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų lygio pokyčio tendencijos sutampa su registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičiaus dinamika. Tačiau 2011 m. lyginant su 2006 m. pastebime, kad registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų lygis išaugo, o registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius priešingai sumažėjo. Taip atsitiko todėl, kad registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius tiriamuoju laikotarpiu Lietuvoje mažėjo lėčiau, nei gyventojų skaičius.

2 lentelė. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų lygio pokytis⁴⁰

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
UŽREGISTRUOTI TURBINIO POBŪDŽIO NUSIKALTIMAI							
Absoliutūs skaičiai	-145	-110	162	64	-102	48	62
Procentai	-9,7	-8,2	13,1	4,6	-6,9	3,5	4,6

Kaip jau buvo minėta baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume yra labai maža. Kaip matysime šios rūšies nusikalstamų veikų pokyčio tendencijos nelabai sutampa su registruotų nusikalstamų veikų pokyčio tendencijomis.

5 pav. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁴¹

Skirtingai nei registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų, registruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų skaičius pradėjęs didėti nuo 2008 m. didėjo ir 2011 m. Lietuvoje turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų 2011 m. užregistruota daugiausiai per visą tiriamąjį laikotarpį. Bendrame registruotame nusikalstamume registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius taip pat didėja pastaruosius keturis metus. Tačiau bendrame registruotame nusikalstamume registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo sparčiau, nei

⁴⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁴¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

registruotame turtiniame nusikalstamume (žr. 7 priedą). Spartesnis registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičiaus didėjimas bendrame registruotame nusikalstamume, nulemia tai, kad mažėja registruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis tarp visų registruotų baudžiamųjų nusižengimų.

Tai, kad didėja registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius nebūtinai reiškia, kad jų realiai padaroma daugiau. Kaip parodė įvairūs viktimologiniai tyrimai, atlikti Lietuvoje, pagrindiniai motyvai, dėl kurių gyventojai, nukentėję nuo nusikalstamų veikų, kreipiasi į policiją, yra noras susigrąžinti prarastą nuosavybę, bei siekis, kad pažeidėjai būtų surasti ir nubausti⁴². Netikėjimas, kad policija gali surasti nusikaltėlius bei nedidelis patirtas nuostolis⁴³ yra pagrindinės priežastys, kodėl gyventojai nesikreipia į policiją. Nusikalstamomis veikomis, kurios priskiriamos prie baudžiamųjų nusižengimų, paprastai padaroma žala nukentėjusiajam nėra didelė. Manytume, kad būtent dėl šių priežasčių gerokai didesnė dalis baudžiamųjų nusižengimų, nei nusikaltimų, lieka latentinė.

Tiriamuoju laikotarpiu 100 000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko po 202 baudžiamuosius nusižengimus. Beveik visi šie baudžiamieji nusižengimai buvo turtinio pobūdžio. Turtiniame nusikalstamume tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko po 160 baudžiamųjų nusižengimų (žr. 2 priedą).

Kaip jau buvo minėta, registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius, tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, didėjo pastaruosius keturis metus. Tačiau registruotame turtiniame nusikalstamume registruotų baudžiamųjų nusižengimų lygis didėjo tik 2009 m. ir 2011 m.

3 lentelė. Lietuvoje užregistruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų lygio pokytis⁴⁴

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
UŽREGISTRUOTI TURBINIO POBŪDŽIO BAUDŽIAMIEJI NUSIŽENGIMAI							
Absoliutūs skaičiai	-31	-28	-2	31	-5	9	5
Procentai	-15,5	-16,6	-1,4	22,3	-2,9	5,5	2,9

Kitas svarbus rodiklis analizuojant nusikalstamas veikas - ištirtos nusikalstamos veikos. Geresni ištyrimo rodikliai rodo efektyvesnį bei kokybiškesnį teisėsaugos institucijų darbą, o tai gali didinti asmenų pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis, mažinti latentinį nusikalstamumą, bei didinti gyventojų saugumo nuo nusikalstamų veikų jausmą. Lietuvos

⁴² Tarptautinis viktimologinis tyrimas Lietuvoje 1997 m. Baigiamoji ataskaita. Moksliniai vadovai: Dapšys A., Babachinaitė G. Vilnius, Teisės institutas, 1997. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras <http://www.nplc.lt/lit/pub/publikacijos.aspx> [žiūrėta 2011-02-11].

⁴³ Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją. 2010 metų balandis. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. <http://www.policija.lt/apklausa> [žiūrėta 2011-02-11].

⁴⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

piliečių nesaugumo nuo nusikalstamų veikų jausmas yra nepakitęs, t.y. piliečiai jaučiasi nesaugūs nuolat baimindamiesi tapti nusikaltimo aukomis. Ir tas nesaugumo jausmas išliko toks pats didelis kaip ir mažiausiai prieš dešimt metų. Atrankinių viktimologinių tyrimų duomenimis, Lietuvos policija nepasitiki maždaug pusė Lietuvos gyventojų.⁴⁵

Per pastaruosius šešis metus vidutiniškai ištiriama 45 procentai nusikalstamų veikų, nusikaltimų apie 43 procentus, kiek daugiau baudžiamųjų nusižengimų – apie 62 procentus. Tuo tarpu registruotame turtiniame nusikalstamume šie skaičiai gerokai mažesni. Čia vidutiniškai ištiriama apie 30 procentų visų registruotų nusikalstamų veikų, registruotų nusikaltimų vos 27 procentus ir apie 52 procentų registruotų baudžiamųjų nusižengimų.

Tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtinime nusikalstamume ištiriamų nusikalstamų veikų dalis išliko gana stabili. Tik 2011 m. bendrame registruotame nusikalstamume šiek tiek sumažėjo visų nusikalstamų veikų rūšių ištirimo procentas, o registruotame turtiniame nusikalstamume 2011 m. šiek tiek sumažėjo turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų ištirimo procentas.

Kalbant apie atskiras nusikalstamas veikas priskiriamas turtiniam nusikalstamumui skiriasi jų ištirimo procentas. Turtinio nusikalstamumo kontekste vagysčių⁴⁶ ištirimo lygis yra mažiausias, tuo tarpu tokių nusikalstamų veikų kaip turto išvaistymas vidutiniškai kasmet ištiriama apie 70 procentų.

Tokia ištirtų nusikalstamų veikų dalis maždaug atitinka Europos šalių vidurkį, pvz. Vokietijoje ištiriama iki 50 proc., Didžiojoje Britanijoje – iki 35 proc. Airijoje iki 40 proc. nusikaltimų⁴⁷.

4 lentelė. Lietuvoje ištirtos nusikalstamos veikos, procentais⁴⁸

	2006m.	2007m.	2008m.	2009m.	2010m.	2011 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS						
Nusikalstamos veikos	44	45	44	44	46	45
Nusikaltimai	43	43	42	42	45	44
Baudžiamieji nusižengimai	60	62	62	64	60	57
REGISTRUOTAS TURTNIS NUSIKALSTAMUMAS						
Nusikalstamos veikos	31	31	29	29	31	31
Nusikaltimai	28	28	26	26	29	29
Baudžiamieji nusižengimai	52	53	54	53	49	47

Tiriamuoju laikotarpiu ištirtų nusikalstamų veikų skaičius kito labai netolygiai. Registruotame turtiniame nusikalstamume ištirtų nusikalstamų veikų skaičius mažėjo 2006 m. ir

⁴⁵ Babachinaitė G., „Žmogaus nesaugumo nuo nusikaltimų būklė Lietuvoje ir jos vertinimo pagrindai“, „Nusikalstamumo grėsmės ir žmogaus saugumas“, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2010 m., P. 48.

⁴⁶ Apie labiausiai paplitusias turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas plačiau rašoma šio darbo 2.4 poskyryje.

⁴⁷ Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. P. 8.

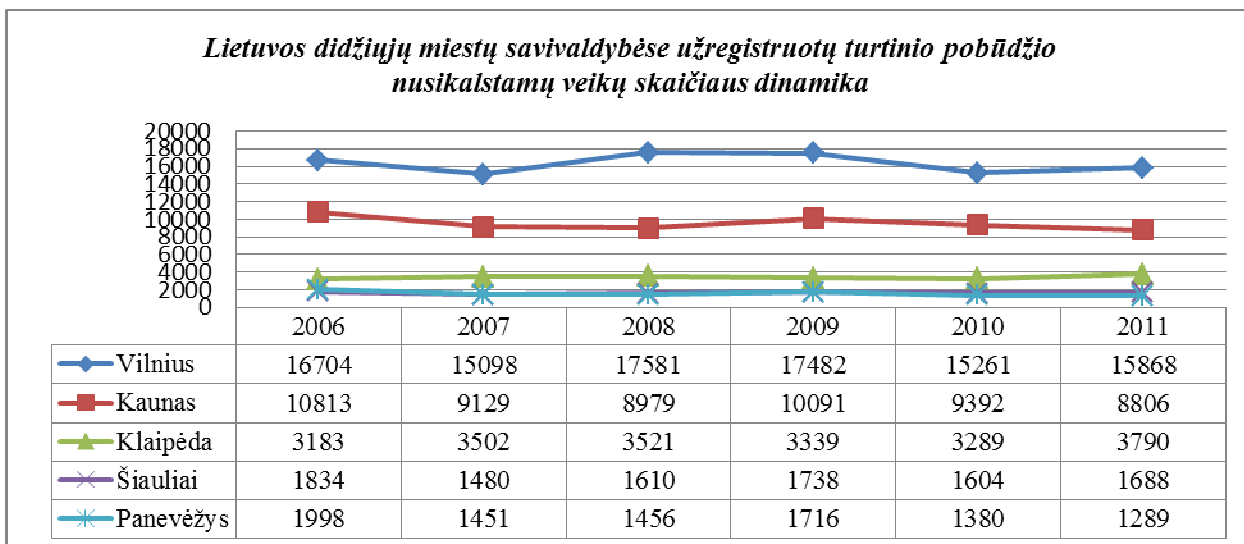
⁴⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

2007 m. Ištirtų registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius mažėjo 2006 m., 2007 m. bei 2011 m., o ištirtų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų skaičiaus mažėjimas užfiksuotas 2006 m., 2007 m. bei 2010 m. Registruotame turtiniame nusikalstamume mažėjant registruotų nusikalstamų veikų, tame tarpe ir nusikaltimų, ištirtų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, tame tarpe ir nusikaltimų, skaičius didėjo. Tuo tarpu bendrame registruotame nusikalstamume 2011 m. tiek nusikalstamų veikų, tiek nusikaltimų, ištirta mažiau, nei 2006 m., nors 2011 m. šių nusikalstamų veikų užregistruota mažiau, nei 2006 m. (žr. 8 priedą). Tai, kad mažėjant registruotų nusikalstamų veikų, mažėja ir ištirtų nusikalstamų veikų skaičius nebūtinai reiškia, kad teisėsaugos institucijos dirba blogiau. Reiktų įvertinti ir tą faktą, kad bendrame registruotame nusikalstamume yra padaroma sudėtingesnių nusikalstamų veikų, o kuo nusikalstama veika sudėtingesnė, tuo daugiau laiko reikia jai ištirti, o tyrimas paprastai neapsiriboja vieneriais metais, todėl tikėtina, kad dalis nusikalstamų veikų, tame tarpe ir nusikaltimų, bus ištirta ateityje.

Teritorinius nusikalstamumo skirtumus, atskiruose šalies teritorijos administraciniuose vienetuose, lemia skirtingas nusikalstamumą įtakojančių faktorių pasireiškimas, taip pat socialinė, ekonominė, demografinė situacija atskiruose šalies teritorijos administraciniuose vienetuose. Pastaraisiais metais vis didesnė dalis Lietuvoje padaromų nusikalstamų veikų yra užregistruojama didžiuosiuose miestuose, t.y. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje.

Lietuvos didžiuosiuose miestuose kasmet užregistruojama didžioji dalis visų nusikalstamų veikų. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotos 261625 nusikalstamos veikos, kas sudaro $\frac{1}{2}$ dalį visų registruotų nusikalstamų veikų Lietuvoje. Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų užregistruota 171894, kas sudaro $\frac{3}{5}$ visų registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų daugiausia užregistruota Vilniuje.

Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalis visą tiriamąjį laikotarpį išliko gana stabili. Vilniuje užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalis registruotame turtiniame nusikalstamume 2008 -2010 m. mažėjo, o 2011 m. šiek tiek didėjo. Kaune užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalis mažėjo tiriamojo laikotarpio pradžioje, o 2010 m. šiek tiek didėjo. Klaipėdoje visą tiriamąjį laikotarpį užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalis tai didėjo, tai vėl mažėjo, o Šiauliuose ir Panevėžyje išliko beveik nepakitusi (žr. 9 priedą).

6. pav. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁴⁹

Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir didžiuosiuose miestuose turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius kito netolygiai. Tačiau ne visuose didžiuosiuose miestuose nusikalstamų veikų pokyčio tendencijos sutapo su Lietuvos. Vilniuje skirtingai nei visoje Lietuvoje, turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius pradeda mažėti jau 2009 m., Kaune 2008 m. mažėjo registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius, o visoje Lietuvoje tais metais jų skaičius didėjo. Klaipėdoje registruotų nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas užfiksuotas jau nuo 2007 m., ko nebuvo visoje Lietuvoje. Šiauliams būdingos tos pačios tendencijos, kaip ir visai Lietuvai. Panevėžyje registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius didėjo 2008-2009 m.

Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų visuose didžiuosiuose miestuose, išskyrus Klaipėdą, 2011 m. užregistruota mažiau nei 2006 m. Tuo tarpu Klaipėdoje registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius didėjo gerokai sparčiau nei visoje Lietuvoje (žr. 10 priedą).

Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir didžiuosiuose miestuose, didžiąją dalį nusikalstamų veikų sudaro nusikaltimai. 2006-2011m. Apie 90 visų registruotų nusikalstamų veikų, tame tarpe ir turtinio pobūdžio, Lietuvos didžiuosiuose miestuose sudarė nusikaltimai, likusioji dalis baudžiamieji nusižengimai.

Registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų bei baudžiamųjų nusižengimų skaičius didžiuosiuose Lietuvos miestuose kito netolygiai. Tik Vilniuje 2011 m. turtinio pobūdžio nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų, užregistruota mažiau nei 2006 m. Vilniuje 2011m. turtinio pobūdžio nusikaltimų užregistruota 3,8 procentais mažiau, o baudžiamųjų nusižengimų

⁴⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

net 14,2 procentais mažiau, nei tiriamojo laikotarpio pradžioje. Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje tiriamuoju laikotarpiu registruotų nusikaltimų skaičius mažėjo, o baudžiamųjų nusižengimų priešingai užregistruota daugiau nei tiriamojo laikotarpio pradžioje. Klaipėdoje turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius tiriamuoju laikotarpiu didėjo, baudžiamųjų nusižengimų priešingai. Registruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje mažėjo sparčiau nei visoje Lietuvoje (žr. 6 ir 11 priedus). Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje registruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo sparčiau, nei visoje Lietuvoje (žiūrėti 7 ir 12 priedą).

Blogiausia kriminogeninė padėtis per pastaruosius šešerius metus buvo Vilniaus mieste, čia 100 000 gyventojų tenka daugiausia nusikalstamų veikų, tame tarpe ir turtinio pobūdžio. 2006-2011 m. Vilniaus mieste 100 000 gyventojų vidutiniškai teko beveik dvigubai daugiau turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų nei tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų. Nors antras pagal dydį miestas yra Kaunas, tačiau 100 000 kauniečių teko mažiau turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, nei tam pačiam skaičiui klaipėdiečių. Šiauliuose ir Panevėžyje 100 000 gyventojų teko beveik vienodas skaičius turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Šiuose miestuose turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų paprastai tenka mažiau, nei tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų.

5 lentelė. Lietuvos didžiuosiuose miestuose užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų lygis⁵⁰

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Panevėžys	Lietuva
2006 m.	3058	1714	1756	1445	1749	1517
2007 m.	2728	1538	1889	1194	1282	1379
2008 m.	3215	1576	1932	1285	1297	1539
2009 m.	3164	1664	1879	1425	1569	1634
2010 m.	2700	1659	1797	1280	1226	1527
2011 m.	2970	2627	2164	1417	1206	1584

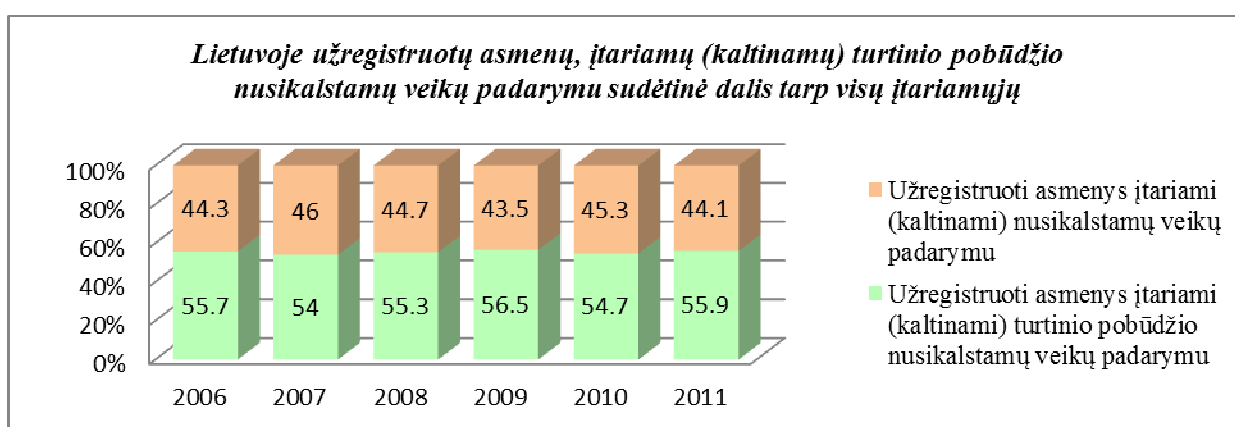
Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų lygis tiriamuoju laikotarpiu mažėjo Vilniuje, Šiauliuose ir Panevėžyje. Panevėžyje net 1/3 dalimi, Vilniuje ir Šiauliuose kiek daugiau nei dešimtadaliu, Šiauliuose 1,9 procento. Kaune ir Klaipėdoje turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų lygis didėjo, atitinkamai 53,3 ir 23,2 procento.

Didžiausias turtinio pobūdžio nusikaltimų lygio pokytis per pastaruosius šešerius metus užfiksuotas Panevėžyje. 2011 m. Panevėžyje 100 000 gyventojų teko 35,5 procentais mažiau nusikaltimų, nei 2006 m., Vilniuje- 1,4 procentais, Šiauliuose- 4,2 procentais mažiau turtinio pobūdžio nusikaltimų. Tiriamuoju laikotarpiu baudžiamųjų nusižengimų lygis mažėjo tik Vilniaus mieste.

⁵⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

2.3. Asmenų, darančių turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, charakteristika

Kaip jau buvo minėta, nusikalstamumas, kaip procesas yra neišvengiamas, o tai savo ruožtu reiškia, kad tam tikra dalis asmenų neišvengiamai padarys nusikalstamas veikas. Taigi toliau šioje darbo dalyje analizuosime asmenis, įtariamus (kaltinamus) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje. Turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas darantys asmenys bus grupuojami atsižvelgiant į tokius duomenis, kaip: koks jų juridinis statusas, kokiai amžiaus grupei jie priklauso, koks jų išsilavinimas, užimtumas, kokios būsenos asmuo buvo darant nusikalstamą veiką (blaivus, apsvaigęs nuo alkoholio ar narkotinių, psichotropinių medžiagų).

7 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, sudėtinė dalis tarp visų įtariamųjų (kaltinamųjų) 2006-2011 m., procentais⁵¹

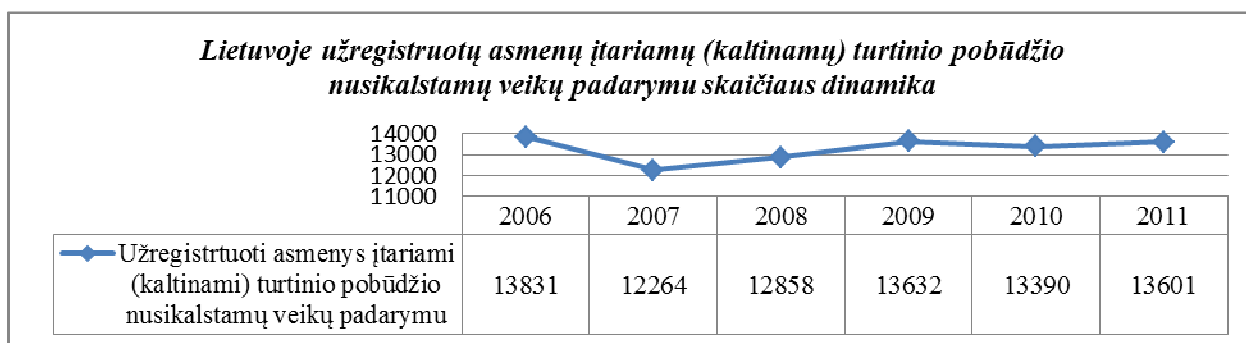
Per pastaruosius šešerius metus 143 708 asmenys buvo įtariamai (kaltinami) padarę nusikalstamas veikas. Tarp visų įtariamųjų (kaltinamųjų) kiek daugiau, nei ½ dalį sudarė asmenys įtariamai (kaltinami) padarę turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Kaip jau buvo minėta registruotos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudaro apie 2/3 visų registruotų nusikalstamų veikų, o tai reiškia, kad registruotame turtiniame nusikalstamume vienam įtariamajam (kaltinamajam) vidutiniškai tenka daugiau nusikalstamų veikų, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Tiriamuoju laikotarpiu vienam asmeniui įtariamam (kaltinamam) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu vidutiniškai teko po 3,8 registruotas nusikalstamas veikas, o bendrame registruotame nusikalstamume per šį laikotarpį vienam įtariamajam (kaltinamajam) vidutiniškai teko po 2,6 registruotas nusikalstamas veikas.

Visą šį laikotarpį asmenų kaltinamų padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas sudėtinė dalis išliko gana stabili. Didžiausia dalis asmenų, padariusių turtinio pobūdžio

⁵¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_30_SAV ir forma_1G-A).

nusikalstamas veikas buvo 2009 m. Tais metais vienam įtariamajam (kaltinamajam) taip pat teko daugiausia turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų- 4 registruotos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos. Mažiausia dalis tarp visų įtariamųjų buvo 2007 m., o mažiausiai turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų vienam įtariamajam teko 2006 m.- 3,7 nusikalstamos veikos. Bendrame registruotame nusikalstamume mažiausiai nusikalstamų veikų vienam asmeniui teko 2010 m.-2,4 nusikalstamos veikos, o daugiausi 2006 m.-2,8 registruotos nusikalstamos veikos. Būtent 2006 m. registruotos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudarė mažiausią dalį bendrame registruotame nusikalstamume.

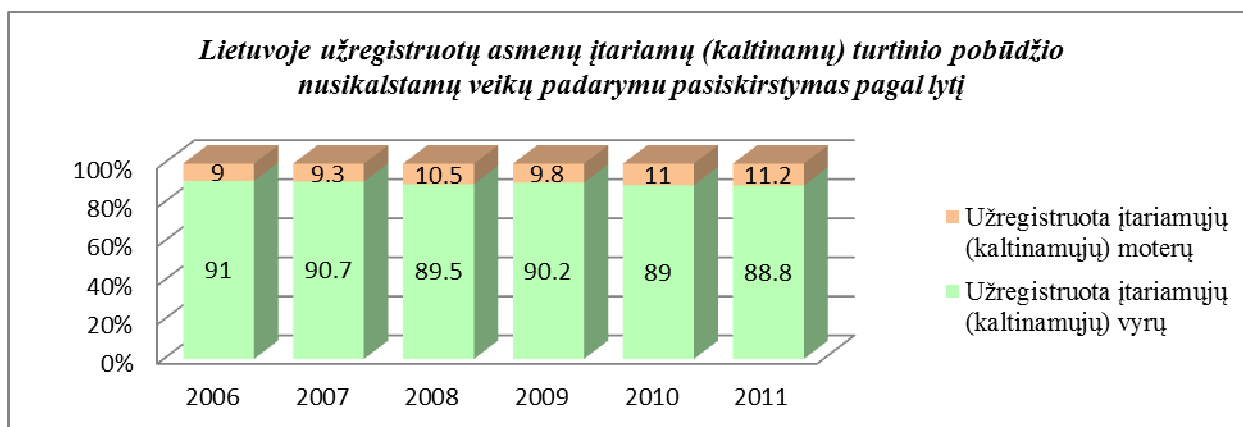
Beveik visas registruotas nusikalstamas veikas, tiek bendrame registruotame nusikalstamume, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, padaro fiziniai asmenys. Juridiniai asmenys tarp įtariamųjų sudaro vos 0,3 procentus tiek bendrame registruotame, tiek turtiniame nusikalstamume. Svarbu pažymėti tai, kad juridinis asmuo atsako tik už nusikalstamas veikas, už kurių padarymą baudžiamojo kodekso specialiojoje dalyje numatyta juridinio asmens atsakomybė. Tokių nusikalstamų veikų yra gerokai mažiau, nei nusikalstamų veikų už kurių padarymą fiziniai asmenys traukiami baudžiamojon atsakomybėn.

8 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, skaičiaus dinamika 2006-2011m.⁵²

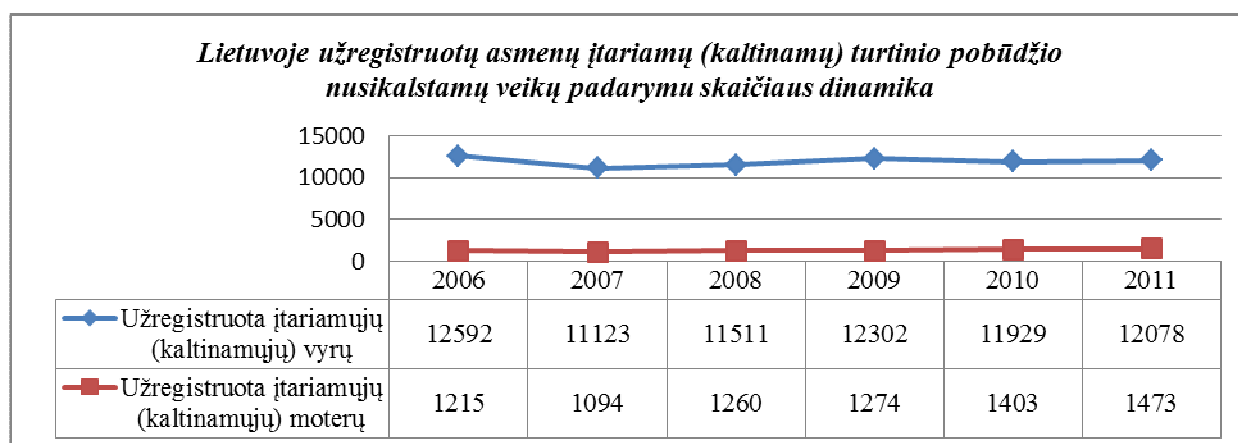
Tiriamuoju laikotarpiu įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius, nors ir netolygiai, bet mažėjo. Įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius mažėjo ir bendrame registruotame nusikalstamume ir registruotame turtiniame nusikalstamume. Sparčiau įtariamų (kaltinamųjų) asmenų skaičius mažėjo bendrame registruotame nusikalstamume, nei registruotame turtiniame nusikalstamume. Didžiausias įtariamųjų skaičiaus mažėjimas buvo 2007 m., kai bendrame registruotame nusikalstamume įtariamųjų sumažėjo 8,6 procentais, o turtiniame 11,3 procentais. Nors bendrame registruotame nusikalstamume 2008- 2009 m., o turtiniame 2008-2009 m. ir 2011 m. įtariamųjų skaičius didėjo, tačiau didėjimo tempai jau nebuvo tokie dideli. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais įtariamųjų tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume užregistruota mažiau, nei 2006 m. (žr. 13-14 priedus).

⁵² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_30_SAV).

9 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011 m., procentais⁵³

Tarp įtariamųjų (kaltinamųjų), tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, vyrauja vyrai. Moterys sudaro apie 1/10 dalį visų registruotų įtariamų (kaltinamų) asmenų. Bendrame registruotame nusikalstamume moterų įtariamųjų (kaltinamųjų) dalis tarp visų įtariamųjų (kaltinamųjų) yra šiek tiek didesnė, nei turtiniame nusikalstamume. Moterys paprastai padaro gerokai mažiau nusikalstamų veikų nei vyrai. Tačiau pastaruosius du metus moterų dalis tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu didėja. Bendrame registruotame nusikalstamume moterų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu dalis šiek tiek didėjo 2010 m., tačiau 2011 metais vėl sumažėjo. 2011 m. lyginant su 2006 m. moterų sudėtinė dalis tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) yra didesnė ir bendrame registruotame nusikalstamume, ir registruotame turtiniame nusikalstamume. (žr. 15 priedą).

10 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, skaičiaus dinamika 2006-2011 m., pagal lytį⁵⁴

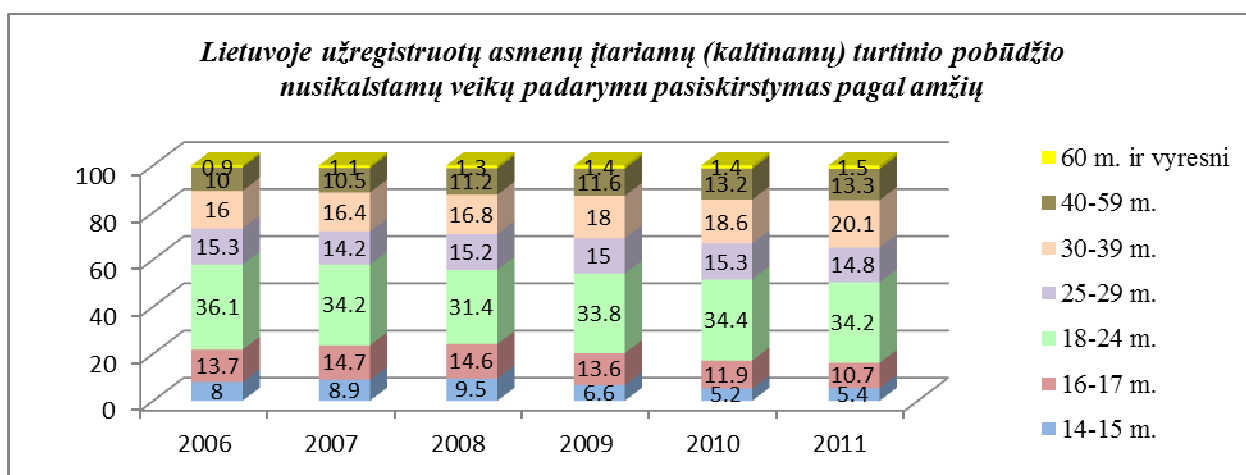
⁵³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_30_SAV).

⁵⁴ Ten pat.

Nors bendrai įtariamųjų skaičius ir sumažėjo, tačiau pokyčio tendencijos išsiskyrė analizuojant įtariamuosius pagal lytį. Per šį laikotarpį įtariamųjų vyrų skaičius sumažėjo ir bendrame registruotame ir registruotame turtiniame nusikalstamume. Bendrame registruotame nusikalstamume įtariamųjų vyrų skaičius mažėjo 2006-2007 m., o paskutinius keturis metus didėjo. Įtariamųjų skaičiui sparčiau mažėjant 2006-2007 m. likusieji keturi metai nepadarė didelės įtakos galutiniam rezultatui, todėl 2011 m. užregistruota 3,5 procentais mažiau įtariamų vyrų, nei 2006 m. Turtiniame nusikalstamume vyrų įtariamųjų skaičius didėjo 2008-2009 m. ir 2011 m., nepaisant to 2011 m. užregistruota mažiau įtariamųjų vyrų, nei 2006 m.

Tuo tarpu moterų įtariamųjų skaičius tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume didėjo. Turtiniame nusikalstamume tik vienais 2007 m. užfiksuotas šios lyties įtariamųjų skaičiaus mažėjimas, todėl 2011 m. užregistruota 1/5 dalimi daugiau moterų įtariamų padarius įvairių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, nei 2006 m. Bendrame registruotame nusikalstamume moterų įtariamųjų skaičius sparčiau nei turtiniame nusikalstamume didėjo tik 2010 m., o 2011 m. skirtingai nei turtiniame nusikalstamume sumažėjo. Bendrame registruotame nusikalstamume paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais užregistruota 1/10 dalimi daugiau įtariamųjų moterų, nei 2006 m. (žr. 13 ir 14 priedus).

Vienas didžiausių bendro nusikalstamumo didėjimo variklių yra vaikų ir jaunimo nusikalstamumas: pirma, jis sudaro žymią bendro registruoto nusikalstamumo dalį, antra, jis yra prognostinis būsimo nusikalstamumo modelis – nemaža dalis nusikaltusių jaunuolių, ypač turinčių gyvenimo įkalinimo įstaigose patirtį, ir ateityje elgsis priešingai visuomenėje vyraujančioms normoms⁵⁵.

11 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal amžių 2006-2011 m., procentais⁵⁶

⁵⁵ Sakalauskas G. Vaikų ir jaunimo nusikalstamumas//Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje 2001. – Vilnius: Jungtinių Tautų Vystymo Programa, 2001. P. 79

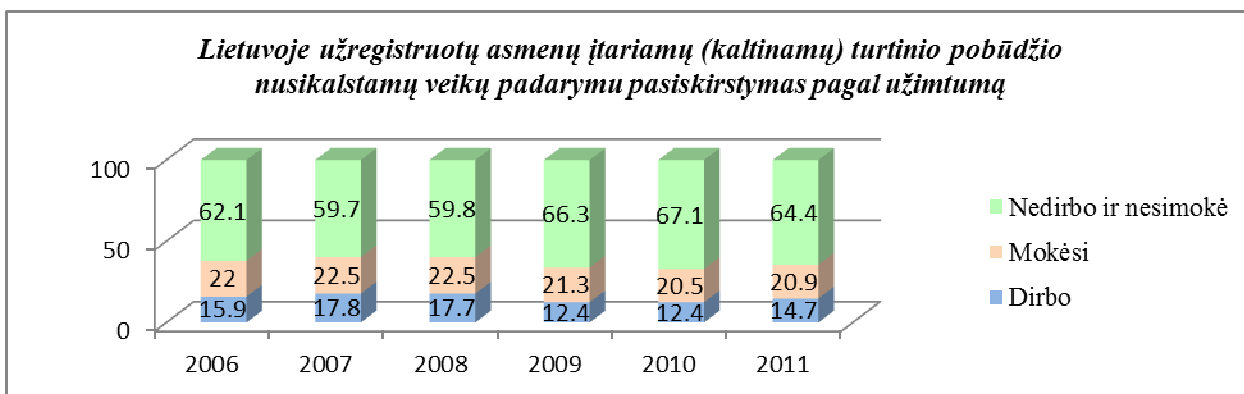
⁵⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

Registruotam turtiniam nusikalstamumui būdinga tai, kad šias nusikalstamas veikas dažniausiai daro jauni asmenys. Turtiniame nusikalstamume nepilnamečiai sudaro 1/5 visų įtariamųjų. Bendrame registruotame nusikalstamume nepilnamečių įtariamųjų dalis šiek tiek mažesnė. Džiugina, tai, kad nepilnamečių dalis pastaruosius tris metus mažėja tiek registruotame turtiniame, tiek bendrame registruotame nusikalstamume.

Didžiausią dalį įtariamųjų registruotame turtiniame nusikalstamume sudaro 18-24 m. asmenys. Šių asmenų dalis turtiniame nusikalstamume yra dvigubai didesnė, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Kuo vyresni asmenys tuo jų dalis yra mažesnė registruotame turtiniame nusikalstamume. Tuo tarpu bendrame registruotame nusikalstamume 40 metų ir vyresni asmenys sudaro 1/5 dalį visų įtariamųjų (žr. 16 priedą).

Registruotame turtiniame nusikalstamume bendras įtariamųjų skaičius mažėjo 2006- 2007 m. ir 2010 m., visus kitus metus įtariamųjų skaičius didėjo. Registruotame turtiniame nusikalstamume 14-17 m. įtariamųjų skaičius didėjo tik 2008 m. Šios grupės asmenų tarp įtariamųjų tiriamuoju laikotarpiu sumažėjo labiausiai. 18-24 m. įtariamųjų skaičius didėjo 2009 - 2010 m. 25- 29 m. įtariamųjų skaičius mažėjo 2006 - 2007 m., bei 2010 – 2011 m. 30 - 39 m. ir 60 m. bei vyresnių asmenų grupėse įtariamųjų skaičius pradėjęs didėti 2008m. didėjo iki tiriamojo laikotarpio pabaigos. Per pastaruosius šešerius metus įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius sparčiausiai didėjo vyriausiųjų asmenų grupėje (žr. 17 priedą).

2006-2011 m. bendrame registruotame nusikalstamume vidutiniškai 56,6 procentus visų įtariamųjų sudarė niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys. Šių asmenų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume mažėjusi iki 2008 m., per 2009 -2010 m. padidėjo 9,2 procentais, o 2010 m. vėl sumažėjo. Per šį laikotarpį tiek dirbančių, tiek besimokančių asmenų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume kito netolygiai, tačiau mažėjo. Tik 2011 m. šiek tiek padidėjo dirbančiųjų asmenų dalis tarp visų įtariamųjų (žr. 18 priedą).

12. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais⁵⁷

⁵⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

Nusikalstamas viekas dažniausiai daro niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys. Registruotas turtinis nusikalstamumas nėra išimtis. Tačiau turtiniame nusikalstamume tokių asmenų dalis yra didesnė, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Registruotame turtiniame nusikalstamume niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys vidutiniškai sudarė 2/3 dalis įtariamųjų. Registruotame turtiniame nusikalstamume niekur nedirbančių ir nesimokančių asmenų dalis tarp įtariamųjų didėjo sparčiau, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Niekur nedirbančių asmenų sudėtinė dalis, mažėjusi iki 2008 m., 2009- 2010 m. didėjo, o 2011 m. vėl šiek tiek sumažėjo.

Dirbantys asmenys, registruotame turtiniame nusikalstamume, per pastaruosius šešerius metus sudarė mažiausią dalį įtariamųjų. Šių asmenų dalis turtiniame nusikalstamume gerokai mažesnė, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Asmenų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu, mokėsi sudėtinė dalis didesnė registruotame turtiniame nusikalstamume, nei bendrame registruotame nusikalstamume.

Tiriamuoju laikotarpiu tiek dirbančių, tiek besimokančių, tiek niekur nedirbančių ir nesimokančių asmenų, įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymų skaičius kito netolygiai, tačiau mažėjo (žr. 19 priedą).

Tai, kad 2008- 2010 m. niekur nedirbančių ir nesimokančių asmenų skaičius didėjo greičiau, nei asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, įtakos galėjo turėti nedarbo lygio išaugimas Lietuvoje, taip pat besimokančių asmenų skaičiaus mažėjimas. Nedarbo lygis Lietuvoje išaugo nuo 3,2 procentų 2007 m. iki 17,1 procento 2010 m. Asmenų, kurie mokosi ar studijuoja, skaičius 2010 m. buvo 14,4 procentu mažesnis, nei 2006 m. tačiau sumažėjo ne tik absoliutūs besimokančių ar studijuojančių asmenų skaičius, sumažėjo ir jų lygis. 100 000 Lietuvos gyventojų 2006 m. teko 2350 mokiniai ir studentai, tuo tarpu 2010 m. - 2010⁵⁸.

Kaip teigia A. Kuolaitė - neužimtas visuomenei naudinga veikla individas ilgainiui demoralizuojamas, atsiranda neigiamų psichologinio, socialinio, finansinio pobūdžio padarinių.⁵⁹ Tokie asmenys yra linkę dažniau nusikalsti, nei asmenys realizuojantys save sau ir visuomenei naudingoje veikloje. Nedarbas yra viena iš priežasčių sąlygojanti nusikalstamumo augimą, tame tarpe ir turtinio. Tačiau smarkiai išaugus nedarbo lygiui ir sumažėjus mokinių bei studentų skaičiui, vargu ar galime tikėtis, kad šie pokyčiai padarys poveikį nusikalstamumui nedelsiant. Beje, taip ir atsitiko. Kaip jau buvo minėta 2010 m. nusikalstamumas mažėjo, nors nedirbančių ir

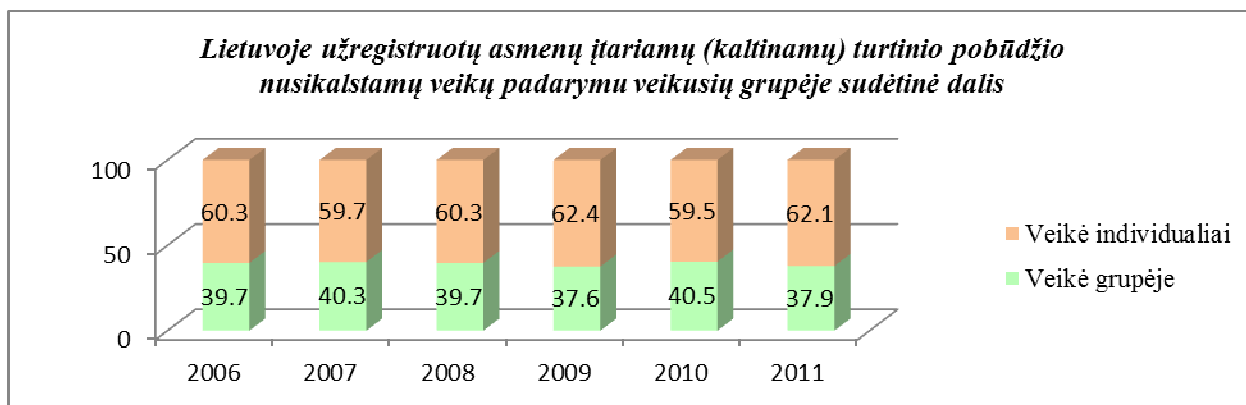
⁵⁸ Statistikos departamentas prie LRV. Rodiklių duomenų bazė: Gyventojai ir socialinė statistika. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2012-02-27].

⁵⁹ Kuolaitė A. Nusikaltimus padariusių nedirbančių ir nesimokančių asmenų kontingento paplitimas ir asmenybės bruožai // Jurisprudencija. 2007, Nr. 2(92). P.75.

nesimokančių asmenų tarp įtariamųjų skaičius ir didėjo. Kokią įtaką šiam reiškiniui padarė šios aplinkybės, galėsime vertinti po keleto metų.

Išsilavinimas yra ne tik produktyvumo ir ekonominės raidos pagrindas, bet ir viena iš nusikalstamumo mažinimo prevencijos priemonių. Besikeičiančios technologijos nuolat reikalauja tobulinti įgūdžius ir gebėjimus. Žmogui suteikiamas aktyvus vaidmuo visuomenėje, jis ne tik pasyvus pašalpų arba pagrindinių socialinių paslaugų gavėjas. Žmogui, įgijusiam aukštesnį išsilavinimą, turinčiam darbą, gyvenančiam demokratinėje visuomenėje, sudaromos geresnės galimybės dalyvauti ekonominėje, socialinėje kultūrinėje ir politinėje veikloje bei priimti visuomenei svarbius sprendimus.⁶⁰

Analizuojant asmenų, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, pasiskirstymą pagal išsilavinimą, tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, didelių pokyčių per tiriamąjį laikotarpį nepastebėta. Didžiausia dalis asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, turėjo įgiję pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą, mažiausia dalis asmenų neturėjo jokio išsilavinimo. Asmenų pasiskirstymas pagal išsilavinimą šiek tiek skiriasi bendrame registruotame ir registruotame turtiniame nusikalstamume. Bendrame registruotame nusikalstamume daugiau nusikalstamų veikų padaro asmenys įgiję aukštąjį, aukštesnįjį, profesinį ir vidurinį išsilavinimą. Turtiniame nusikalstamume šiek tiek didesnę dalį tarp įtariamųjų sudaro asmenys turintys pagrindinį išsilavinimą, bei neturintys jokio išsilavinimo (žr. 20 priedą).

13 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu veikusių grupėje sudėtinė dalis 2006-2011 m., procentais⁶¹

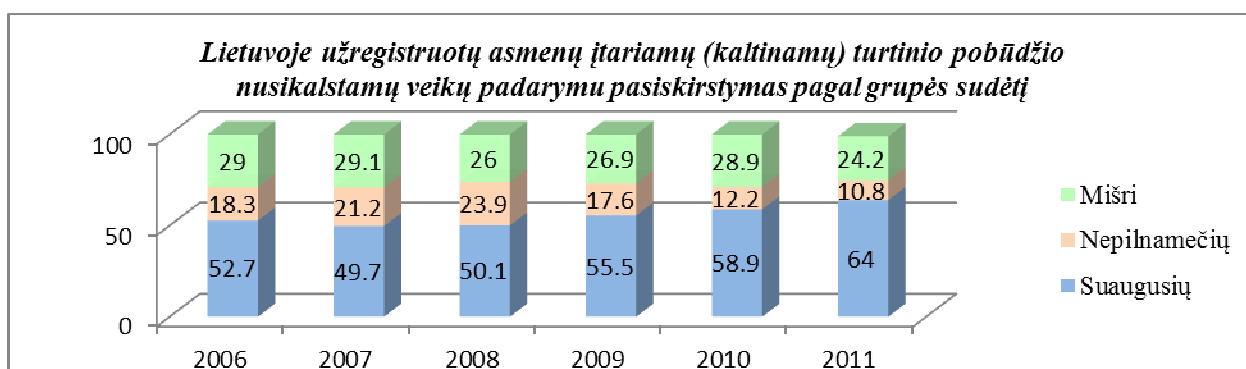
Registruotam turtiniam nusikalstamumui taip pat būdinga tai, kad šias nusikalstamas veikas dažniai daro ne pavieniai asmenys, o susitelkę į grupes. Analizuojamu

⁶⁰ Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. P. 146

⁶¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

laikotarpiu apie 2/5 visų asmenų, įtariamų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, veikė grupėje. Ši dalis per pastaruosius šešis metus nelabai pakito.

Registruotame turtiniame nusikalstamume asmenų, įtariamų (kaltinamų) padariusių turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, veikusių grupėje dalis yra didesnė, nei bendrame registruotame nusikalstamume. Analizuojamu laikotarpiu bendrame registruotame nusikalstamume apie 1/3 dalis asmenų, kurie buvo įtariamai padarę nusikalstamas veikas, nusikalstamas veikas padarė veikdami grupėje. Per šį laikotarpį, mažėjant asmenų, įtariamų nusikalstamų veikų padarymu, mažėjo ir asmenų veikusių grupėje skaičius. Asmenų, veikusių grupėje sudėtinė, dalis tarp įtariamųjų 2008 m. stabilizavosi, ir kasmet grupėje veikę asmenys sudaro apie 28 procentus visų įtariamųjų, 2011 m. asmenų veikusių grupėje dalis dar šiek tiek sumažėjo (žr. 21 priedą). Manytume, kad asmenys turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas dažniau daro veikdami grupėje, nes asmenų grupei yra paprasčiau įgyvendinti nusikalstamą veiką, bei realizuoti pagrobta turtą.

14. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal grupės sudėtį 2006-2011 m., procentais⁶²

Paprastai bendrininkų grupės yra sudaromos iš suaugusių asmenų. Vien tik iš suaugusiųjų sudarytose grupės, per pastaruosius šešis metus, veikė apie 1/2 asmenų, kuriems buvo pareikšti įtarimai bendrininkaujant registruotame turtiniame nusikalstamume. Vien tik iš nepilnamečių sudarytose grupėse veikė apie 1/5 tokių asmenų. Bendrame registruotame nusikalstamume įtariamųjų (kaltinamųjų) dalis vien tik iš nepilnamečių sudarytose bei mišrioje grupėse yra šiek tiek mažesnė, nei registruotame turtiniame nusikalstamume, o vien tik iš suaugusių asmenų sudarytose grupėse priešingai (žr. 22 priedą).

Tiriamuoju laikotarpiu asmenų veikusių įvairiose grupėse skaičius kito netolygiai. 2011 m. lyginant su 2006 m. tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume labiausiai sumažėjo asmenų veikusių vien tik iš nepilnamečių asmenų sudarytose grupėse. Taip atsitiko todėl, kad tiriamuoju laikotarpiu 1/3 sumažėjo nepilnamečių

⁶² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

įtariamųjų skaičius. Taip pat sumažėjo ir asmenų, veikusių mišrioje grupėse dalis, o tuo tarpu vien tik iš suaugusių asmenų sudarytose grupėse įtariamųjų skaičius išaugo tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume.

Tradicinis požiūris sieja visuomenės alkoholizaciją su nusikalstamomis veikomis. Remiantis šiuo požiūriu, didėjantis alkoholinių gėrimų vartojimas pirmiausiai rodo, kad visuomenės moralė yra smukusi. Šis smukimas pasireiškia įvairiais požymiais: šeimos nestabilumu, visuomeninio aktyvumo sumažėjimu, gyvenimiškųjų perspektyvų praradimu. Nusikalstamumas yra kraštutinis visų šių veiksmų rezultatas – dėl didėjančio alkoholio vartojimo žmonės vis dažniau praranda savikontrolę ir nusikalsta⁶³.

Kas penktas įtariamasis tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume, nusikalstamos veikos padarymo metu buvo neblaivus. Neblaivių asmenų sudėtinė dalis tarp įtariamųjų per pastaruosius šešerius metus nelabai pakito, tik antrojoje analizuojamo laikotarpio pusėje šiek tiek pradėjo mažėti. Jei 2006m. turtiniame nusikalstamume tarp įtariamųjų 22,5 procentai buvo neblaivūs, tai 2011 m. tokie asmenys sudarė 18,2 procentus įtariamųjų. Bendrame registruotame nusikalstamume apie 10 procentų visų neblaivių įtariamųjų sudaro nepilnamečiai. Turtiniame nusikalstamume jų dalis šiek tiek didesnė- 1/6. Bendrame registruotame nusikalstamume neblaivių nepilnamečių dalis visą analizuojamą laikotarpį buvo stabili, tik beveik 2 procentais sumažėjo 2011m. Tuo tarpu turtiniame nusikalstamume neblaivių nepilnamečių dalis tarp įtariamųjų mažėjo 2009 -2011 m.

Kasmet po keliasdešimt asmenų tarp įtariamųjų būna apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Tačiau skirtingai nei girtų, šių asmenų 2008-2010 m. daugėjo bendrame registruotame nusikalstamume, 2011 m. vėl sumažėjo. Turtiniame nusikalstamume, jų šiek tiek buvo sumažėja 2009 m., tačiau 2011 m. jų užregistruota daugiausiai per visą tiriamąjį laikotarpį.

Vadovaujantis aukščiau pateikta statistinių duomenų analize galime teigti, kad kas penktas įtariamasis (kaltinamasis) turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką padaro būdamas neblaivumo būsenoje, du iš trijų įtariamųjų (kaltinamųjų) nusikalstamas veikas padaro veikdami grupėje, kuri dažniausiai sudaryta vien tik iš suaugusių asmenų. Vienas įtariamasis (kaltinamasis) padaro po tris-keturias turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Įtariamasis dažniausiai niekur nedirbantis ir nesimokantis, turintis pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą, vyriškos lyties, 18-24 m. amžiaus.

Pastebima, kad turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas dažniausiai daro jauni asmenys. Nemažai turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padaro nepilnamečiai asmenys.

⁶³ Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008. P. 260

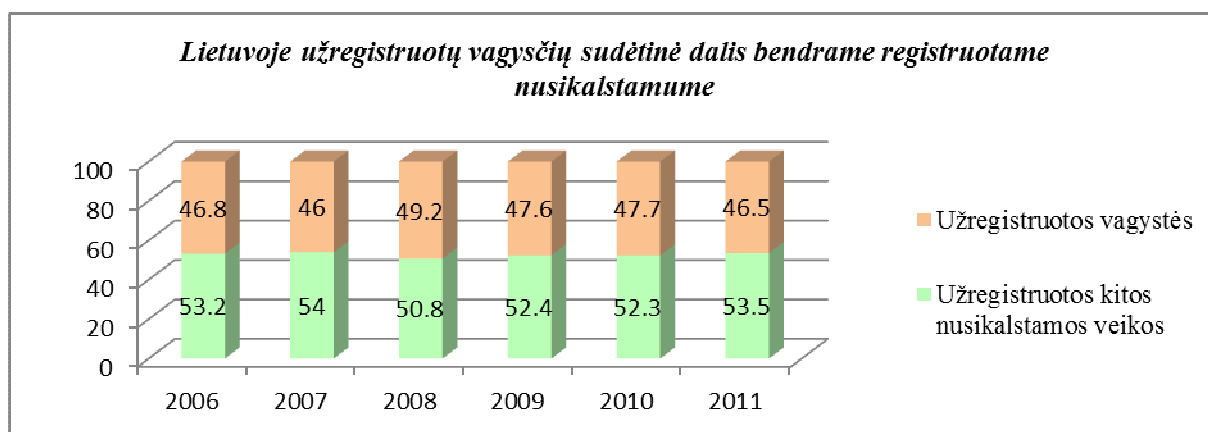
Nepilnamečiai 14-17 m., tarp asmenų įtariamųjų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, lyginant su kitomis amžiaus grupėmis, užima antrąją vietą. Ganėtinai stabilus išlieka tik 60 m. ir vyresnio amžiaus grupės asmenų, padariusių nusikalstamas veikas rodiklis, t.y. per metus vidutiniškai šios grupės asmenys sudaro apie 1 procentą visų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu.

2.4. Labiausiai paplitusios turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos

Nusikalstamumo struktūros charakteristika padeda patikslinti nuomonę apie nusikalstamumą, sudaryti aiškų ir teisingą nusikalstamumo įvaizdį⁶⁴. Visas ar rūšinis nusikalstamumas pasireiškia per atskiras nusikalstamas veikas, todėl atskirų nusikalstamų veikų analizė padeda geriau pažinti turtinio nusikalstamumo struktūrą ir ją palyginti. Toliau šiame darbe bus analizuojamos labiausiai paplitusios registruotos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos Lietuvoje t.y. vagystės; plėšimai; turto prievartavimas bei sukčiavimas.

2.4.1. Vagystė

Vagystė – tai slaptas ar atviras, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, t.y. pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu⁶⁵.

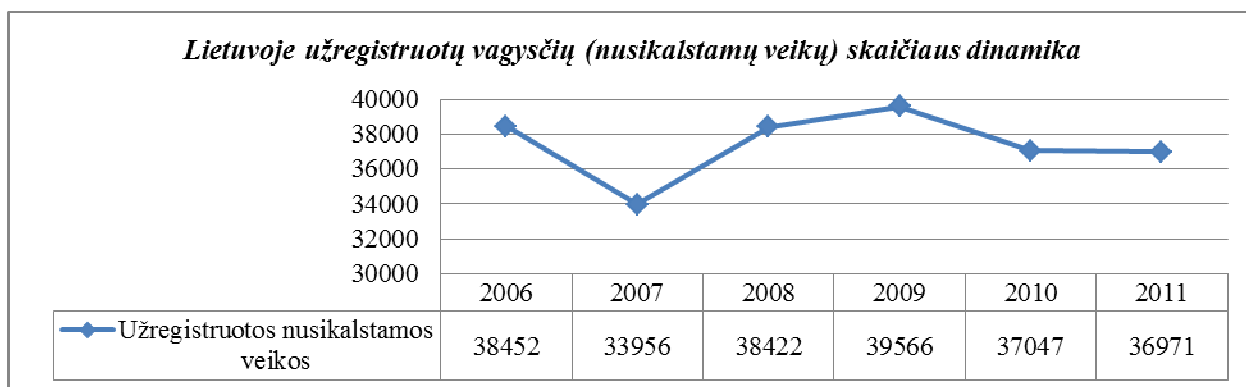
15 pav. Lietuvoje užregistruotų vagysčių (nusikalstamų veikų) sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais⁶⁶

Pastaruosius šešerius metus registruotų vagysčių skaičius Lietuvoje sudarė vidutiniškai apie 1/2 dalį visų registruotų nusikalstamų veikų. Vagystės didžiausią registruotų nusikalstamų veikų dalį sudarė 2008 m., mažiausią 2007 m.

⁶⁴ Justickis V. Kriminologija. 1 dalis.- Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. P. 305.

⁶⁵ Abramavičius A., Drakšienė A., Čepas A. ir kt. Baudžiamoji teisė, Bendroji dalis, Trečias pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius, 2003. P. 344.

⁶⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_1Ž).

16 pav. Lietuvoje užregistruotų vagysčių (nusikalstamų veikų) skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁶⁷

2006-2011 m. registruotų vagysčių skaičius kito netolygiai. 2006 - 2007 m. jų skaičius kasmet mažėjo, 2008-2009 m. sparčiai didėjo, o 2010 – 2011 m. šių nusikalstamų veikų skaičius vėl sumažėjo. Lyginant 2011 m. su 2006 m. registruotų vagysčių nedaug, bet sumažėjo. Registruotų vagysčių skaičius per šį laikotarpį mažėjo sparčiau, nei bendras registruotas nusikalstamumas. Per šį laikotarpį registruotų vagysčių skaičius mažėjo lėčiausiai, plėšimo nusikalstamų veikų sumažėjo (42,4 %), turto prievartavimo -(18,1 %), o sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius išaugo (60,1 %).

6 lentelė. Lietuvoje užregistruotų vagysčių (nusikalstamų veikų) pokytis⁶⁸

	2006m.	2007m.	2008m.	2009m.	2010m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Absoliutūs skaičiai	-5021	-4496	4466	1144	-2519	-76	-1481
Procentai	-11,5	-11,7	13,2	3,0	-6,4	-0,2	-3,6

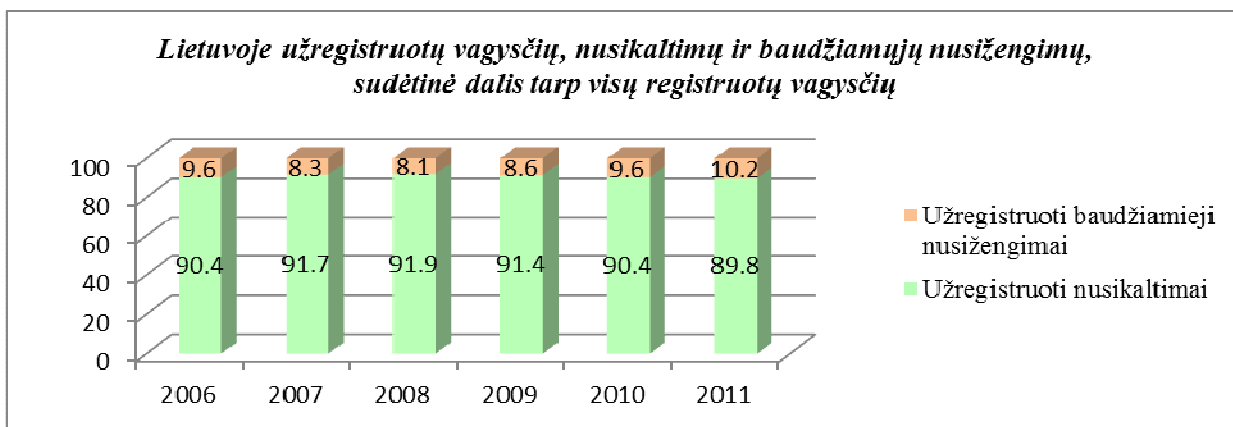
Viena iš priežasčių, lėmusių tai, kad nuo 2008 m. registruotų vagysčių pradėjo daugėti, būtų galima įvardinti pasaulinės ekonomikos krizės įtaką. Tuo metu Lietuvoje pradėjo didėti nedarbo lygis (žr. 23 priedą). Nedarbo lygis Lietuvoje 2006 m. buvo 5,6 procentai, 2007m. sumažėjo net iki 4,3 procentų, tačiau nuo 2008 m. pradėjo didėti. Ypač stipriai nedarbo lygis Lietuvoje išaugo 2009 ir siekė 13,7 proc., o 2010 m. -17,8 proc. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad tai nelabai susiję dalykai, nes registruotų vagysčių, kaip ir bendro registruoto nusikalstamumo, skaičius nedidėjo taip sparčiai, kaip nedarbo lygis Lietuvoje. Juo labiau, kad 2010 m. nedarbo lygis Lietuvoje ir toliau didėjo, o registruotų nusikalstamų veikų, tame tarpe ir turtinio pobūdžio, bei vagysčių skaičius mažėjo. Tačiau, kaip jau buvo minėta, kiekvienas veiksnys, įtakojantis nusikalstamumą, neduoda rezultatų iš karto. Jų įtaką tiksliai įvertinti galima tik praėjus tam tikram laikui tarpui.

⁶⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_1Ž).

⁶⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_1Ž).

Kaip parodė Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metais atlikto viktimologinio tyrimo „Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m.“⁶⁹ rezultatai oficialioji statistika atspindi tik labai mažą realaus nusikalstamumo dalį. Respondentams pateikus klausimą „Ar iš Jūsų asmeniškai buvo pavogtas ar realiai bandyta pavogti turtą, kurio vertė viršija 130 Lt?“ teigiamai atsakė 16,0 procentų apklaustųjų iš kurių 45,0 procentai nė karto apie tai nepranešė teisėsaugos institucijoms. Iš to galima daryti išvadą, kad beveik pusė visų padarytų vagysčių nepatenka į oficialiąją statistiką.

Vagystės yra vienos iš tų nusikalstamų veikų, kurios atsižvelgiant į nusikalstamos veikos požymius skirtosios į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Vagystė bus kvalifikuojama kaip baudžiamasis nusižengimas (BK 178 str. 4 dalis), jei bus pagrobtas nedidelės vertės turtas ir nebus kvalifikuojančių požymių numatytų BK 178 str. 2 ir 3 dalyje.

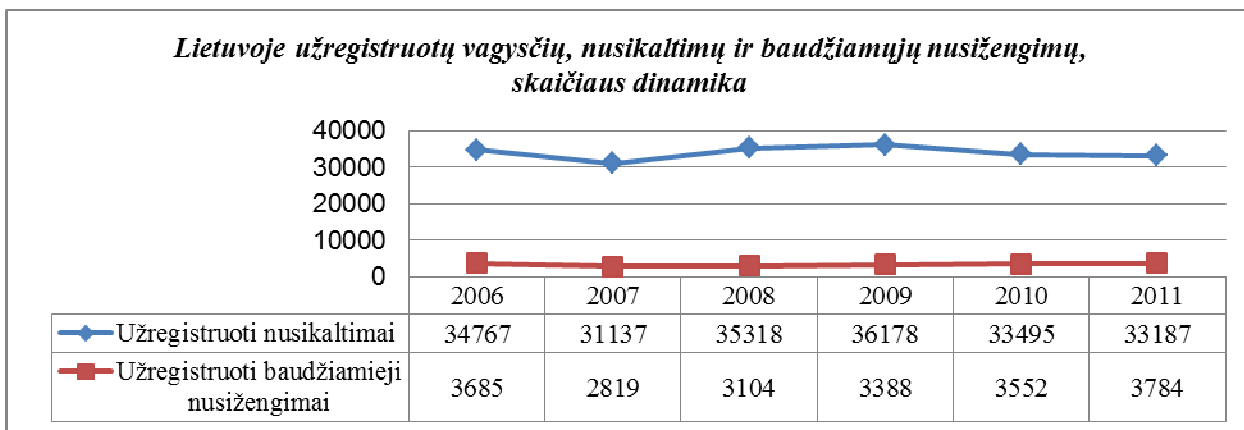

17 pav. Lietuvoje užregistruotų vagysčių, nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis tarp visų registruotų vagysčių 2006-2011 m.⁷⁰

Kaip jau buvo minėta, nusikaltimai sudaro didžiąją dalį registruotų nusikalstamų veikų tiek bendrame registruotame nusikalstamume, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume. Vagystės taip pat nėra išimtis. Vagystės, kvalifikuotos kaip nusikaltimai, sudaro apie 9/10 dalis visų registruotų vagysčių. Nusikaltimų dalis čia šiek tiek mažesnė nei bendrame registruotame nusikalstamume, tačiau didesnė nei registruotame turtiniame nusikalstamume (žr. 3 paveikslą ir 5 priedą). Per pastaruosius šešerius metus nusikaltimų dalis tarp visų registruotų vagysčių išliko gana stabili. Šiek tiek nusikaltimų dalis buvo išaugusi 2007-2009 m., bet 2010 m. vėl grįžo į 2006 m. lygį, o 2011 m. buvo mažiausia per visą tiriamąjį laikotarpį.

⁶⁹ Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. http://www.nplc.lt/lit/tyr_tyrimai.aspx [žiūrėta 2010 12 11]

⁷⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

18 pav. Lietuvoje užregistruotų vagysčių, nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų, skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁷¹

Tai, kad per pastaruosius šešerius metus sumažėjo registruotų vagysčių skaičius, nulėmė ir vagysčių nusikaltimų skaičiaus mažėjimą. Skirtingai nei vagysčių nusikaltimų, vagysčių baudžiamųjų nusižengimų skaičius pradėjęs didėti 2008 m. didėjo iki 2011 m., todėl 2011 m. vagysčių baudžiamųjų nusižengimų užregistruota daugiau, nei 2006 m. (žr. 24 priedą). Registruotų baudžiamųjų nusižengimų skaičius 2008-2011 m. didėjo ir bendrame registruotame nusikalstamume ir registruotame turtiniame nusikalstamume, tačiau gerokai sparčiau, nei registruotų vagysčių baudžiamųjų nusižengimų skaičius. Tai, kad registruotame turtiniame nusikalstamume baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo sparčiau, nei vagysčių baudžiamųjų nusižengimų skaičius, įtakos galėjo turėti tai, kad per šį laikotarpį labai sparčiai didėjo sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų skaičius.

Tiriamuoju laikotarpiu registruotų vagysčių paplitimo lygis išlieka gana aukštas. Vidutiniškai 100 000 Lietuvos Respublikos gyventojų teko 1123 vagystės. 2006 -2011 m. tam pačiam skaičiui gyventojų vidutiniškai teko po 1021 vagystę, kuri buvo kvalifikuota kaip nusikaltimas ir 102 kaip baudžiamasis nusižengimas. Daugiausiai vagysčių šiam skaičiui gyventojų teko 2009m. -1184, iš kurių 1083 buvo nusikaltimai, tais metais taip pat buvo užregistruota daugiausia vagysčių per visą analizuojamą laikotarpį, mažiausiai 2007 m. -1006, iš kurių 922 nusikaltimai.

Vagysčių nusikaltimų lygis gana sparčiai mažėjęs nuo 2005 m., per 2008 -2009 m. šoktelį į viršų. 2011 m. lyginant su 2006 m., nusikaltimų lygis nors ir nežymiai, bet didesnis. Lietuvoje, analizuojamos nusikalstamos veikos, baudžiamųjų nusižengimų lygis iki 2008 m. sparčiai mažėjo, o pastaruosius keturis metus baudžiamųjų nusižengimų lygis sparčiai didėjo (žr. 25 priedą). Registruotų baudžiamųjų nusižengimų lygis didėjo visame registruotame turtiniame nusikalstamume, bet ne taip sparčiai, kaip registruotų vagysčių.

⁷¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

Pastaruosius šešerius metus ištiriama vidutiniškai apie ¼ dalį visų registruotų vagysčių, tuo tarpu viso registruoto nusikalstamumo 45,0 procentus. Turtinio nusikalstamumo kontekste vagysčių ištirimo lygis yra mažiausias. Plėšimų per šį laikotarpį ištirta vidutiniškai - 44,2 procentai, turto prievartavimo nusikalstamų veikų 67,5 procentai, sukčiavimo nusikalstamų veikų – 62,6 procentas. Ištirtų vagysčių baudžiamųjų nusižengimų dalis yra žymiai didesnė, nei nusikaltimų. Vagysčių baudžiamųjų nusižengimų ištiriama beveik dvigubai daugiau, nei vagysčių nusikaltimų.

Mažėjant registruotų nusikalstamų veikų skaičiui, turėtų didėti jų ištirimo lygis. Tačiau, kaip rodo oficialioji statistika, taip nėra. Sumažėjus registruotų vagysčių skaičiui, kartu sumažėjo ir jų ištirimo lygis, išskyrus baudžiamuosius nusižengimus. Tik 2006 m. sumažėjus registruotų vagysčių skaičiui, šiek tik padidėjo jų ištirimo lygis, kuris buvo didžiausias per pastaruosius šešerius metus. Baudžiamųjų nusižengimų per pastaruosius šešerius metus mažiausiai užregistruota 2007 m. ir būtent tais metais jų ištirta daugiausia.

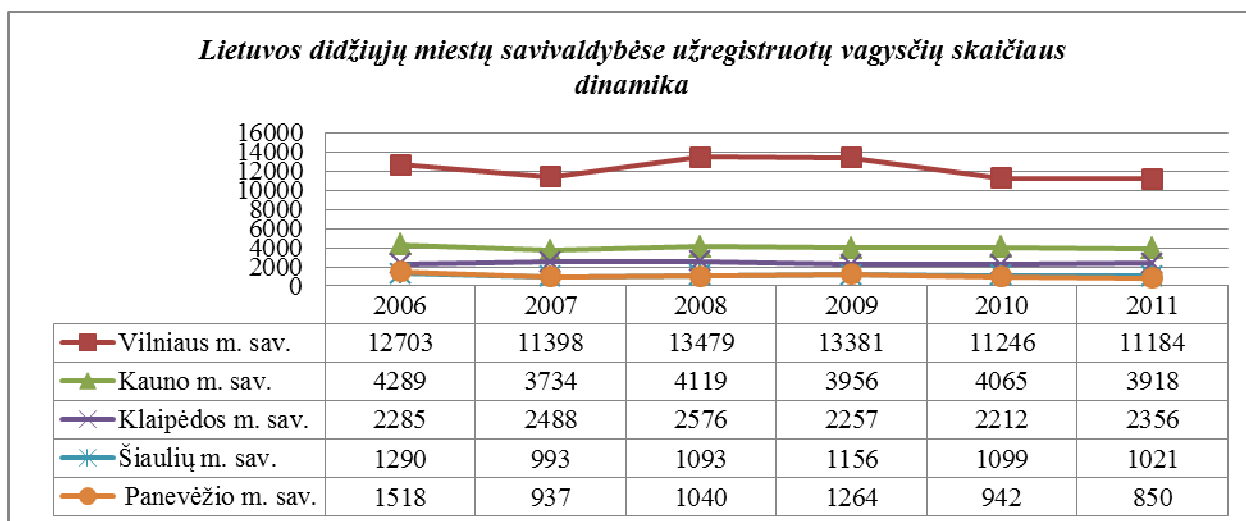
7 lentelė. Lietuvoje ištirtos vagystės⁷²

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Užregistruoto nusikalstamos veikos (vagystės)						
Absoliutūs skaičiai	9995	8604	9233	9509	9432	9451
Procentais	26,0	25,3	24,0	24,0	25,5	25,6
Užregistruoti nusikaltimai (vagystės)						
Absoliutūs skaičiai	8161	7080	7710	7764	7745	7752
Procentais	23,5	22,7	21,8	21,5	23,1	23,4
Užregistruoti baudžiamieji nusižengimai (vagystės)						
Absoliutūs skaičiai	1834	1524	1523	1745	1687	1699
Procentais	39,8	54,1	49,1	51,5	47,5	44,9

Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio) savivaldybėse užregistruotos 124849 vagystės, kas sudaro apie 2/3 dalis visų registruotų vagysčių. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse paprastai užregistruojama didžioji dalis visų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų.

Daugiausia šios rūšies nusikalstamų veikų užregistruojama Vilniuje apie 1/3 dalį visų registruotų vagysčių. 2009 m. Vilniaus mieste buvo užregistruota 2/3 visų registruotų vagysčių, tačiau pastaruosius du metus šiame mieste užregistruotų vagysčių dalis tarp visų registruotų vagysčių šiek tiek mažėja. Mažiausiai šios rūšies nusikalstamų veikų dalis užregistruojama Panevėžio m. sav., kuri taip pat pastaruosius du metus mažėja. Kaune ir Šiauliuose registruotų vagysčių dalis tarp visų registruotų vagysčių šiek tiek padidėjo 2010 m., tačiau 2011 m. vėl sumažėjo. Klaipėdoje užregistruotų vagysčių dalis tai mažėjo, tai vėl didėjo. (žr. 26 priedą).

⁷² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

19 pav. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų vagysčių skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁷³

Pastaruosius šešerius metus sumažėjo registruotų vagysčių skaičius didžiuosiuose Lietuvos miestuose, išskyrus Klaipėdą. Tačiau tik Panevėžio ir Šiaulių miesto pokyčio svyravimai atitiko visos Lietuvos tendencijas. Tuo tarpu Vilniuje registruotų vagysčių skaičius mažėja nuo 2009 m. Kaune, skirtingai nei visoje Lietuvoje, 2009 m. vagysčių skaičius mažėjo, o 2010 m. didėjo. Klaipėdoje vagysčių skaičiaus didėjimas užfiksuotas 2007 m., 2009 - 2010 m. vagysčių skaičius mažėja, o 2011 m. didėja.

Blogiausia kriminogeninė padėtis šios nusikalstamos veikos kontekste buvo Vilniuje. 2006-2011 m. 100 000 vilniečių vidutiniškai teko dvigubai daugiau vagysčių nei tam pačiam skaičiui Lietuvos Respublikos gyventojų. Tuo tarpu antrame pagal dydį mieste- Kaune vagysčių paplitimo lygis nedaug viršijo Lietuvos Respublikos vidurkį. Kiek blogesnė padėtis buvo Klaipėdoje, čia 100 000 gyventojų tenka daugiau vagysčių nei kauniečiams. Šiauliuose analizuojamų nusikalstamų veikų lygis nesiekė Lietuvos Respublikos vidurkio, o Panevėžyje tik, 2006 m. ir 2009 m. vagysčių lygis viršijo Lietuvos vidurkį.

8 lentelė. Vagysčių lygis Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse⁷⁴

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Panevėžys	Lietuva
2006 m.	2293	1193	1224	1002	1320	1024
2007 m.	2053	1047	1343	778	821	922
2008 m.	2421	1164	1400	863	920	1052
2009 m.	2393	1129	1233	919	1125	1083
2010 m.	2018	1184	1224	891	857	1017
2011 m.	2023	1175	1336	851	786	1149

Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir didžiuosiuose miestuose didžiąją dalį šių nusikalstamų veikų sudaro nusikaltimai, tačiau šiek tiek skiriasi jų dalis skirtinguose miestuose.

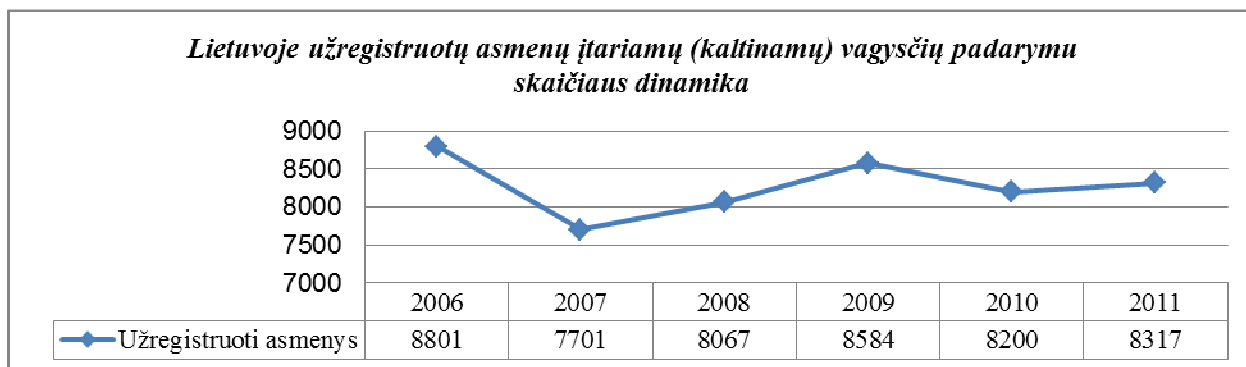
⁷³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁷⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

Sostinėje vagystės (nusikaltimai) sudaro 84,4 procentus visų registruotų vagysčių, tai šiek tiek mažiau nei Lietuvos vidurkis. Kaune- 90,5 procentus, Klaipėdoje- 91,1 procentą, Šiauliuose- 89,5 procentus. Didžiausią dalį vagystės (nusikaltimai) sudaro Panevėžyje net 92,9 procentą.

Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvoje užregistruoti 49670 asmenys įtariami (kaltinami) vagysčių padarymu. Asmenys įtariami (kaltinami) vagysčių padarymų bendrame registruotame nusikalstamume sudarė 1/3 dalį visų įtariamųjų, o registruotame turtiniame nusikalstamume 2/3 dalis visų įtariamųjų, iš dalis per pastaruosius šešerius metus išliko nepakitusi.

Vienam įtariamajam tenka po 4,5 analizuojamas nusikalstamas veikas, kaip jau buvo minėta bendrame registruotame nusikalstamume vienam įtariamajam vidutiniškai tenka po 2,6 nusikalstamas veikas, o registruotame turtiniame nusikalstamume po 3,8 nusikalstamas veikas. Tai, kad vienas asmuo vidutiniškai padaro daugiau vagysčių, nei vienas įtariamasis (kaltinamasis) padaro kitų nusikalstamų veikų bendrame registruotame ir registruotame turtiniame nusikalstamume, parodo, kad vagystėms būdingi aukšti specialaus recidyvo rodikliai.

20 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁷⁵

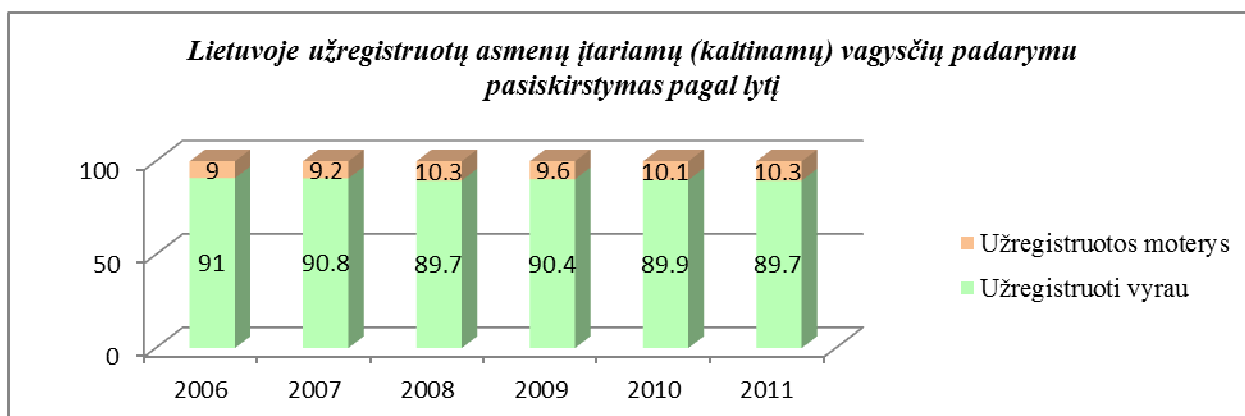
Tiriamuoju laikotarpiu, analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, bendras įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius, nors ir netolygiai, bet mažėjo. Analizuojant įtariamuosius (kaltinamuosius) pagal lytį, pastebime, kad 2005-2007 m. ir 2010 m. tiek bendras įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius, tiek įtariamųjų (kaltinamųjų) vyrų skaičius mažėjo, o 2008-2009 m. ir 2011 m. šių įtariamųjų skaičius didėjo. Tuo tarpu moterų įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius mažėjo tik 2007 m. ir 2009 m., todėl 2011 m. moterų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu skaičius yra šiek tiek didesnis, nei 2006 m. Nesunku pastebėti, kad būtent vyrų įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičiaus pokytis nulemia tai, kaip pasikeistas bendras įtariamųjų (kaltinamųjų) skaičius.

⁷⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

9 lentelė. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu pokytis⁷⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Asmenys įtariamai (kaltinami) nusikalstamų veikų (vagysčių) padarymu							
Absoliutūs skaičiai	-1024	-1100	366	516	-384	117	-484
Procentai	-10,4	-12,5	4,8	6,4	-4,5	1,4	-5,4
Iš jų vyrai							
Absoliutūs skaičiai	-1044	-1015	243	523	-388	88	-549
Procentai	-11,5	-12,7	3,5	7,2	-5,0	1,2	-6,9
Iš jų moterys							
Absoliutūs skaičiai	20	-85	123	-6	4	29	65
Procentai	2,6	-10,7	17,4	-0,7	0,5	3,5	8,2

Moterys paprastai padaro gerokai mažiau nusikalstamų veikų nei vyrai. Taip yra bendrame registruotame nusikalstamume, taip yra registruotame turtiniame nusikalstamume, taip yra ir vagysčių atveju. Tačiau kalbant apie labiausiai paplitusias turinio pobūdžio nusikalstamas veikas, moterų vagiančių yra daugiausia. Manytume, kad taip yra, todėl, kad analizuojamos nusikalstamos veikos padarymui nereikalinga fizinė jėga. Todėl šios nusikalstamos veikos yra „patrauklesnės“ moterims, nei kitos turinio pobūdžio nusikalstamos veikos.

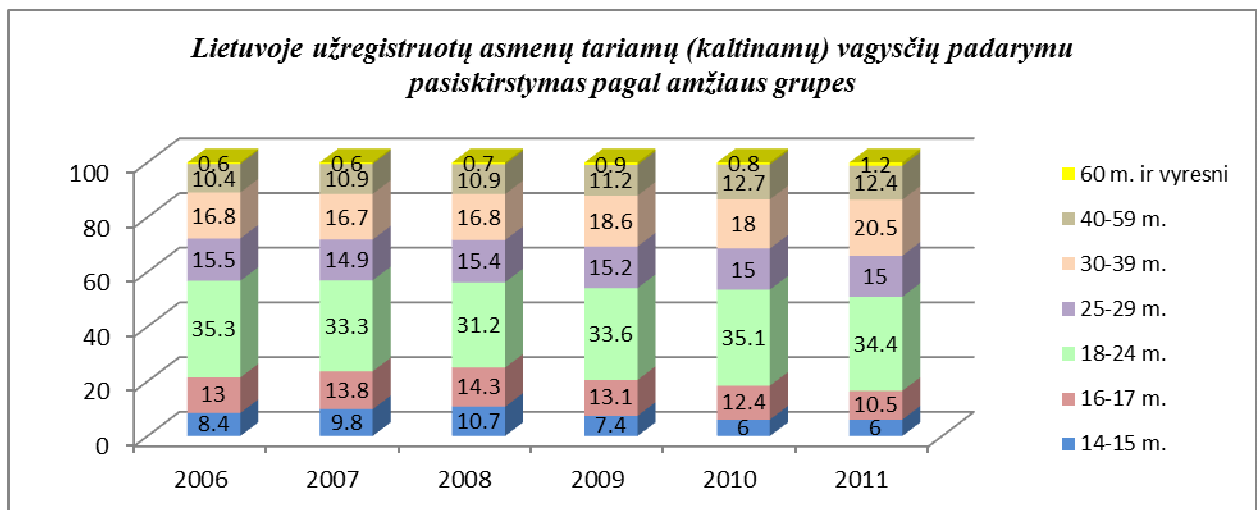

21 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011 m., procentais⁷⁷

Tarp įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu asmenų 44832 buvo vyrai ir 4838 moterys. Moterys sudaro apie 1/10 dalį visų asmenų įtariamų (kaltinamų) šios nusikalstamos veikos padarymu. Moterų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu dalis tarp visų įtariamųjų (kaltinamųjų) vagysčių padarymu yra mažesnė, nei moterų įtariamųjų (kaltinamųjų) registruotame turtiniame nusikalstamume, taip pat mažesnė, nei bendrame registruotame nusikalstamume.

⁷⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

⁷⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

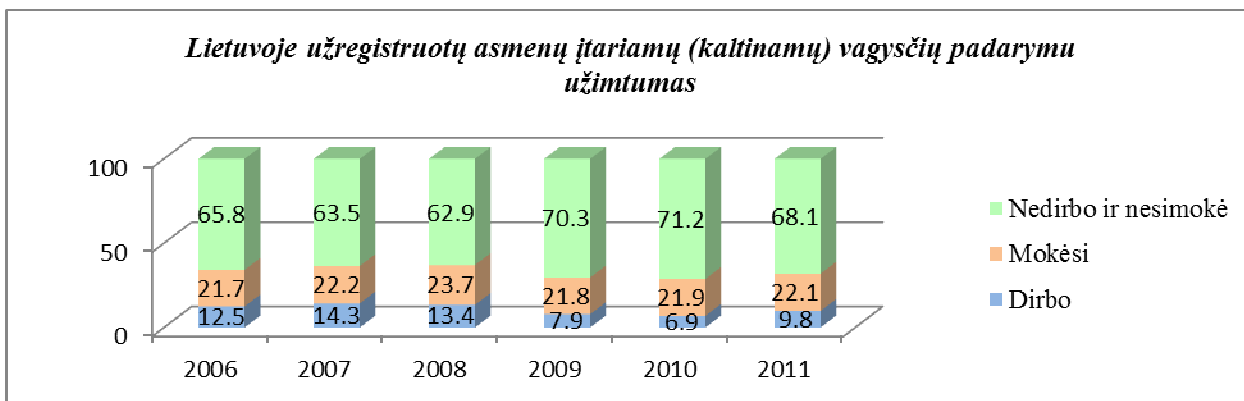

22 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų tariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2006-2011 m., procentais.⁷⁸

Turtiniam nusikalstamumui būdinga tai, kad šias nusikalstamas veikas dažniausiai daro jauni asmenys, vagystės nėra išimtis. Pastaruosius šešerius metus vidutiniškai apie 1/5 dalį analizuojamų susikalstamų veikų padarydavo nepilnamečiai. Džiugina tai, kad nepilnamečių dalis tarp įtariamųjų nuo 2008 m. mažėja. Dažniausiai per pastaruosius šešerius metus nusikalisdavo 18-24 m. amžiaus asmenys, jie tarp įtariamųjų sudarė 1/3 dalį. Kaip ir visam turtiniam nusikalstamumui, taip ir vagystėms, būdinga tai, kad rečiausiai nusikalsta 60 m. ir vyresni asmenys, jie sudaro mažiausią dalį įtariamųjų.

Tiriamuoju laikotarpiu įtariamųjų (kaltinamųjų) beveik visose amžiaus grupėse sumažėjo. Daugiausia įtariamųjų (kaltinamųjų) sumažėjo tarp nepilnamečių. Tačiau įtariamųjų pokyčio tendencijos ne visada sutapo su vyraujančiomis registruotame turtiniame nusikalstamume. 14-17 m. įtariamųjų skaičius didėjo tik 2008 m., tiek analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume. 18-24 m. įtariamųjų skaičius analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste didėjo tik 2009 m., o registruotame turtiniame nusikalstamume 2009- 2011 m. Tuo tarpu 25-29 m. amžiaus grupėje įtariamųjų registruotame turtiniame nusikalstamume skaičius didėjo 2008- 2009 m. ir 2011m., o vagiančių tik 2008-2009 m. 30-39 m. ir 60 m. ir vyresnių asmenų amžiaus grupėse įtariamųjų skaičius registruotame turtiniame nusikalstamume didėja pastaruosius keturis metus, o tarp vagiančių šių asmenų skaičius buvo šiek tiek sumažėjęs 2010 m. (žr. 27 priedą).

⁷⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

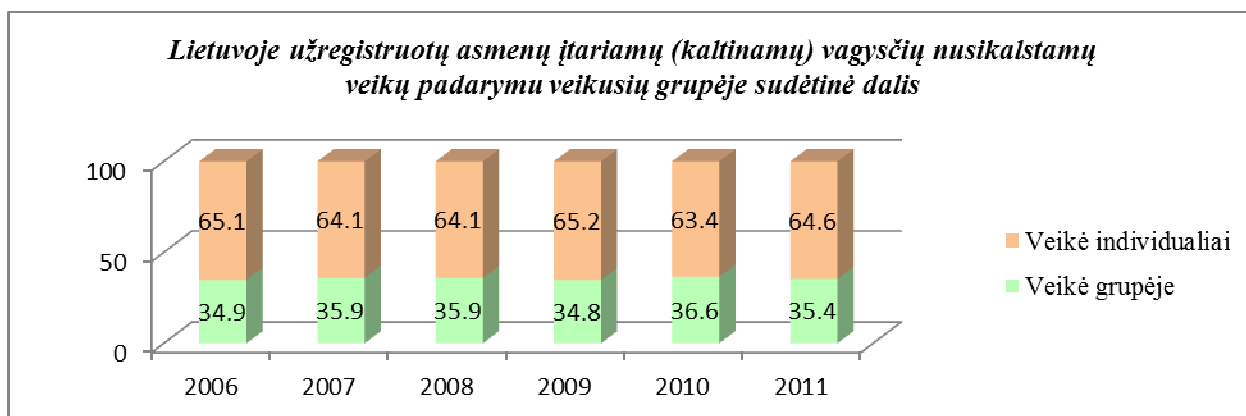
23. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais⁷⁹

Analizuojamas nusikalstamas veikas dažniausiai daro niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys. Tokie asmenys sudarė apie 2/3 dalis visų įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų. 1/5 visų įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi įvairiose mokymo įstaigose. Asmenų, kurie analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi, dalis visus šešis metus išliko gana stabili. Dirbančių įtariamųjų (kaltinamųjų) dalis mažėjusi nuo 2008 m., 2011 m. šiek tiek padidėjo, tačiau vis tiek buvo mažesnė, nei 2006 m. Nedirbančių ir nesimokančių asmenų dalis, tarp įtariamų (kaltinamų) vagysčių padarymu, didėjusi 2009-2010 m., šiek tiek sumažėjo 2011 m.

Pastaruosius šešerius metus sumažėjo įtariamųjų, kurie analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi bendrojo lavinimo mokykloje. 2011 m. tokių įtariamųjų (kaltinamųjų) buvo 16,6 procentais mažiau nei 2006 m. Kitose mokymo įstaigose besimokančių įtariamųjų 2011 m. užregistruota 1/3 dalimi mažiau nei 2006 m. Tuo tarpu besimokančių profesinėse mokyklose įtariamųjų skaičius didėjo pastaruosius tris metus ir 2011 m. įtariamųjų užregistruota 1/5 daugiau, nei 2006 m. Besimokančių aukštojoje ir aukštesniojoje mokykloje įtariamųjų skaičius didėjo sparčiausiai -28,9 procentai (žr. 28 priedą).

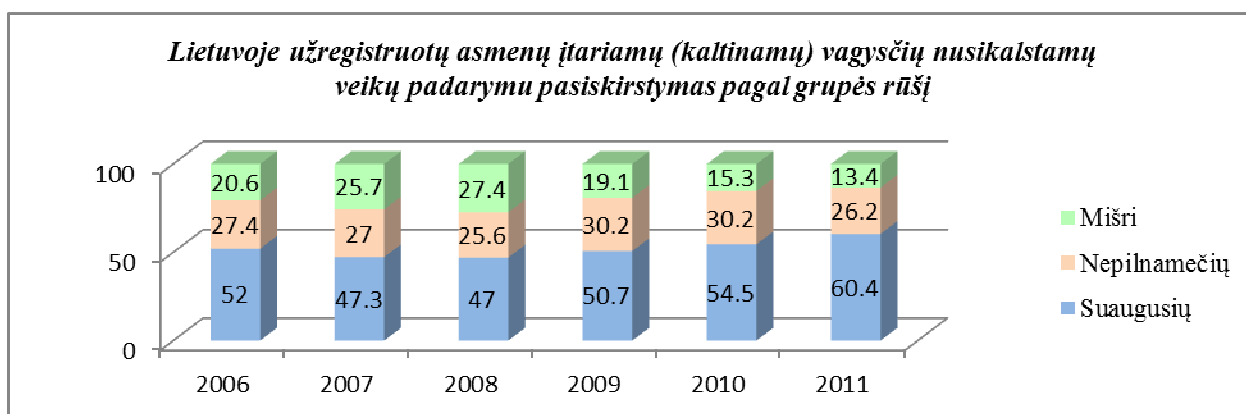
Kaip rodo statistiniai duomenys, vagystės- tai tokio pobūdžio nusikalstamos veikos, kurios nereikalauja didelių pasiekimų moksle. Daugiau nei pusės įtariamųjų (kaltinamųjų) išsilavinimas yra pagrindinis (t.y. 10 klasių). Vidurinį išsilavinimą turi 1/3 visų įtariamųjų, profesinį beveik - 6 procentai, aukštesnįjį - 4 procentai, asmenys neturintys jokio išsilavinimo bei turintys aukštąjį išsilavinimą sudarė vos po 1 procentą (žr. 29 priedą). Visą tiriamąjį laikotarpį įtariamųjų (kaltinamųjų) vagysčių padarymu pasiskirstymas pagal išsilavinimą išliko gana stabilus.

⁷⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

24 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu, veikusių grupėje, sudėtinė dalis 2006-2011 m., procentais⁸⁰

Vagystėms, kaip ir visam registruotam turtiniam nusikalstamumui, būdinga tai, kad šias nusikalstamas veikas dažniai daro ne pavieniai asmenys, o susitelkę į grupes. Kas trečias įtariamasis kuriam per pastaruosius šešerius metus buvo pareikšti įtarimai nusikalstamą veiką padarė veikdamas grupėje.

25 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal grupės rūšį 2006-2011 m., procentais⁸¹

Paprastai bendrininkų grupės yra sudaromos iš suaugusių asmenų. Vien tik iš suaugusiųjų sudarytose grupės, per pastaruosius šešerius metus, veikė 51 procentas asmenų kuriems buvo pareikšti įtarimai bendrininkaujant įgyvendinant analizuojamą nusikalstamą veiką, vien tik iš nepilnamečių sudarytose grupėse veikė 21 procentas tokių asmenų, 28 procentai- veikė mišrioje grupėse.

Nors vertinant absoliučius skaičius 2011 m. asmenų veikiančių įvairiose nusikalstamose grupėse skaičius sumažėjo, juos lyginant su 2006 m., tačiau nuo 2008 m. asmenų veikiančių tik iš suaugusių asmenų sudarytose grupėse skaičius didėja. Įtariamųjų vien tik iš nepilnamečių asmenų sudarytose grupėse skaičius mažėja nuo 2009 m., kaip ir pačių

⁸⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

⁸¹ Ten pat.

nepilnamečių įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu. Mišrioje grupėje veikusių įtariamųjų skaičius šiek tiek didėjo 2009-2010 m., o 2011 m. vėl sumažėjo.

Labai daug vagysčių padaro neblaivūs asmenys. Net 1/5 asmenų, kuriems buvo pareikšti įtarimai (kaltinimai) padarius šią nusikalstamą veiką, buvo neblaivūs. Nepilnamečių tarpe tokių pasitaikė 12,8 procentai. 2006-2011 m. 295 asmenys analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu buvo apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų, iš kurių 18 buvo nepilnamečiai.

2.4.2. Plėšimas

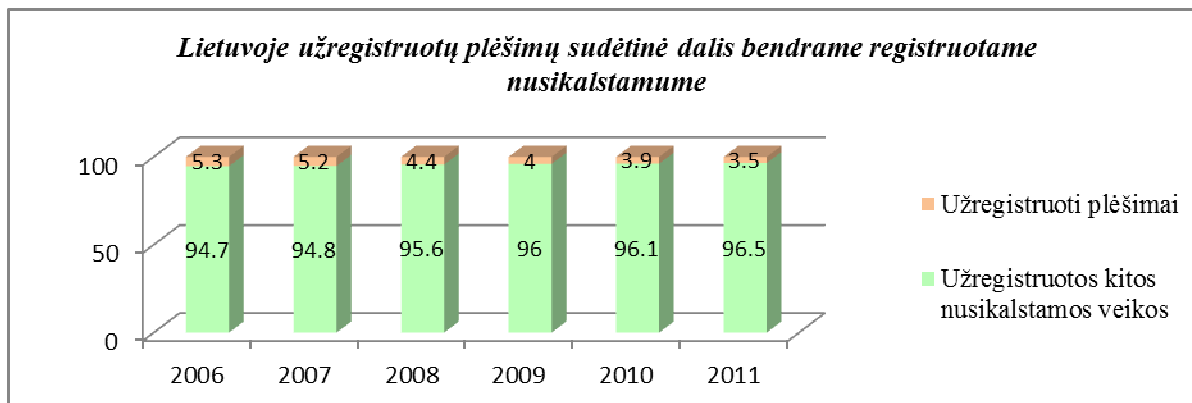
Baudžiamajame įstatyme numatyta, kad plėšimas, tai svetimo turto pagrobimas, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis. Plėšimo, kaip ir vagystės, esmę sudaro svetimo turto pagrobimas. Tradicinė pagrobimo samprata apima tik daiktinius nusikaltimus, kurių dalykas tapatinamas su materialiu (erdviniu) daiktu, o veika susijusi su grobiamo daikto perkėlimu erdvėje.⁸²

Plėšimas yra vienas pavojingiausių nusikaltimų nuosavybei, nes juo kėsiamasi į dvi baudžiamuoju įstatymų saugomas vertybes. Pagrindinė vertybė, į kurią kėsiamasi šia veika, yra svetimas turtas. Pirmiausiai įgyvendinant šią nusikalstamą veiką yra siekiama pagrobti svetimą turtą. O šios veikos įgyvendinimo būdas, t.y. fizinio ar psichinio smurto panaudojimas, suponuoja tai, kad bus pažeista ir dar viena baudžiamojo įstatymo saugoma vertybė, t.y. asmens sveikata. Kad būtų galima padarytą nusikalstamą veiką kvalifikuoti kaip plėšimą, būtina nustatyti ne tik svetimo turto pagrobimo faktą, bet ir sveikatos sutrikdymo faktą. Sveikatos sutrikdymo sąvoka apibrėžiama kaip „žmogaus sužalojimas arba susargdinimas pažeidžiant jo kūno audinių (organų) vientisumą ar sutrikdant jų funkcijas. Sužalojimas – tai žmogaus kūno audinių ar organų anatominio vientisumo ar jų funkcijų pažeidimas mechaniniu, fiziniu ar cheminiu poveikiu. Susargdinimas – tai organizmo funkcijų sutrikdymas biologiniu, fiziniu, cheminiu ar psichiniu poveikiu arba nesuteikiant būtinos medicinos pagalbos.“⁸³. Baudžiamosios teisės literatūroje galima sutikti nuomonę, jog pagrindine vertybe, į kurią kėsiamasi plėšimo atveju, laikyti nuosavybę, o papildoma – žmogaus sveikatą, negalima. Tai motyvuojama tuo, jog asmuo

⁸² Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas: monografija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002. P. 65.

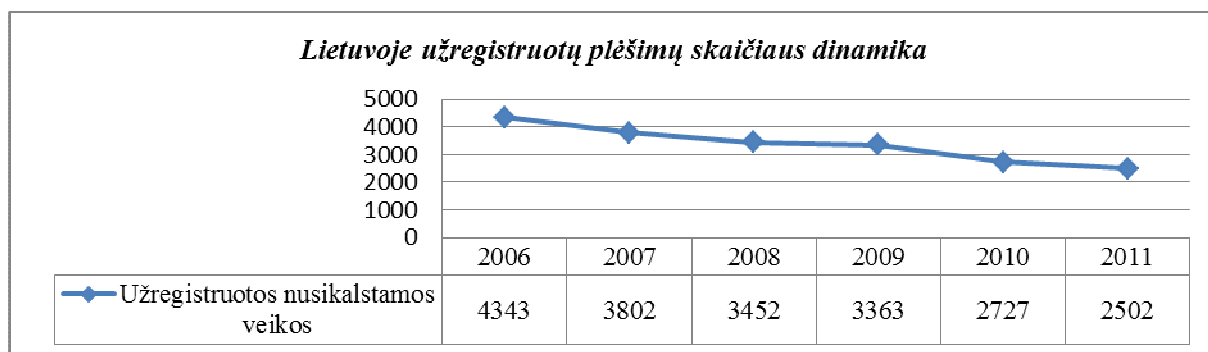
⁸³ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 patvirtintos sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės// Valstybės žinios. 2003, Nr.52-2357.

yra didesnė vertybė nei nuosavybė.⁸⁴ Tokia nuomonė yra kritikuotina, nes čia nekalbama apie tai kuri vertybė yra didesnė ar svarbesnė. Čia nuosavybė, kaip pagrindinė vertybė, išskiriama, todėl, kad būtent ji nusako šios nusikalstamos veikos esmę. Plėšimo esmė- siekis pagrobti svetimą turtą, o smurto panaudojimas yra tik priemonė tikslui pasiekti.

26 pav. Lietuvoje užregistruotų plėšimų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais⁸⁵

2006-2011 m. Lietuvoje buvo užregistruotos 20189 plėšimo nusikalstamos veikos, kas sudaro 4,3 procentus visų registruotų nusikalstamų veikų. Analizuojamos nusikalstamos veikos, kaip ir turto prievartavimas bei sukčiavimas, bendrame registruotame nusikalstamume sudaro labai nedidelę dalį. Mažiausią dalį viso registruoto nusikalstamumo šios nusikalstamos veikos sudarė 2011 m., didžiausią 2006 m.

27. pav. Lietuvoje užregistruotų plėšimų nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁸⁶

Pastaruosius šešerius metus plėšimo nusikalstamų veikų skaičius mažėja. 2011 m. užregistruota 2/3 mažiau plėšimo nusikalstamų veikų nei 2006 m. (žr. 30 priedą), tačiau šie skaičiai džiugina tik oficialiojoje statistikoje. Kaip parodė Nusikalstamumo prevencijos

⁸⁴ Уголовное право России. Особенная часть: учебник для вузов. Редакционная коллегия: Игнатов А.Н., et al. Москва: Норма, 2000, С. 202.

⁸⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁸⁶ Ten pat.

Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinio tyrimo „Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m.“⁸⁷ rezultatai, net 36,4 proc. asmenų iš kurių buvo pagrobtas turtas, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti, nė karto apie tai nepranešė teisėsaugos institucijoms. Todėl akivaizdu, kad realiai šių nusikalstamų veikų kasmet padaroma gerokai daugiau nei pateikta oficialioje statistikoje.

2006 – 2011 m. 100 000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko 101 plėšimo atvejai, atitinkamai kiekvienais analizuojamais metais 128; 112; 102; 101; 83; 78 atvejai. Plėšimo nusikalstamų veikų lygis mažėjo visą tiriamąjį laikotarpį, kaip ir registruotų plėšimo nusikalstamų veikų skaičius, tačiau ne taip sparčiai, kaip registruotų plėšimo nusikalstamų veikų skaičius.

10 lentelė. Lietuvoje užregistruotų plėšimo nusikalstamų veikų lygio pokytis⁸⁸

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruotų plėšimų							
Absoliutūs skaičiai	-24	-16	-10	-1	-18	-5	-50
Procentai	-15,8	-12,5	-8,9	-0,9	-17,8	-6,0	-39,1

Tiriamuoju laikotarpiu bendro registruoto nusikalstamumo ištyrimo lygis siekia vidutiniškai 43 procentus, registruoto turtinio nusikalstamumo- 30 procentų. Plėšimo nusikalstamų veikų ištyrimo lygis buvo aukštesnis, visus šešis metus, nei bendro registruotu nusikalstamumo ir registruoto turtinio nusikalstamumo. Nuo 2006 m. mažėjant registruotų plėšimų skaičiui kartu mažėja ir jų ištyrimo procentas, kuris kiek padidėja 2008 m., tačiau 2009 m. vėl sumažėja. 2011 m. pasiekiamas didžiausias ištyrimo procentas, analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, tačiau tais metais plėšimo nusikalstamų veikų užregistruota mažiausiai per visą tiriamąjį laikotarpį.

11 lentelė. Ištirtos plėšimo nusikalstamos veikos Lietuvoje⁸⁹

	2006m.	2007m.	2008m.	2009m.	2010 m.	2011 m.
Ištirtos nusikalstamos veikos	1884	1641	1512	1424	1258	1159
Ištirta nusikalstamų veikų, %	43,4	43,2	43,8	42,4	46,1	46,3

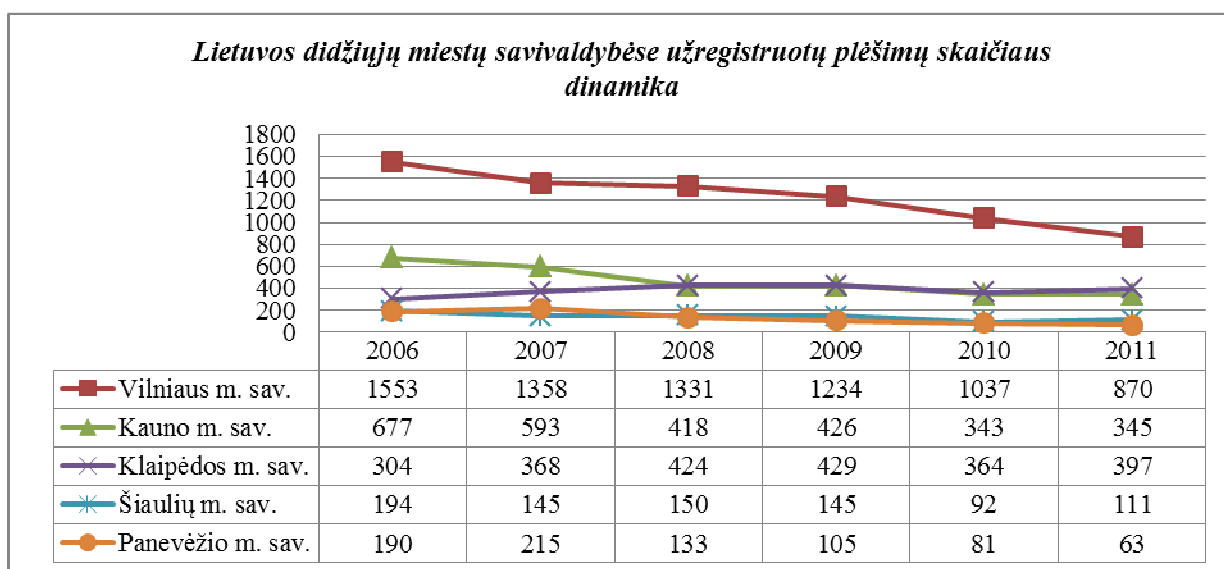
2006- 2011 m. Lietuvos didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio) savivaldybėse užregistruotos 14095 plėšimo nusikalstamos veikos, kas sudaro 2/3 dalis visų registruotų plėšimų, ši dalis pastaruosius du metus didėja.

⁸⁷ Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. http://www.nplc.lt/lit/tyr_tyrimai.aspx [žiūrėta 2010 12 11]

⁸⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁸⁹ Ten pat.

Daugiausia šios rūšies nusikalstamų veikų padaroma Vilniaus mieste apie 2/5 dalis visų registruotų plėšimų. Vilniaus mieste užregistruoti plėšimai didžiausią dalį tarp visų registruotų plėšimų sudarė 2008 m., mažiausią 2011 m. Kauno miesto savivaldybėje registruotų plėšimų dalis buvo sumažėjusi 2008- 2010 m., tačiau 2011 m. šiek tiek šoktelėjo aukšty. Klaipėdos miesto savivaldybėje registruotų plėšimų dalis, tarp visų registruotų plėšimų, didėja visą tiriamąjį laikotarpį. Šiaulių miesto savivaldybėje registruotų plėšimų dalis visa tiriamąjį laikotarpį išliko gana stabili. Panevėžio miesto savivaldybėje registruotų plėšimų dalis didžiausia buvo 2007 m., o paskutinius keturis metus mažėja (žr. 31 priedą).

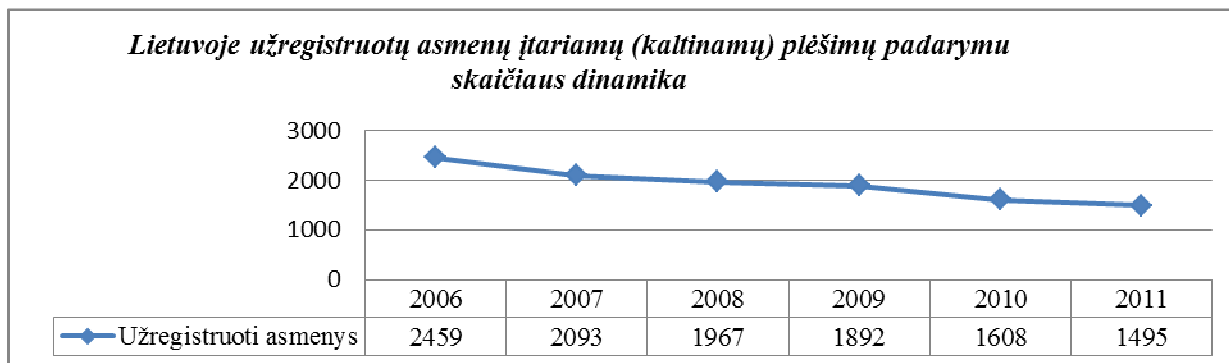
28 pav. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų plėšimo nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁹⁰

Kaip jau buvo minėta, Lietuvoje nuo 2006 m. mažėja registruotų plėšimų skaičius. Tokios pačios tendencijos matomos ir Vilniaus miesto savivaldybėje. Kauno miesto savivaldybėje šios rūšies nusikalstamų veikų skaičius mažėjo kasmet, išskyrus 2009 m. ir 2011 m., kai buvo užfiksuotas nežymus didėjimas. Klaipėdos miesto savivaldybėje šių nusikalstamų veikų skaičius didėjo visus metus, išskyrus 2010 m. Šiaulių m. sav. pastaruosius šešerius metus plėšimų skaičius kito netolygiai. Panevėžyje tik vienais metais – 2007 m., užfiksuotas šių nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas.

Šios nusikalstamos veikos yra didžiulė problema didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Vilniaus miesto 100 000 gyventojų vidutiniškai tenka dvigubai daugiau šių nusikalstamų veikų, nei tam pačiam skaičiui Lietuvos Respublikos gyventojų. Kauno m. sav. tam pačiam skaičiui gyventojų tenka 1,3 kartus daugiau šių nusikalstamų veikų, nei vidutiniškai tenka tam pačiam skaičiui Lietuvos Respublikos gyventojų. Klaipėdos mieste padėtis panaši kaip ir Vilniuje, čia

⁹⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

100 000 gyventojų per pastaruosius šešis metus vidutiniškai teko dvigubai daugiau plėšimų, nei tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų. 2009-2011 m. analizuojamų nusikalstamų veikų lygis buvo netgi didesnis nei Vilniaus mieste. Šiaulių ir Panevėžio m. sav. 100 000 gyventojų vidutiniškai tenka tiek pat plėšimo atvejų kaip ir tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų (žr. 32 priedą).

29. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu, skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁹¹

Tiriamuoju laikotarpiu buvo užregistruoti 11 514 asmenys įtariamais (kaltinami) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu. Iš kurių 11 065 vyrai ir 449 moterys. Pastaruosius šešis metus mažėjo ne tik registruotų analizuojamų nusikalstamų veikų skaičius, bet ir įtariamų asmenų skaičius. Kaip jau buvo minėta, registruotų plėšimo nusikalstamų veikų skaičius sumažėjo 2/5 daliais. Įtariamųjų 2011 m. buvo užregistruota taip pat 2/5 dalimis mažiau, nei 2006m. Tiriamojo laikotarpio pradžioje, t.y. 2006 m. vienam įtariamajam tekdavo 1,8 analizuojamos nusikalstamos veikos, o 2011 m. 1,7 nusikalstamos veikos.

Vyrų, įtariamų šios nusikalstamos veikos padarymu, skaičius mažėjo kasmet visą tiriamąjį laikotarpį. Moterų, įtariamų (kaltinamų) šios nusikalstamos veikos padarymu, skaičius pradeda mažėti nuo 2007 m. ir mažėja iki 2010 m., o 2011 m. šiek tiek didėja.

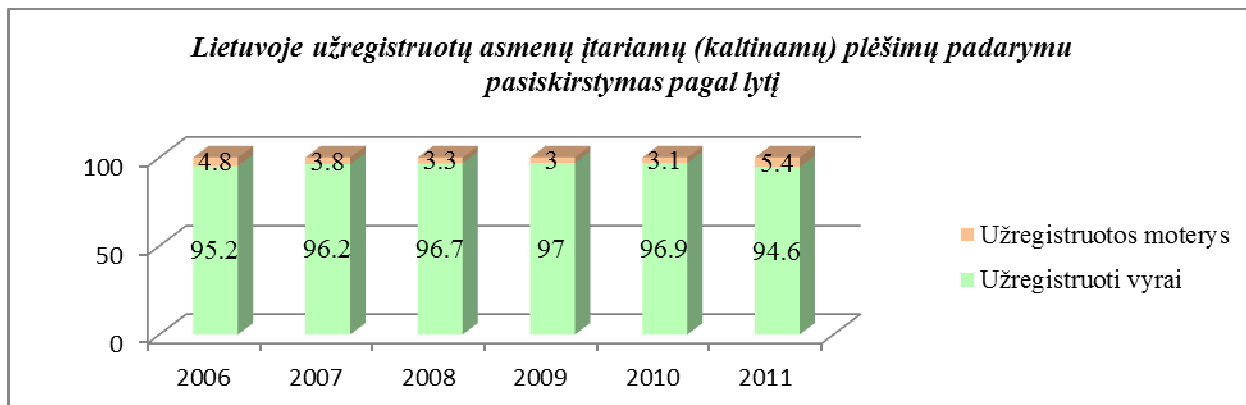
12 lentelė. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimų padarymu pokytis⁹²

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruoti asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų (plėšimų) padarymu							
Absoliutūs skaičiai	-395	-366	-126	-75	-284	-114	-964
Procentai	-13,8	-14,9	-6,0	-3,8	-15,0	-7	-39,2
Iš jų vyrai							
Absoliutūs skaičiai	-402	-328	-110	-68	-277	-143	-926
Procentai	-14,7	-14,0	-5,5	-3,6	-15,1	-9,2	-39,6
Iš jų moterys							
Absoliutūs skaičiai	7	-38	-16	-7	-7	30	-38
Procentai	6,3	-32,2	-20,0	-10,7	-12,3	67,8	-32,2

⁹¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

⁹² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

Moterys paprastai padaro gerokai mažiau nusikalstamų veikų nei vyrai, tiek bendrame registruotame nusikalstamume, tiek ir registruotame turtiniame nusikalstamume, plėšimai nėra išimtis.

30 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011 m., procentais⁹³

Moterys vidutiniškai sudarė 3,9 procentus visų asmenų įtariamų (kaltinamų) šios nusikalstamos veikos padarymu. Plėšimas, kaip ir turto prievartavimas, yra tos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos kurių mažiausiai padaro moterys.

Plėšimo nusikalstamas veikas dažniausiai daro patys jauniausi asmenys. 2006-2011 m. 2/5 dalis visų registruotų plėšimo nusikalstamų veikų padarė 18-24 m. amžiaus asmenys. Nepilnamečių dalis tarp visų įtariamųjų, analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, yra gerokai didesnė nei vagysčių, sukčiavimo ar turto prievartavimo atveju. Nepilnamečiai sudaro 1/3 visų įtariamųjų (kaltinamųjų), tuo tarpu nepilnamečiai tarp vagystės darančių asmenų sudaro 1/5, turtą prievartaujančių asmenų sudaro ¼ dalį, tarp sukčiaujančių 4 procentus.

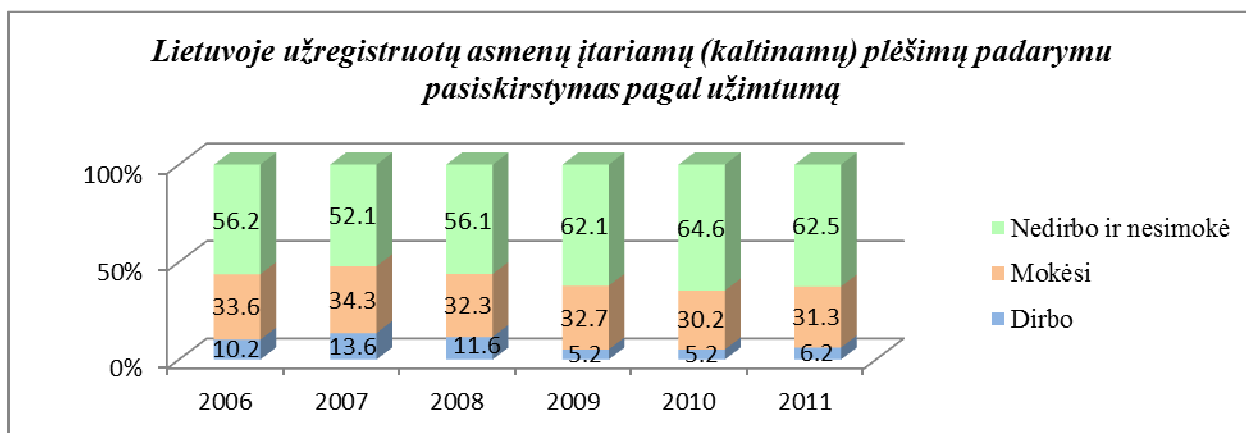
Sudedamoji nepilnamečių įtariamųjų (kaltinamųjų) dalis pastaruosius tris metus mažėja ir 2011 m. sudarė mažiausią dalį per visą tiriamąjį laikotarpį. 18-24 m. amžiaus asmenų dalis tarp įtariamųjų didėja nuo 2008 m. 25-29 m. ir 40-59 m. amžiaus asmenų dalis tarp įtariamųjų didėja nuo 2007 m., beje 25-29 m. amžiaus asmenys tarp įtariamųjų 2011 m. sudarė didžiausią dalį per visą tiriamąjį laikotarpį. 30-39 m. amžiaus asmenų dalis tarp įtariamųjų didėjusi nuo tiriamojo laikotarpio pradžios šiek tiek sumažėjo 2011 m. (žr. 33 priedą).

Įtariamųjų (kaltinamųjų), šios nusikalstamos veikos kontekste, per pastaruosius šešis metus sumažėjo visose amžiaus grupėse, išskyrus asmenų patenkančių į 60 ir vyresnių asmenų grupę. Daugiausia įtariamųjų (kaltinamųjų) sumažėjo tarp 14-17 m. amžiaus asmenų, mažiausiai tarp 30-39 m. amžiaus asmenų (žr. 34 priedą).

Didžioji dalis asmenų darančių turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas yra jauni asmenys. Tačiau plėšimo nusikalstamos veikos išsiskiria tuo, kad čia įtariamieji (kaltinamieji)

⁹³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

yra jaunesni, nei asmenys įtariamai (kaltinami) turto prievartavimu ir sukčiavimu. Manytume, kad taip yra, todėl, kad plėšimo nusikalstamos veikos įgyvendinimui reikalinga jėga ir greitumas, o ne patirtis ir sumanumas.

31. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais⁹⁴

Analizuojamas nusikalstamas viekas dažniausiai daro niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys. Tokie asmenys per šį laikotarpį sudarė daugiau nei pusę visų įtariamųjų asmenų. 2008 – 2010 m. tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) mažėjo dirbančių ir besimokančių asmenų, kurių dalis šiek tiek padidėjo 2011 m. Tuo tarpu nedirbančių ir nesimokančių asmenų dalis tarp įtariamųjų, analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, didėjusi nuo 2008 m. šiek tiek sumažėjo 2011 metais.

Iš visų 3525 asmenų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi, 2269 asmenys mokėsi bendrojo lavinimo mokyklose, 803 asmenys mokėsi profesinėse mokyklose, 117 studijavo aukštosiose arba aukštesniosiose mokyklose, o 336 asmenys mokėsi kitose mokymosi įstaigose. Labiausiai per šiuos metus sumažėjo įtariamųjų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi aukštojoje ar aukštesniojoje mokykloje. 2011 m. tokių įtariamųjų (kaltinamųjų) buvo dvigubai mažiau nei 2006 m. Besimokančių profesinėse mokyklose sumažėjo 45,3 procentais, bendrojo lavinimo mokyklose 44,4 procentais, kitose mokymo įstaigose 24,3 procentų (žr. 35 priedą).

Plėšimas- tai tokio pobūdžio nusikalstamos veikos, kurios nereikalauja didelio sumanumo. Tai patvirtinta ir statistiniai duomenys. Daugiau nei 60 procentų visų įtariamųjų (kaltinamųjų) išsilavinimas yra pagrindinis (t.y. 10 klasių). Vidurinį išsilavinimą turi apie 1/3 dalį visų įtariamųjų, profesinį -4 procentai, aukštesnįjį – 2 procentai, neturintys jokio išsilavinimo sudarė vos 1 procentą (žr. 36 priedą).

⁹⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

1/3 įtariamųjų analizuojamą nusikalstamą veiką padarė veikdami grupėje iš anksto susitarusių asmenų. Paprastai bendrininkų grupės yra sudaromos iš suaugusių asmenų. Vien tik iš suaugusiųjų sudarytose grupės, per pastaruosius šešerius metus, veikė 44 procentai asmenų, kuriems buvo pareikšti įtarimai bendrininkaujant įgyvendinant analizuojamą nusikalstamą veiką, vien tik iš nepilnamečių sudarytose grupėse veikė 24 procentai tokių asmenų, 32 procentai- veikė mišrioje grupėse.

Tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) plėšimo padarymų asmenų vidutiniškai kas trečias yra neblaivus. Tarp nepilnamečių kas ketvirtas įtariamasis nusikalstamos veikos padarymo metu buvo neblaivus. 2006-2011 m. 81 asmenys analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu buvo apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų, iš kurių 8 buvo nepilnamečiai.

2.4.3. Turto prievartavimas

Baudžiamajame įstatyme nurodyta, kad, turto prievartavimas tai atviras ar užmaskuotas vertimas neturint tam teisėto pagrindo savo ar kitų asmenų naudai perduoti turtą, suteikti turtinę teisę ar atleisti nuo turtinės pareigos arba atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus, arba nuo jų susilaikyti, grasinant prieš nukentėjusį ar kitą asmenį panaudoti fizinį smurtą, sunaikinti ar sugadinti jo turtą, paskelbti kompromituojančią ar kitokią informaciją, kurios atskleidimas nepageidautinas, arba panaudojant kitokią psichinę prievartą.

Turto prievartavimas, kaip ir plėšimas, yra nusikalstama veika, kuria kėsinamasi į dvi įstatymo saugomas vertybes. Turto prievartavimu pirmiausiai kėsinamasi į nuosavybę, taip pat į turtines kito asmens teises bei turtinius interesus. Kaip papildomos vertybės kurios pažeidžiamos šia nusikalstama veika gali būti asmens sveikata, veiksmų laisvė, garbė ir orumas.

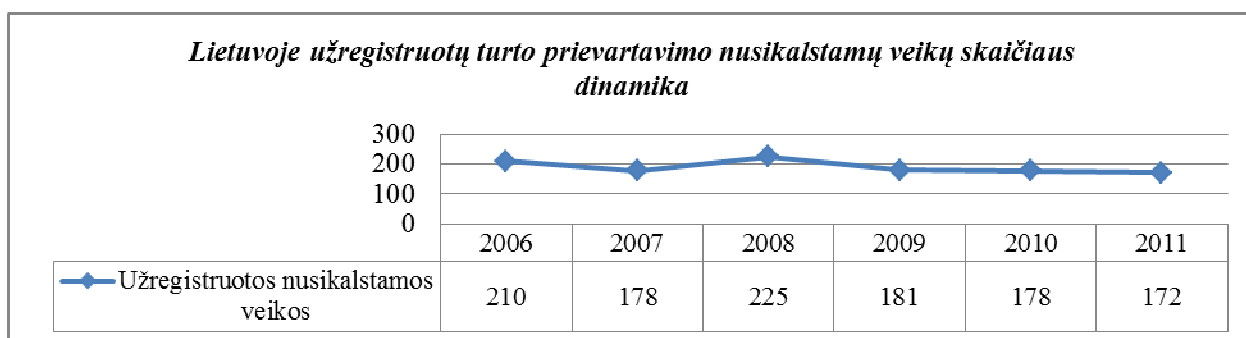
Kaip jau buvo aptarta ankščiau, vagyste ir plėšimu yra siekiama pagrobti svetimą turtą, tuo tarpu turto prievartavimu siekiama gauti bet kokios turtinės naudos sau ar kitam asmeniui. Turto prievartautojas sau ar kitam asmeniui gali siekti:

- įgyti materialų judamąjį daiktą. Čia nusikaltimo dalykas sutampa su vagystės bei plėšimo dalyku. Tai gali būti pinigai, automobilis ar kitas materialinę vertę turintis daiktas.
- įgyti turtinę teisę. Dažnas turto prievartavimo pavyzdys yra vertimas pasirašyti fiktyvias paskolos sutartis, taip sukuriant prievolę nukentėjusiam asmeniui grąžinti prievartautojui sutartyje nurodytą pinigų sumą.
- panaikinti turtinę prievolę. Šiuo atveju kaltininkas siekdamas panaikinti savo ar kito asmens prievolę verčia nukentėjusįjį atsisakyti savo teisės ir taip atleisti kaltininką ar kitą asmenį nuo atitinkamos pareigos ar nuo jos dalies. Turto prievartavimas siekiant panaikinti turtinę

prievolę gali pasireikšti ir verčiant sunaikinti dokumentus įrodančius kaltininko turinės prievolės buvimą.

- gauti bet kokios kitos naudos iš nukentėjusiojo turinio veiksmo ar susilaikymo nuo jo. Pvz. galėtų būti vertimas apmokėti turto prievartautojo sąskaitas, suteikti nemokamas, ar už mažesnę mokestį paslaugas.

2006-2011 m. Lietuvoje buvo užregistruoti 972 turto prievartavimo atvejai, kas sudaro 0,2 proc. visų registruotų nusikalstamų veikų. Turto prievartavimas bendrame registruotame nusikalstamume sudaro labai mažą dalį, dėl šios priežasties šios nusikalstamos veikos mažiausiai įtakoja tiek registruotą turtinį nusikalstamumą, tiek registruotą bendrą nusikalstamumą.

32 pav. Lietuvoje užregistruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁹⁵

Analizuojamu laikotarpiu, išskyrus 2008 m., turto prievartavimo nusikalstamų veikų kasmet mažėjo. Kaip jau buvo minėta bendrame registruotame ir registruotame turtiniame nusikalstamume 2009 m. registruotų nusikalstamų veikų skaičius didėjo, tuo tarpu turto prievartavimo nusikalstamų veikų 2009 m. užregistruota 1/5 dalimi mažiau, nei prieš tai buvusiais metais.

13 lentelė. Lietuvoje užregistruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų pokytis⁹⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Absoliutūs skaičiai	-123	-32	47	-44	-3	-6	-38
Procentai	-36,9	-15,2	26,4	-19,6	-1,7	-3,4	-18,1

2006 – 2011 m. 100 000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko 5,5 turto prievartavimo atvejai, atitinkamai kiekvienais analizuojamais metais 6; 5; 7; 5; 5; 5 atvejai.

Tiriamuoju laikotarpiu bendro registruoto nusikalstamumo ištyrimo lygis siekia vidutiniškai 45 procentus, tuo tarpu turto prievartavimo nusikalstamų veikų ištyrimo lygis siekia

⁹⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁹⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

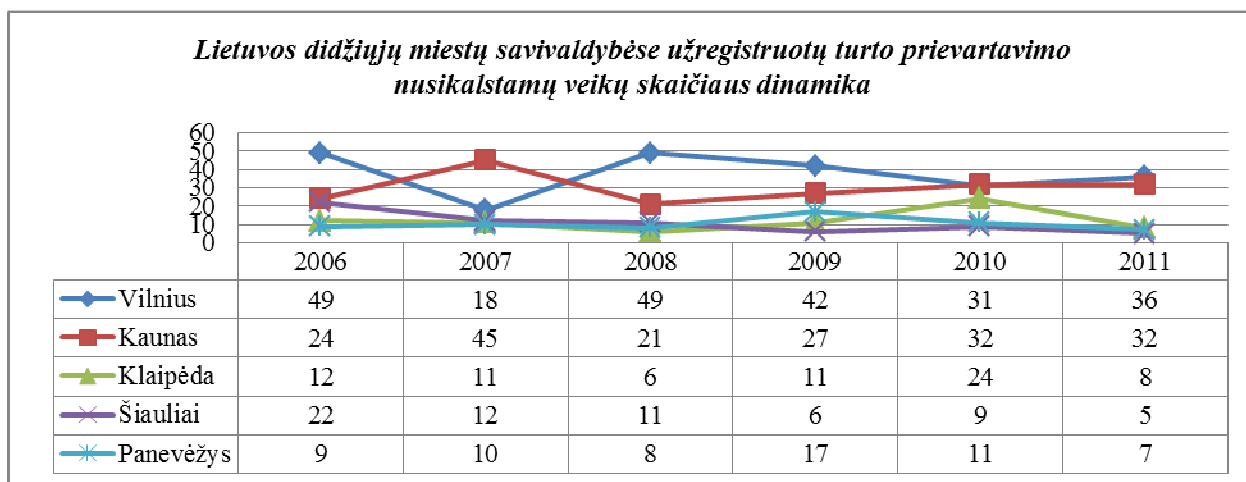
net 65,4 procentus. Turto prievartavimo nusikalstamų veikų ištirimo procentas yra dvigubai didesnis nei registruoto turtinio nusikalstamumo. Mažėjant registruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų šių nusikalstamų veikų ištirimo procentas nuo 2008 m. taip pat pradėjo sparčiai mažėti. 2010 m. kai buvo registruotas toks pats skaičius analizuojamų nusikalstamų veikų kaip ir 2007 m. jų ištirimo lygis buvo 32,6 procentais mažesnis.

14 lentelė. Lietuvoje ištirtos turto prievartavimo nusikalstamos veikos⁹⁷

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Ištirtos nusikalstamos veikos	165	140	164	92	109	135
Ištirta nusikalstamų veikų, %	78,6	78,7	72,9	50,8	46,1	78,5

Analizuojamu laikotarpiu kasmet, išskyrus 2008 m., kiek daugiau nei ½ dalis turto prievartavimo nusikalstamų veikų užregistruojama didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse. Daugiausia šių nusikalstamų veikų tiriamuoju laikotarpiu buvo užregistruota Vilniaus mieste mažiausiai Panevėžyje.

Vilniaus mieste užregistruotos turto prievartavimo nusikalstamos veikos didžiausią dalį tarp visų registruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų sudarė 2006 m., mažiausią 2007 m. Visose Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse registruotų plėšimų dalis kito labai netolygiai, tačiau tik Kauno miesto savivaldybėje 2011 m. šių nusikalstamų veikų dalis, tarp visų registruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų, buvo didesnė nei 2006 m. (žr. 37 priedą).

33. pav. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.⁹⁸

Registruotų analizuojamų nusikalstamų veikų pokyčio svyravimai Lietuvoje ir didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse nelabai sutampa. Kaip jau buvo minėta registruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų skaičius Lietuvoje didėjo tik 2008 m., o tais metais visuose

⁹⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

⁹⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

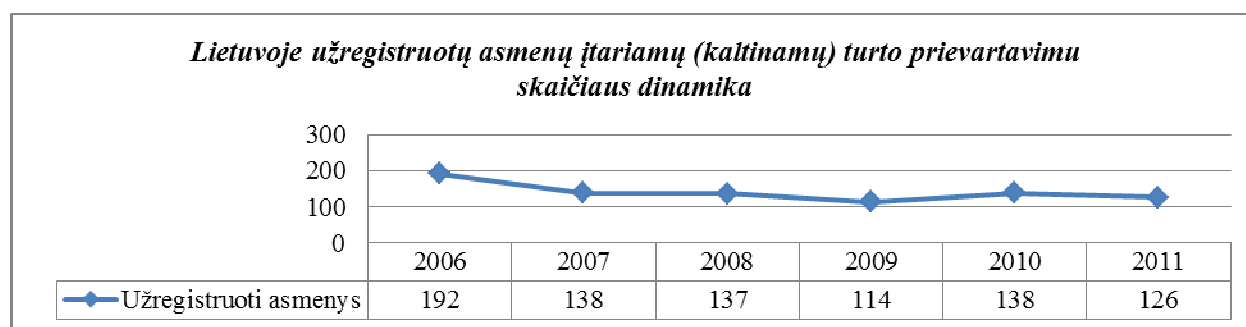
didžiuosiuose miestuose, išskyrus Vilnių, analizuojamų nusikalstamų veikų skaičius mažėjo. 2009 m. šių nusikalstamų veikų skaičius didėjo Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje, o Vilniuje ir Šiauliuose, kaip ir visoje Lietuvoje mažėjo. 2010 m. turto prievartavimo nusikalstamų veikų skaičius mažėjo tik Vilniuje ir Panevėžyje, o 2011 m. Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje.

Kaip jau buvo minėta, Vilniaus mieste tiriamuoju laikotarpiu buvo užregistruota daugiausia turto prievartavimo atvejų, tačiau, kalbant apie šių nusikalstamų veikų skaičių, tenkantį 100 000 gyventojų, Vilniaus miestas nedaug viršija Lietuvos Respublikos vidurkį. 2007 m. Vilniaus mieste turto prievartavimo nusikalstamų veikų lygis buvo mažesnis, nei Lietuvoje. Blogiausia kriminogeninė padėtis, šių nusikalstamų veikų kontekste, tiriamuoju laikotarpiu buvo Panevėžyje. Nors šių nusikalstamų veikų didžioji dalis ir užregistruojama didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse, tačiau panašu, kad šių nusikalstamų veikų aukomis dažniau tampa mažesnių miestų ar rajonų gyventojai. Marijampolėje tiriamuoju laikotarpiu vidutiniškai 100 000 gyventojų teko 19,8, Druskininkuose - 9,6 turto prievartavimo atvejai.

15 lentelė. Turto prievartavimo nusikalstamų veikų lygis Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse⁹⁹

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Panevėžys	Lietuva
2006 m.	9	7	6	17	8	6
2007 m.	3	13	6	9	9	5
2008 m.	9	6	3	9	7	7
2009 m.	8	8	6	7	15	5
2010 m.	6	9	13	7	10	5
2011 m.	7	10	5	4	7	5

Siekiant atskleisti turto prievartavimo nusikalstamų veikų kriminologinę charakteristiką toliau bus aptariami asmenys darantys šias nusikalstamas veikas.

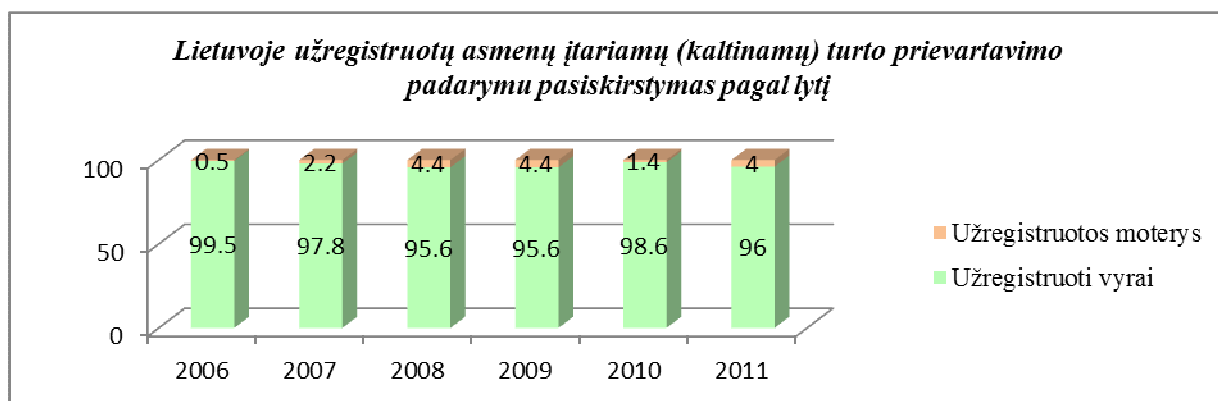
34 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹⁰⁰

Analizuojamu laikotarpiu asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimu skaičius kito netolygiai. Įtariamųjų skaičius mažėjęs iki 2009 m., 2010 m. šokteli aukštyn, o 2011 m. vėl

⁹⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁰⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

mažėja. Asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu 2011 m. užregistruota 1/3 mažiau, nei 2006 m. Vyrų įtariamų (kaltinamų) analizuojamos nusikalstamos veikos padarymu skaičius taip pat mažėjo, tačiau šiek tiek sparčiau, nei visų įtariamųjų. Tuo tarpu moterų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu skaičius didėjo (žr. 38 priedą).

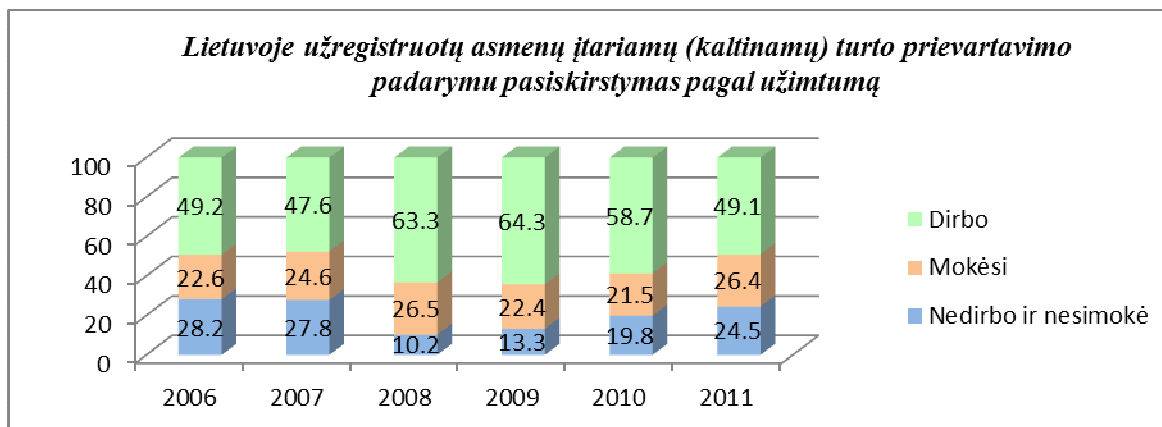

35 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011 m., procentais¹⁰¹

Per pastaruosius šešerius metus tarp įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu asmenų 823 buvo vyrai ir 22 moterų. Moterys sudarė vos 2,8 procentus tarp asmenų kuriems šiuo laikotarpiu buvo pareikšti įtarimai (kaltinimai) turto prievartavimu. Mažiausią dalį moterys tarp įtariamųjų, analizuojamos nusikalstamos veikos kontekste, sudarė 2006 m., tais metais buvo užregistruota tik viena įtariamoji moteris, didžiausią dalį 2011 m.

Iki 2009 m. nepilnamečiai sudarė ¼ dalį visų registruotų įtariamų (kaltinamų) asmenų turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu. 2010 nepilnamečių dalis tarp įtariamųjų sumažėjo, ji beveik nepakitusi išliko ir 2011 m. Taip pat tarp nepilnamečių užfiksuotas didžiausias neigiamas pokyčio procentas tiriamuoju laikotarpiu. 2011 m. užregistruota 66,7 procentais mažiau 14-15 m. amžiaus įtariamųjų, nei tiriamojo laikotarpio pradžioje. 29,2 procentais mažiau 16-17 m. amžiaus įtariamųjų. Neigiamas pokyčio procentas užfiksuotas visose amžiaus grupėse išskyrus 60 m. ir vyresnių grupėje. Čia beveik visą tiriamąjį laikotarpį nebuvo užregistruota ne vieno asmens įtariamo analizuojamos nusikalstamos veikos padarymu išskyrus 2009 m. ir 2011 m. (žr. 39 ir 40 priedus).

¹⁰¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

36. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu, pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais¹⁰²

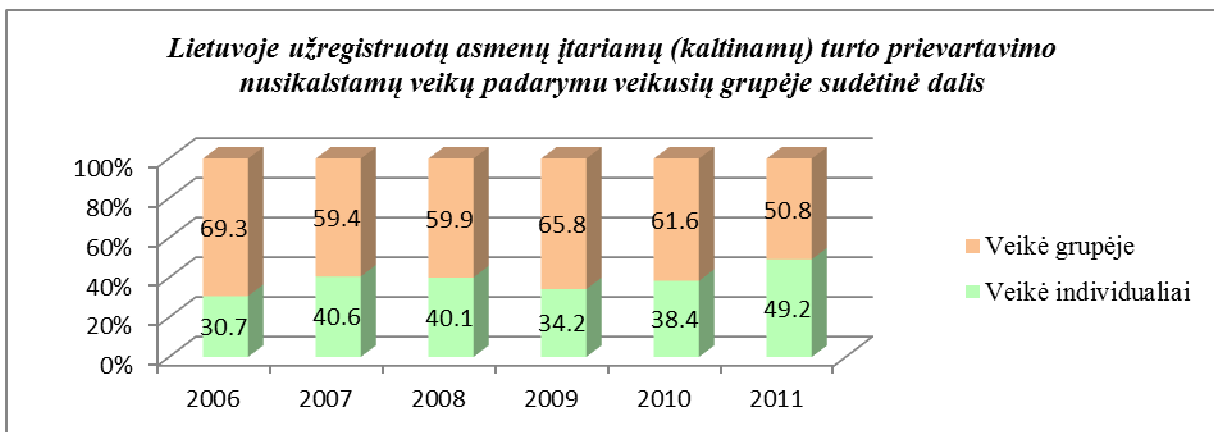
Tiriamuoju laikotarpiu kiek daugiau nei pusė įtariamų (kaltinamų) asmenų, analizuojamos nusikalstamos veikos padarymu, sudarė asmenys, kurie veikos padarymo metu niekur nedirbo ir nesimokė. Dirbančių asmenų dalis tarp įtariamųjų pastaruosius tris metus mažėja, tuo tarpu niekur nedirbančių ir nesimokančių asmenų dalis nuo 2008 m. pradėjusi didėti, didėjo iki 2011 m.

Jau buvo minėta, kad šias nusikalstamas veikas dažniausiai daro jauni asmenys. Būtent 18-25 m. amžiaus jaunuolių sudedamoji dalis tarp visų įtariamųjų (kaltinamųjų) yra didžiausia. Tai yra kaip tik tas amžius, kai abiturientai baigia vidurines mokyklas ir turėtų pradėti studijas aukštosiose ar aukštesniosiose mokyklose. Tačiau užuot pasirinkti studijas jie pasirenka nusikaltėlių kelią. Maždaug po $\frac{1}{4}$ įtariamų (kaltinamų) asmenų nusikalstamos veikos padarymo metu dirbo arba mokėsi. Kadangi kiek daugiau nei $\frac{1}{2}$ dalį įtariamųjų (kaltinamųjų) sudaro asmenys 14-25 m. amžiaus, o besimokančių asmenų šiuo laikotarpiu buvo tik $\frac{1}{4}$, tai galima daryti išvadą, kad apie $\frac{1}{4}$ dalį asmenų priskiriamų šiai grupei nelankė mokyklos arba nestudijavo, nors tokio amžiaus asmenys turėtų mokytis arba studijuoti.

Iš visų 182 asmenų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi, 121 asmuo mokėsi bendrojo lavinimo mokyklose, 37 asmenys mokėsi profesinėse mokyklose, 10 studijavo universitetuose arba aukštesniosiose mokyklose, o 14 asmenų mokėsi kitose mokymosi įstaigose. Per pastaruosius šešerius metus besimokančių asmenų pasiskirstymas tarp mokymo įstaigų išliko gana stabilus.

Tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų vyrauja asmenys, turintys pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą. Jie sudaro atitinkamai 47 ir 40 procentų įtariamųjų, profesinį, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą, turi po 4 procentus asmenų ir 1 procentas asmenų neturi jokio išsilavinimo. Tai tik pagrindžia išvadą, kad didelė dalis jaunų asmenų, kurie turėtų lankyti mokyklas arba studijuoti universitetuose ar aukštosiose mokyklose, to nedaro.

¹⁰² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

37 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu, veikusių grupėje, sudėtinė dalis 2006-2011 m., procentais¹⁰³

Analizuojamoms nusikalstamoms veikoms būdinga tai, kad jas dažnai daro ne pavieniai asmenys, o asmenų grupė. 3/5 įtariamųjų šią nusikalstamą veiką padarė veikdami grupėje iš anksto susitarusių asmenų. Paskutinius du tiriamojo laikotarpio metus, asmenų veikusių grupėje dalis, šiek tiek sumažėjo. Paprastai bendrininkų grupės yra sudaromos iš suaugusių asmenų, per pastaruosius šešerius metus 380 asmenų, kuriems buvo pareikšti įtarimai, veikė būtent tokiose grupėse. Vien tik iš nepilnamečių asmenų sudarytose grupėse, per šį laikotarpį, veikė 58 asmenys. Kas trečias nepilnametis, kuriam buvo pareikšti įtarimai, veikė vien tik iš nepilnamečių sudarytoje grupėje. Mišrioje grupėje veikė 80 asmenų.

Tai, kad tokia didelė dalis asmenų analizuojamą nusikalstamą veiką įgyvendina veikdami grupėje, manytume yra, todėl, kad šios nusikalstama veika pasireiškia vertimu neturint tam teisėto pagrindo savo ar kitų asmenų naudai perduoti turtą, suteikti turtinę teisę ar atleisti nuo turtinės pareigos arba atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus, arba nuo jų susilaikyti, grasinant prieš nukentėjusį ar kitą asmenį panaudoti fizinį smurtą, sunaikinti ar sugadinti jo turtą, paskelbti kompromituojančią ar kitokią informaciją, kurios atskleidimas nepageidautinas, arba panaudojant kitokią psichinę prievartą. O įbauginti auką yra daug paprasčiau tai darant ne vienam.

Tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų tiriamuoju laikotarpiu užfiksuotas 2 asmenys apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų, iš kurių 1 buvo nepilnametis. Tai, kad vos du asmenys buvo apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų galima paaiškinti tuo, kad norint įbauginti asmenį, siekiant, kad grasinimai atrodytų realūs, reikia būti aiškaus proto. Tačiau, kad ir kaip bebūtų keista net 98 įtariamieji nusikalstamo veikos padarymo metu buvo neblaivūs, iš jų 20 nepilnamečių.

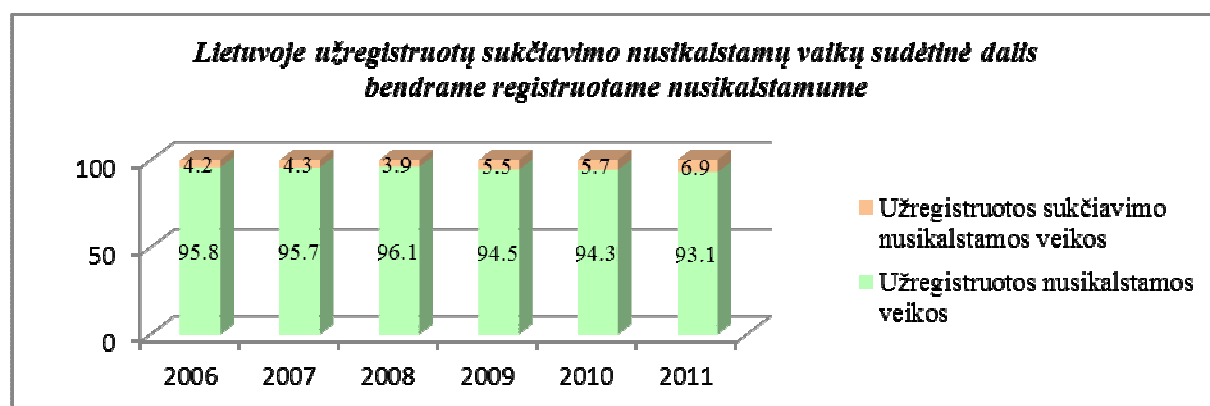
¹⁰³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

2.4.4. Sukčiavimas

Sukčiavimo nusikaltimas veikas galima apibūdinti kaip labiausiai „tobulėjančius“ turtinius nusikaltimus. Tobulėjant technologijoms, šių nusikaltimų darymo būdai taip pat tobulėja. Šiomis dienomis, tokie sukčiavimo būdai, kaip „Lėlių“ pakišimas atsiskaitant jau senai pamiršti. Šių dienų sukčiavimo nusikaltimai daug sumanesni. Ypač populiarius telefoninis sukčiavimas, kai pranešama apie artimojo žmogaus padarytą avariją ir būtinumą kažkam sumokėti, kad nekiltų atsakomybės už padarytą veiką klausimas, pranešimas apie laimėtą prizą ir t.t. Su dokumentų klastojimo susiję sukčiavimo būdai, kai įkeičiamas arba parduodamas svetimas nekilnojamas arba kilnojamas turtas. Taip pat dažnai pasinaudojama žmonių teisiniu neišprusimu, sudarant su jais civilinius sandorius, kurių esmės nukentėjusieji dažnai nesupranta, pvz. už butelį duoda sukčiams įgaliojimus parduoti savo butą.

Sukčiavimo esmė yra apgaulės panaudojimas svetimam turtui užvaldyti arba teisei į turtą įgyti. Apgaulė sukčiaujant panaudojama turint tikslą suklaidinti turto savininką ar valdytoją arba asmenį, kurio žinioje yra turtas, o pastarieji dėl suklydimo apgaulės įtakoje savanoriškai patys perleidžia turtą ar teisę į turtą kaltininkui manydami, kad šis turi teisę jį įgyti¹⁰⁴. Apgaulė – tai sąmoningas kito asmens suklaidinimas, pranešant jam melagingas žinias arba nutylint tikruosius faktus, kai apie juos buvo būtina pranešti.

Kaip jau buvo minėta didžiąją dalį visų registruotų nusikalstamų veikų sudaro nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams. Prie šios dalies kasmet prisideda ir sukčiavimo nusikalstamos veikos.

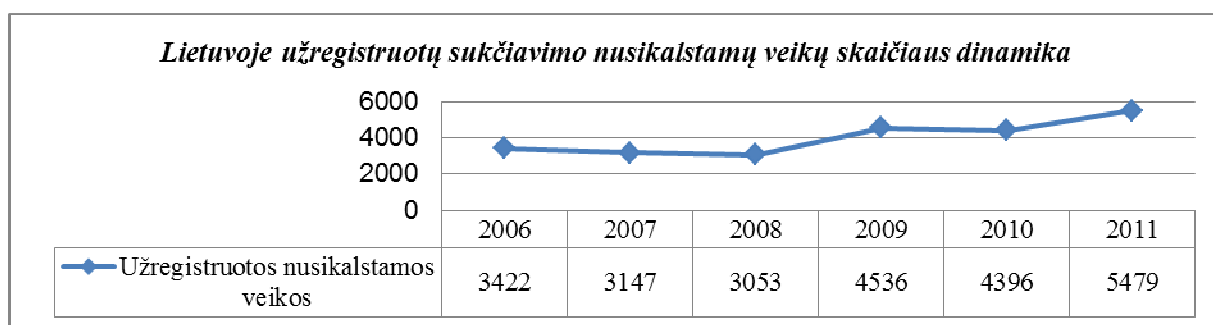

38 pav. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais¹⁰⁵

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 ir 275 str.)“ // Teismų praktika. 1998, Nr.10.

¹⁰⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

Tiriamuoju laikotarpiu analizuojamos nusikalstamos veikos vidutiniškai sudarė 5,1 procentą visų registruotų nusikalstamų veikų. Mažiausią dalį šios nusikalstamos veikos sudarė 2008 m., didžiausią 2011 m. Nors sukčiavimo nusikalstamos veikos ir sudaro labai mažą dalį tiek bendro registruoto nusikalstamumo, tiek registruoto turtinio nusikalstamumo, tačiau nereikia pamiršti, jog sukčiavimas yra viena iš nusikaltimų veikų, kurioms būdingas ypač aukštas latentiškumo lygis. Kaip parodė Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinio tyrimo „Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 m.“¹⁰⁶ rezultatai, net 73,7 proc. asmenų iš kurių apgaule (sukčiaujant) buvo išviliotas turtas arba buvo išvengta turtinės prievolės, apie tai nepranešė teisėsaugos institucijoms. Todėl akivaizdu, kad realiai šių nusikalstamų veikų kasmet padaroma gerokai daugiau nei pateikta oficialioje statistikoje.

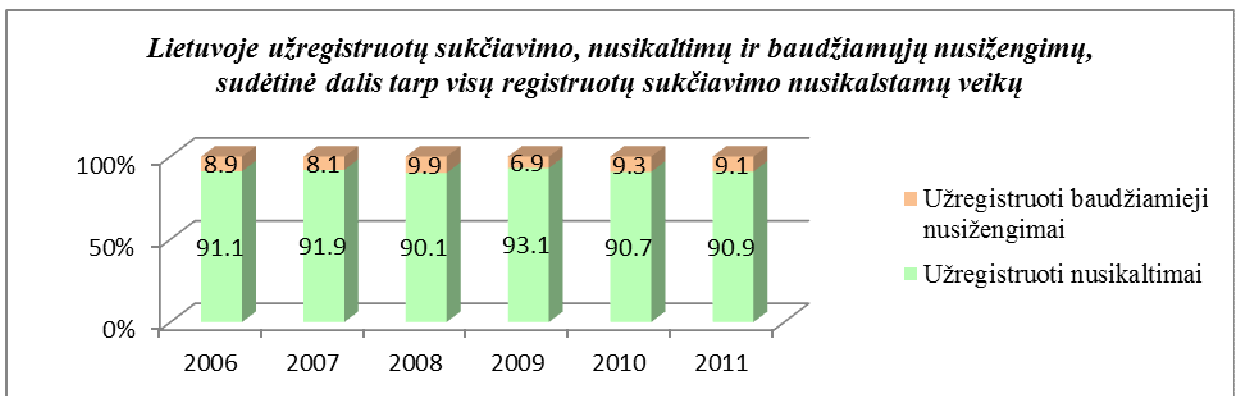
39 pav. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹⁰⁷

Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvoje buvo užregistruotos 24033 sukčiavimo nusikalstamos veikos. Nors sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius didėjo tik du metus, tačiau staigūs nusikalstamų veikų skaičiaus šuoliai nulėmė tai, kad 2011 m. užregistruota beveik 2/3 sukčiavimo nusikalstamų veikų daugiau, nei 2006 m. (žr. 41 priedą). Analizuojamu laikotarpiu tik sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius didėjo, vagysčių sumažėjo 3,6 procentais, plėšimų - 42,4 procentais, turto prievartavimo - 18,1 procentu. Registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamumų vaikų skaičius 2011 m. buvo šiek tiek didesnis, nei 2006m., manytume, kad tam įtaką galėjo padaryti staigus sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas.

Sukčiavimo nusikalstamos veikos yra vienos iš tų nusikalstamų veikų, kurios atsižvelgiant į nusikalstamos veikos požymius skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Sukčiavimas bus kvalifikuojama kaip baudžiamiesiems nusižengimas, jeigu apgaule savo ar kitų naudai asmuo įgis nedidelės vertės svetimą turtą ar turtinę teisę, išvengs nedidelės vertės turtinės prievolės arba ją panaikins (LR BK 182 str. 3 dalis).

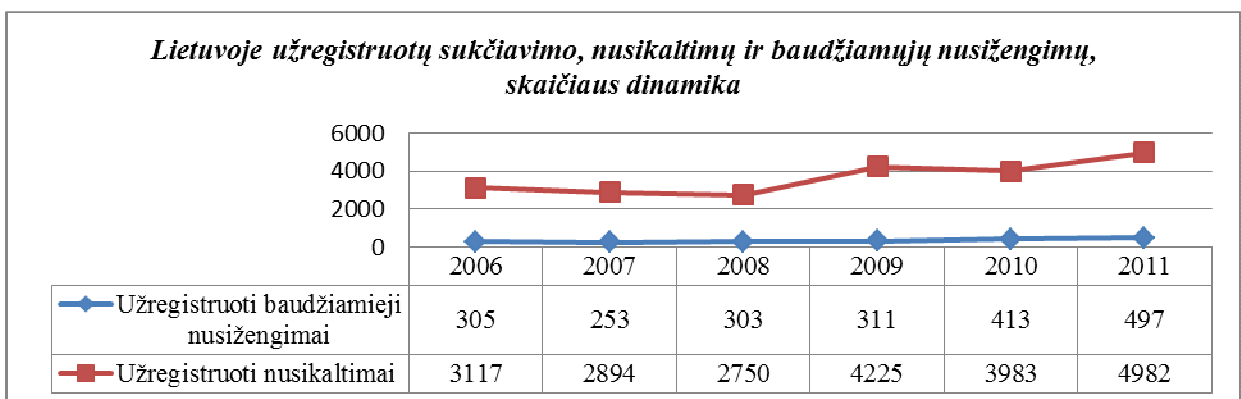
¹⁰⁶Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. http://www.nplc.lt/lit/tyr_tyrimai.aspx [žiūrėta 2010 12 11]

¹⁰⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

40 pav. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo, nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų, sudėtinė dalis tarp visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų 2006-2011 m., procentais¹⁰⁸

Apie 90 procentų visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų 2006 – 2011 m. sudarė nusikaltimai, likusią dalį visų padarytų sukčiavimo nusikalstamų veikų sudarė baudžiamieji nusižengimai. Per pastaruosius šešerius metus nusikaltimų dalis tarp visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų išliko gana stabili, kas būdinga ne tik registruotam turtiniam nusikalstamumui, bet ir visoms turtinio pobūdžio nusikalstamoms veikoms. Šiek tiek nusikaltimų dalis buvo padidėjusi 2009 m., 2010 m. sumažėjo, o 2011 m. vėl šiek tiek padidėjo.

41 pav. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo, nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų, skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹⁰⁹

Kaip jau buvo minėta, tiriamuoju laikotarpiu sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius kito netolygiai, bet didėjo. Sukčiavimo nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų skaičius taip pat didėjo. Ypač didelis nusikaltimų skaičiaus šuolis užfiksuotas 2009 m. Tais metais sukčiavimo nusikaltimų skaičius didėjo daugiau nei dvigubai. Dvigubai daugiau analizuojamų nusikaltimų užregistruota paskutiniais tiriamojo laikotarpio metais, juo lyginant su 2006 m. Tiriamuoju laikotarpiu nusikaltimų skaičiaus didėjimas nebūdingas registruotam turtiniam nusikalstamumui, taip pat to nebuvo ir vagysčių atveju. Baudžiamųjų nusižengimų skaičius mažėjęs tiriamojo laikotarpio pradžioje, pastaruosius keturis metus didėjo. Didžiausias

¹⁰⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁰⁹ Ten pat.

sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų šuolis buvo užfiksuotas 2010 m. Lyginant 2011 m. su 2006 m., matome, jog sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo sparčiau, nei sukčiavimo nusikaltimų. Nors baudžiamųjų nusižengimų 2011 m. užregistruota daugiau ir turtiniame nusikalstamume ir vagysčių atveju, tačiau sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo daug sparčiau.

16 lentelė. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo (nusikaltimų/baudžiamųjų nusižengimų) pokytis¹¹⁰

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruoti sukčiavimo nusikaltimai							
Absoliutūs skaičiai	-124	-223	-144	1475	-242	999	1865
Procentai	-3,8	-7,2	-5,0	53,6	-5,7	25,1	59,8
Užregistruoti sukčiavimo baudžiamieji nusižengimai							
Absoliutūs skaičiai	-69	-52	50	8	102	84	192
Procentai	-18,4	-17	19,8	2,6	32,8	20,3	62,9

2006 – 2011 m. 100 000 Lietuvos gyventojų vidutiniškai teko 121 sukčiavimo nusikalstamas veikas, iš kurių 111 buvo sukčiavimo nusikaltimai. Didžiausias sukčiavimo nusikaltimų lygis buvo 2009 m., būtent tais metais sukčiavimo nusikaltimų skaičius didėjo sparčiausiai. Sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų lygis didžiausias buvo 2011m., tais metais sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų užregistruota daugiausiai per visą tiriamąjį laikotarpį.

17 lentelė. Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų lygis 2006-2011 m.¹¹¹

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Užregistruotų nusikalstamų veikų	101	93	90	136	134	170
Užregistruotų nusikaltimų	92	87	81	127	121	155
Užregistruotų baudžiamųjų nusižengimų	9	8	9	9	13	15

Kaip jau buvo minėta, iki 2008 m. sukčiavimo nusikalstamų veikų kasmet buvo užregistruojama vis mažiau. Atrodytų, mažėjant registruotų nusikalstamų veikų skaičiui, jų ištirimo procentas turėtų didėti, tačiau taip neatsitiko. Tik vieninteliais 2007 m., juos lyginant su 2006 m., kai buvo užregistruota 275 sukčiavimo atvejais mažiau, buvo ištirta 126 nusikalstamomis veikomis daugiau. Daugiausia šių nusikalstamų veikų buvo ištirta 2007 m. Per 2006 – 2011 m. vidutiniškai buvo ištiriama 62,6 proc. registruotų sukčiavimo atvejų.

Sukčiavimo nusikalstamų veikų ištirimo procentas vienas geriausių tarp labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Tik turto prievartavimo nusikalstamų veikų, išskyrus 2009-2011 m, ištirta daugiau, nei sukčiavimo nusikalstamų veikų.

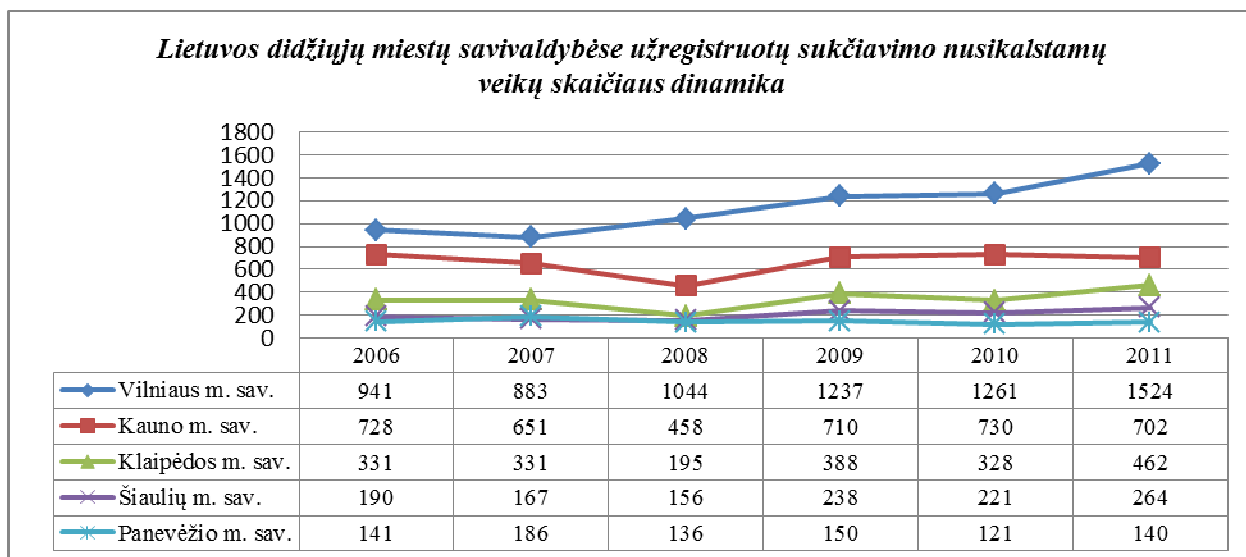
¹¹⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹¹¹ Ten pat.

Sukčiavimo nusikaltimų per pastaruosius šešerius metus vidutiniškai ištiriama 60,8 procentai, baudžiamųjų nusižengimų kiek daugiau- 83,6 procentus. Tai labai aukštas ištirimo lygi. Tačiau tai, kad iki 2010 m. kas metai mažėja sukčiavimo baudžiamųjų nusižengimų ištirimo procentas leidžia daryti išvadą, kad laikui bėgant sukčiavimai tampa pavojingesni, labiau suplanuoti, apgalvoti, kuriuos darosi vis sunkiau ištirti. (žr. 42 priedą).

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse tiriamuoju laikotarpiu užregistruoti 15014 sukčiavimo atvejai, kas sudaro 2/5 visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų. Tuo tarpu vagystės ir plėšimai užregistruoti didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse sudaro po 2/3 visų registruotų vagysčių ar plėšimų. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų dalis yra didžiausia –1/2.

Kaip ir visų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, taip ir sukčiavimo daugiausia užregistruojama Vilniaus mieste. Vilniaus mieste vieninteliame iš didžiųjų Lietuvos miestų sukčiavimo nusikalstamų veikų dalis 2011 m. buvo didesnė nei 2006 m. Mažiausiai šios rūšies nusikalstamų veikų dalis užregistruojama Panevėžio miesto savivaldybėje, kuri, beje, pastaruosius keturis metus mažėja. Šiaulių miesto savivaldybėje registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų dalis tarp visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų šiek tiek padidėjo 2007 m., o pastaruosius keturis metus taip pat mažėja ir 2011m. buvo mažiausia per visą tiriamąjį laikotarpį. Kauno ir Klaipėdos miestų savivaldybėse sukčiavimo nusikalstamų veikų dalis kito netolygiai (žr. 43 priedą).

42 pav. Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹¹²

Lietuvos didžiuosiuose miestuose, išskyrus Kauną ir Panevėžį, kaip ir visoje Lietuvoje, sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius 2011 m. lyginant su 2006 m. didėjo. Tačiau

¹¹² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

Lietuvos didžiuosiuose miestuose sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius didėjo lėčiau, nei visoje Lietuvoje. Tiriamuoju laikotarpiu Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje iki 2007 m. kasmet užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų buvo neženkliai, tačiau mažiau nei prieš tai buvusiais metais. Tuo tarpu Panevėžyje šiuo laikotarpiu registruotų nusikalstamų veikų skaičius didėjo. Šiauliuose 2006 m. buvo užregistruota 21,1 proc. sukčiavimo nusikalstamų veikų daugiau nei prieš tai buvusiais metais, o 2007 m. registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų sumažėjo 13,8 proc. 2008m. Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų mažėjo atitinkamai- 42,1 proc., 41,1 proc., 7,1 proc., 36,8 proc., o Vilniuje registruotų sukčiavimo atvejų skaičius išaugo 15,4 proc. lyginant su 2007 m. Liginant 2009m. su 2008 m. visuose didžiuosiuose miestuose registruotų sukčiavimo atvejų skaičius didėjo, kaip, beje, ir Lietuvoje. Vilniuje ir Kaune registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų daugėjo ir 2010 m., kai tuo tarpu Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir Lietuvoje analizuojamų nusikalstamų veikų neženkliai, tačiau mažėjo. 2011 m. Vilniuje, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, kaip ir visoje Lietuvoje sukčiavimo nusikalstamų veikų skaičius didėjo.

Didžiausią dalį šių nusikalstamų veikų Lietuvos didžiuosiuose miestuose sudaro nusikaltimai, vidutiniškai 92,0 procentai. Sukčiavimo nusikaltimai didžiuosiuose Lietuvos miestuose sudaro šiek tiek didesnę dalį bei visoje Lietuvoje (žr. 44 priedą).

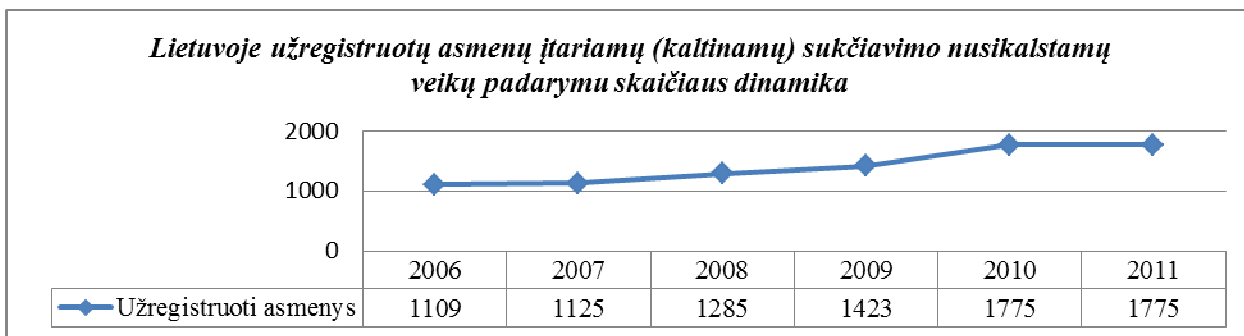
Sukčiavimo nusikalstamų veikų paplitimo lygis Lietuvos didžiuosiuose miestuose yra gerokai aukštesnis nei Lietuvos Respublikos vidurkis. Tik Panevėžio miesto savivaldybėje 2009 ir 2010 m. 100 000 gyventojų teko mažiau šios rūšies nusikalstamų veikų, nei tam pačiam skaičiui Lietuvos gyventojų. Blogiausia kriminogeninė padėtis per pastaruosius šešerius metus, šių nusikalstamų veikų kontekste, buvo Vilniuje

18 lentelė. Sukčiavimo nusikalstamų veikų paplitimo lygis Lietuvos didžiuosiuose miestuose¹¹³

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Panevėžys	Lietuva
2006 m.	170	202	177	147	122	101
2007 m.	160	182	178	130	162	93
2008 m.	188	128	105	122	119	90
2009 m.	221	203	212	189	134	136
2010 m.	226	213	182	179	109	134
2011 m.	276	211	262	220	130	170

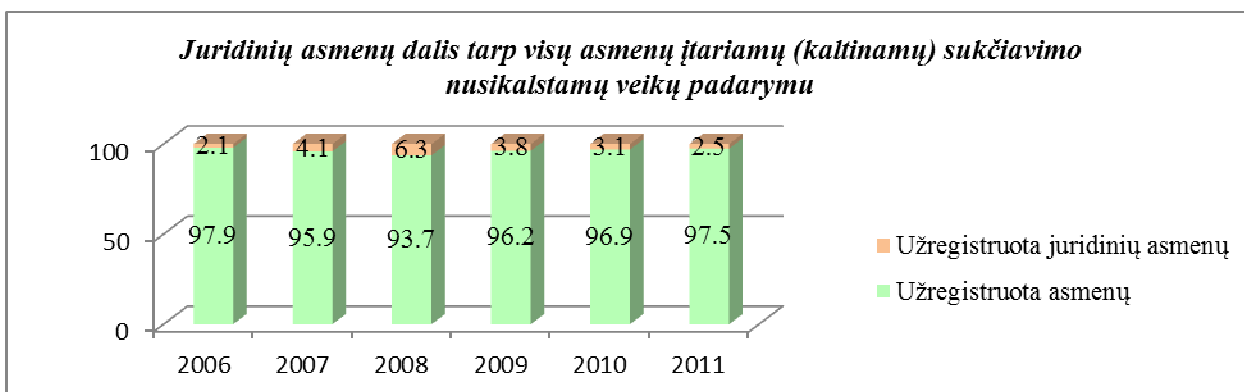
Tiriamuoju laikotarpiu iš viso buvo užregistruoti 8492 asmenys įtariamai kaltinami sukčiavimo nusikalstamų vaikų padarymu. Už sukčiavimo nusikalstamas veikas baudžiamojon atsakomybėn taip pat traukiami ir juridiniai asmenys. Iš viso per šį laikotarpį buvo užregistruoti 303 juridiniai asmenys įtariamai (kaltinami) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu.

¹¹³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

43 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu, skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹¹⁴

Kaip jau buvo minėta, įtariamųjų (kaltinamųjų) asmenų skaičius mažėja tiek bendrame registruotame, tiek registruotame turtiniame nusikalstamume. Tačiau, kalbant apie sukčiavimo nusikalstamas veikas, matomos priešingos tendencijos. 2006-2010 m. registruotų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu asmenų daugėja, tik 2006 m. įtariamųjų užregistruota mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 2011 m. užregistruota 3/5 daugiau įtariamųjų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymų nei 2006 m.

44 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal teisinį statusą 2006-2011 m, procentais¹¹⁵

Analizuojant, kaip registruotų įtariamų (kaltinamų) asmenų skaičius pasiskirstė tarp fizinių ir juridinių asmenų, matome, kad juridinių asmenų įtariamų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu dalis, tarp visų registruotų įtariamų (kaltinamų) asmenų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu yra labai maža. Juridinių asmenų dalis tarp visų įtariamųjų didžiausia buvo 2008 m., o pastaruosius tris metus mažėja.

Juridinių asmenų įtariamų (kaltinamų) analizuojamos nusikalstamos veikos padarymu pokytis tiriamuoju laikotarpiu buvo didžiausias. 2007-2008 m. užregistruojama įtariamų (kaltinamų) asmenų kasmet dvigubai daugiau nei prieš tai buvusiais metais. 2009 m. pastebimas sumažėjimas, tačiau 2010 m. vėl užregistruota daugiau įtariamų (kaltinamų) juridinių

¹¹⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹¹⁵ Ten pat.

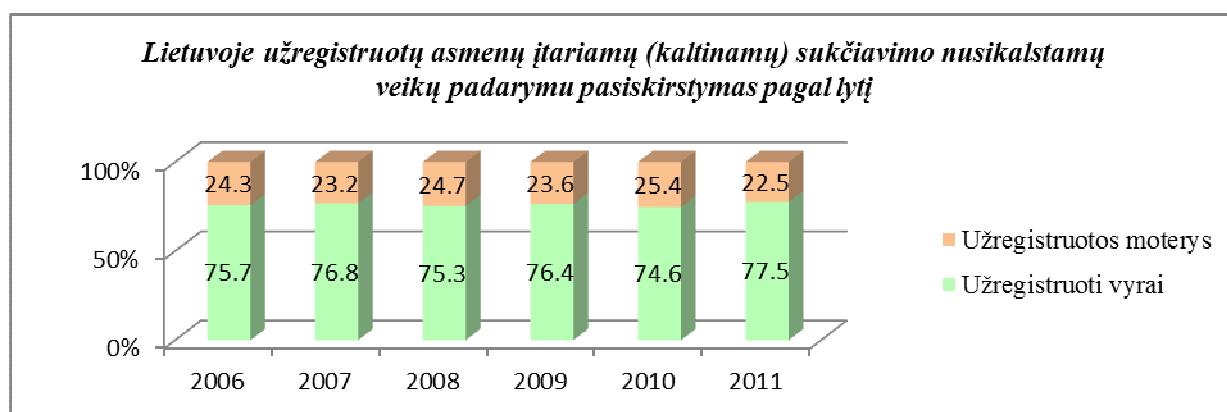
asmenų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu nei 2009 m. Manytume, kad taip yra, todėl, kad iki 2008 m. Lietuvoje buvo pakankamai gera ekonominė situacija, ko įtakoje daugelis įmonių dirbo pelningai, plėtė savo veiklą, investavo į naujas rinkas, o taip didino įmonių pelną, tuo pačiu ir mokesčių naštą. Stengiantis sumažinti mokesčių naštą neretai pasitelkiami neteisėti būdai, kas užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Kita priežastimi galėtų būti tai, kad 2007 - 2008 m. ženkliai didėjo naujai įregistruotų juridinių asmenų skaičius (žr. 45 priedą). Naujų įmonių steigimas galėjo būti įtakotas palankios ekonominės situacijos, taip pat siekiant per fiktyvias įmonės gauti nelegalių pajamų.

Fizinių asmenų įtariamų (kaltinamų) analizuojamos veikos padarymu skaičius mažėjo tik pirmuosius du tiriamojo laikotarpio metus, paskutinius keturis sparčiai didėjo.

19 lentelė. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu, pokytis¹¹⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruoti asmenys įtariamai (kaltinami) nusikalstamų veikų padarymu							
Absoliutūs skaičiai	-40	16	160	138	352	0	666
Procentai	-3,4	1,4	14,2	10,7	24,7	0	60,1
Iš jų fiziniai asmenys							
Absoliutūs skaičiai	-62	-7	125	165	801	11	692
Procentai	-5,4	-0,6	11,6	13,7	58,5	0,6	66,6
Iš jų juridiniai asmenys							
Absoliutūs skaičiai	22	23	35	-27	1	-11	21
Procentai	2200	100	76,1	-33,3	1,9	-20	91,3

Tiriamuoju laikotarpiu vyrų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymų užregistruota beveik 4 kartus daugiau nei moterų. Vytai tarp įtariamųjų sudaro apie 4/5 visų užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu.

45. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011 m, procentais¹¹⁷

¹¹⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹¹⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

Visą tiriamąjį laikotarpį moterų sudėtinė dalis, tarp visų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu, išliko gana stabili, tik 2011 m. šiek tiek sumažėjo. Sukčiavimo nusikalstamos veikos nuo kitų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų išsiskiria tuo, kad čia moterų įtariamųjų dalis dvigubai didesnė.

Pastaruosius šešerius metus tiek vyrų, tiek moterų tarp įtariamųjų daugėja. Spartų moterų įtariamųjų skaičiaus didėjimą manytume galėjo įtakoti, tai, kad 2008-2009 metais išaugo sukčiavimo atvejų skaičius, kai buvo siekiama įgyti Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšas apgaulės būdu. 2009 m. teritorinės prokuratūros vadovavo 611 ikiteisminių tyrimų dėl nusikalstamų veikų, kai sukčiavimo būdu įgyjama teisė į Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšas.¹¹⁸ 2010 m. pradėti 107 šios kategorijos ikiteisminiai tyrimai arba 350 ikiteisminių tyrimų mažiau (76,6 proc.) nei 2009 m.¹¹⁹

20 lentelė. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu, pokytis, pagal lytį¹²⁰

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruoti vyrai							
Absoliutūs skaičiai	-71	25	103	120	238	51	537
Procentai	-7,8	3,0	11,9	12,4	21,9	3,8	64,0
Užregistruotos moterys							
Absoliutūs skaičiai	-38	15	22	45	113	-40	155
Procentai	-16,0	7,5	10,2	19,0	40,0	-10,1	77,5

Dažniausiai sukčiavimo nusikalstamas veikas daro 30-39 metų amžiaus asmenys. Šių asmenų dalis tarp visų įtariamųjų pastaruosius tris metus mažėja ir 2011 m. buvo mažiausia per visą tiriamąjį laikotarpį. 18-24 metų asmenų dalis tarp įtariamųjų beveik tokia pat, kaip ir 30-39 m. Ši asmenų dalis tarp įtariamųjų (kaltinamųjų) pastaruosius keturis metus didėja, 2011 m. šių asmenų dalis tarp įtariamųjų buvo didžiausia per visą tiriamąjį laikotarpį. Sukčiaujančių nepilnamečių dalis tarp visų įtariamųjų mažiausia. Kalbant apie labiausiai paplitusias turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas sukčiavimas, yra būtent ta nusikalstama veika kurių mažiausiai padaro nepilnamečiai asmenys. Iš visų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu įtariamų (kaltinamų) nepilnamečių buvo užregistruota 13 asmenų kurių amžius nusikalstamos veikos padarymo metu buvo 14-15 metų. (žr. 46 priedą).

Tiriamuoju laikotarpiu įtariamųjų (kaltinamųjų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu skaičius didėjo visose amžiaus grupėse. Įtariamųjų kuriems nusikalstamos veikos

¹¹⁸Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2009 metais ataskaita.

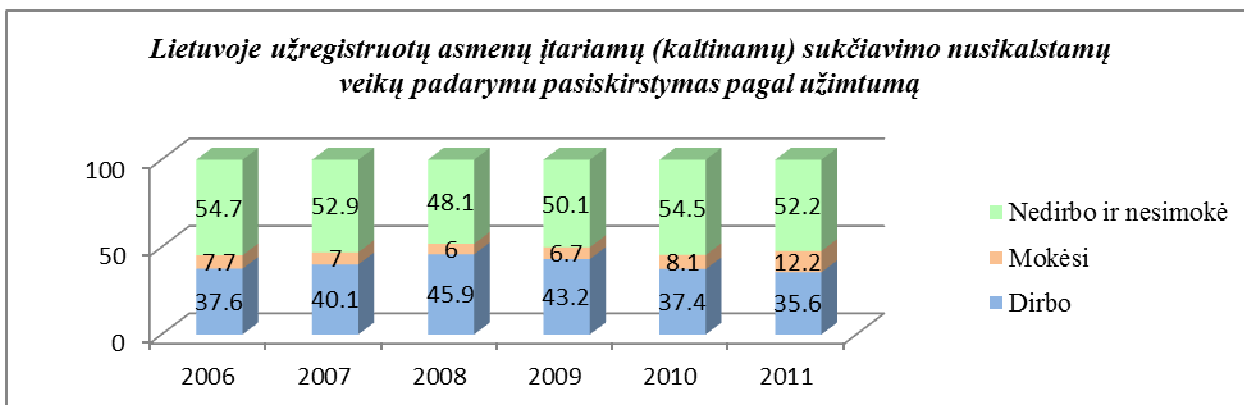
<http://www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx> [žiūrėta 2012-03-03].

¹¹⁹Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2010 metais ataskaita.
<http://www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx> [žiūrėta 2012-03-03].

¹²⁰Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

padarymo metu buvo 60 m. ir daugiau metų skaičius pastaruosius šešerius metus didėjo sparčiausiai. Šių asmenų tarp įtariamųjų 2011 m. užregistruota beveik dvigubai daugiau, nei 2006 m. Lėčiausiai įtariamųjų skaičius didėjo 25-29 m. amžiaus asmenų grupėje. (žr. 47 priedą).

Iš visų įtariamų (kaltinamų) asmenų tik 218 asmenų buvo įtariamais (kaltinami) pagal BK 182 straipsnio 3 dalį (baudžiamasis nusižengimas), kas sudaro 4,1 proc. visų įtariamų (kaltinamų) asmenų sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu. Sukčiavimo nusikaltimai „populiariausi“ visose amžiaus grupėse.

46. pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais¹²¹

Dažniausiai sukčiavimo nusikalstamas veikas daro niekur nedirbantys ir nesimokantys asmenys. Net ½ dalis visų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu asmenų nedirbo ir niekur nesimokė, dirbo apie 2/5 asmenų, o likusioji dalis mokėsi.

Per pastaruosius šešerius metus tiek dirbančių, tiek besimokančių, tiek niekur nedirbančių ir nesimokančių asmenų skaičius didėjo. Dirbančių asmenų skaičius tarp įtariamųjų didėjo visus metus, išskyrus 2011 m. Asmenų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi ir asmenų kurie niekur nedirbo ir nesimokė skaičius mažėjo tik 2007 m., o likusius metus didėjo.

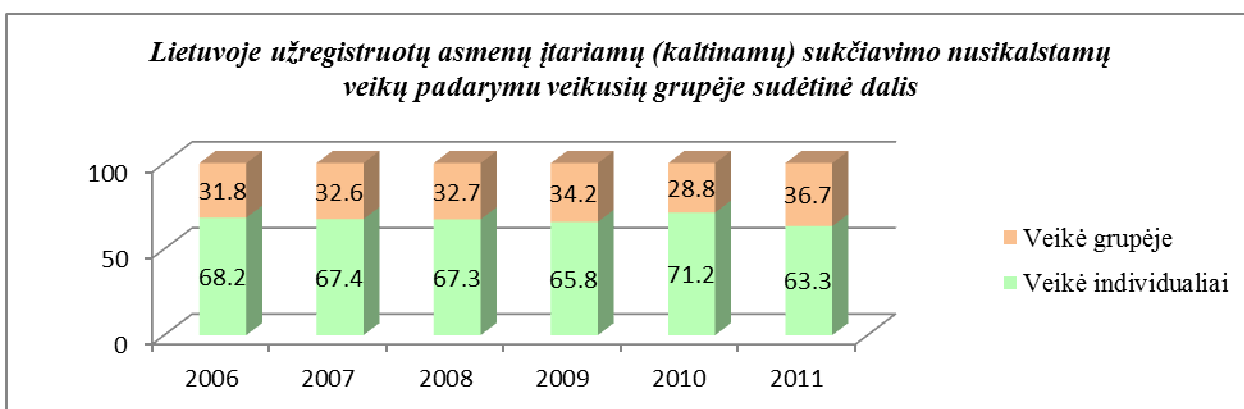
Asmenų, kurie analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi bendrojo lavinimo mokyklose, 2011 m. užregistruota beveik dvigubai daugiau nei 2006 m., profesinėse mokyklose- beveik penkis kartus daugiau, kitose mokymo įstaigose besimokančių asmenų užregistruota 2,3 kartus daugiau. Asmenų, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu mokėsi aukštojoje ir aukštesniojoje mokykloje skaičius taip pat didėjo, bet ne taip sparčiai (žr. 48 priedą).

Sukčiavimo nusikalstamas veikas dažniausiai daro asmenys turintys vidurinį išsilavinimą, 2/5 asmenų nusikalstamos veikos padarymo metu turėjo vidurinį išsilavinimą. Visą tiriamąjį laikotarpį vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų dalis tarp įtariamųjų išliko stabili. 1/4

¹²¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

asmenų turėjo pagrindinį išsilavinimą, šių asmenų dalis tarp įtariamųjų pastaruosius tris metus didėja. Sukčiavimo nusikalstamas veikas taip pat dažnai daro asmenys turintys aukštąjį išsilavinimą, tokių asmenų tarp įtariamųjų buvo 1/6 dalis. Tik 33 asmenys analizuojamos nusikalstamos veikos padarymo metu neturėjo jokio išsilavinimo (žr. 49 priedą).

Pagrindini išsilavinimą turinčių asmenų skaičius išaugo- 1,6 karto, vidurinį 1,5 karto, profesinį- 1,2 karto, ankstesnįjį – 1,1 procentais. Įdomu ir keista tai, kad aukštąjį išsilavinimą įgijusių sukčiavusių asmenų skaičiai analizuojamu laikotarpiu augo sparčiausiai net 2,3 karto. Tam įtakos manytume gali turėti tai, kad sukčiavimo nusikaltimai padaromi panaudojant apgaule, piktnaudžiaujant kito žmogaus pasitikėjimu, o tokiais būdais įgyti turtinės naudos protingam, išsilavinusiam žmogui yra žymiai paprasčiau nei pasitikėjimo nekeliančiam, bendrauti ir įtikinėti nemokančiam asmeniui.

47 pav. Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu, veikusių grupėje, sudėtinė dalis 2006-2011 m., procentais¹²²

Beveik kas trečias asmuo, kuriam buvo pareikštas įtarimas (kaltinimas) sukčiaujant, šią nusikalstamą veiką atliko ne vienas. Asmenų, veikusių grupėje dalis, per visą tiriamąjį laikotarpį nelabai pakito, tik 2010 m. šiek tiek sumažėjo. Dažniausiai sukčiaujant bendrininkauja suaugę asmenys. Vien tik iš suaugusių asmenų sudarytos grupėse veikė 89 procentų asmenų, kuriems pareikšti įtarimai (kaltinimai) sukčiaujant grupėje, mišrios grupės- 10 procentų, o vien tik iš nepilnamečių sudarytoje grupėje- 1 procentas.

Nors sukčiavimo nusikalstamų veikų darymas iš asmens reikalauja, kad jis būtų aštraus, racionalaus, o tuo pačiu ir blaivaus proto, tačiau pasitaikė atvejų, kai asmenys, darydami nusikalstamą veiką, buvo neblaivūs ar net apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų. 2006 –2011 m. buvo užfiksuoti 397 asmenys, kurie šios nusikalstamos veikos padarymo metu buvo neblaivūs ir 19 asmenų apsvaigusių nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Tarp nepilnamečių įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu 18 buvo neblaivūs, apsvaigusių nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų neužfiksuota.

¹²² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

3. TURTINIO NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJOS GALIMYBĖS

XX a. pabaigoje išsivysčiusių demokratinių šalių socialinėje praktikoje pastebėta, kad baudžiamojo teisingumo sistema, kaip pagrindinis nusikalstamumo mažinimo garantas, nėra tokia efektyvi. Šios sistemos neveiksmingumą taip pat pagrindė kriminologiniai tyrimai.¹²³ Baudžiamosios justicijos procesai – sulaikymas, kaltinimas, nuosprendžio priėmimas, bausmė ir jos atlikimas – turi tik ribotą poveikį nusikalstamumo kontrolei. Todėl daugelyje šalių baudžiamoji politika vis daugiau dėmesio pradėjo kreipti į prevencines ir kitokias priemones, mažinančias nusikalstamumą.¹²⁴

Pats žodis „prevencija“ reiškia užkirtimą, užkardymą, išvengimą. Tai veiksmai, kuriais siekiama išvengti nepageidaujamo reiškinio. Prevencija visada įgyvendinama iki nusikalstamos veikos. Sąvoka „nusikalstamumo prevencija“ paprastai apima viską, ką galima padaryti ar jau kas daroma, kad nusikalstamų veikų iš viso nebūtų arba kad jų būtų kuo mažiau. Nusikalstamumo prevencija literatūroje aiškinama kaip valstybinio arba visuomeninio pobūdžio priemonių daugiapakopė sistema, nukreipta į nusikalstamumą lemiančių priežasčių neutralizavimą (veikimo apribojimą, įtakos silpninimą), siekiant mažinti nusikalstamumo lygį. Plačiąja prasme nusikalstamumo prevencija - tai bet kokia veikla, kuri faktiškai daro teigiamą įtaką socialiniam gyvenimui, padeda palaikyti teisėtą tvarką mažindama grėsmes, nusikalstamumą arba jo keliamą žalą. Siaurąja prasme - tai priemonės, taikomos subjektų, kurie užsiima specialiai prieš nusikalstamumą nukreipta veikla.¹²⁵

Nusikaltimų prevencija – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikalstamoms veikoms, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikalstamų veikų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikalstamas veikas ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis.¹²⁶

Nusikaltimų kontrolė – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama mažinti nusikalstamumą ir neleisti viršyti socialiai priimtino lygmens aktyviais teisėsaugos institucijų veiksmais ir teisinio baudžiamojo poveikio priemonėmis, taip pat aktyviomis administracinėmis, ekonominėmis, socialinėmis ir kitokio pobūdžio priemonėmis.¹²⁷

¹²³ Nusikalstamumo ir kitų nepageidaujamų socialinių procesų prevencijos problemos bei jų sprendimas Europos valstybėse: kolektyvinė monografija / Ats. Red. G. Babachinaitė, Vilnius, 2003 m., P. 214

¹²⁴ Urmonas A., Nusikalstamumo ir nusikaltimų prevencija, Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką, VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumas, Vilnius: Teisės institutas, 1995 m., P.81.

¹²⁵ Jurgelaitienė G., Nusikalstamumo prevencijos samprata, pagrindai ir jos rūšys/ Kriminologija: vadovėlis.- Vilnius Mykolo Romerio universitetas, 2010, P. 336

¹²⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX – 1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 32-1318.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX – 1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 32-1318.

Nusikaltimų prevencija ir kontrolė yra viena kitą papildančios poveikio nusikalstamumui priemonės ir kartu sudaro visą apimantį būdų, metodų, priemonių kompleksą, kurio tikslas – daryti griaujamąjį poveikį nusikalstamumui.¹²⁸

Nusikaltimų prevencija skirstoma ir bendrąją ir individualiąją. Bendrąją nusikaltimų prevenciją organizuoja valstybė, ji skirta mažinti daromų nusikalstamų veikų skaičių. Galima išskirti šiuos bendrosios nusikaltimų prevencijos lygius:

1. Teisėkūros lygis¹²⁹. Šiam etapui priklauso įstatymų bei įstatymų lydimųjų teisės aktų leidyba, kurių tikslas užkirsti kelią tam tikrų visuomenei pavojingų veikų padarymui.

2. Institucinis lygis. Šiame prevencijos lygyje svarbu, kaip priimtus įstatymus įgyvendina teisėsaugos institucijos, kiek tiksliai ir kokybiškai įgyvendinamos teisės normos, kaip organizuojamas teisėsaugos institucijų darbas. Turtinių nusikaltimų prevencijos tikslas yra turtinių nusikaltimų skaičiaus mažinimas, teisėsaugos institucijoms veikiant šiomis kryptimis: užtikrinant nuosavybės saugumą; atliekamų tyrimų pagrindais sudarant sąlygas, objektyviai trukdančias tam tikroje teritorijoje ar objekte vykdyti nusikalstamas veikas nuosavybei; organizuojant operatyvinį darbą, nukreiptą asmenų, organizuojančių nusikalstamas veikas nuosavybei, paieškai; savalaikiai nustatant grupes, tame tarpe ir organizuotas, vykdančias nusikalstamas veikas nuosavybei; operatyvus reagavimas į asmenų pranešimus apie vykdomas ar įvykdytas nusikalstamas veikas nuosavybei, atskleidžiant šias veikas ir jas nustatančius asmenis; kaupiant, sisteminant ir panaudojant duomenis apie nusikalstamas veikas nuosavybei; įtraukiant asmenis į nusikalstamų veikų nuosavybei prevencinę veiklą; informuojant visuomenę apie nusikalstamų veikų nuosavybei prevencijos būdus ir priemones¹³⁰.

Individualiosios nusikaltimų prevencijos adresatas yra konkretus žmogus. Prevencinio darbo individualizacija grindžiama mintimi, kad apibendrinant įvairius žmonių charakterius ir gyvenimo sąlygas galima rasti bendrą elgesio dėsningumą ir nustatyti ribotą socialinių asmenybių tipų skaičių. Todėl reikėtų atkreipti ypatingą dėmesį į asmenybės bruožus, kurie rodo priklausomybę atitinkamam socialiniam tipui.¹³¹ Individualiąją nusikaltimų prevenciją sudaro trys etapai:

1. Informacinių priemonių etapas. Informacinės priemonės padeda rasti ir kaupti duomenis apie asmenis, kuriems reikalingas prevencinis poveikis. Duomenys gali būti renkami iš oficialių ir neoficialių šaltinių. Iš visos įvairiapusiškos informacijos, kurią būtina surinkti, kad

¹²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX – 1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 32-1318.

¹²⁹ Justickis V. Kriminologija. 2 dalis.-Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, P.20.

¹³⁰ Малкова В.Д. Криминология: Учебник для вузов. 27е изд., перераб. и доп. — М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006.С. 261

¹³¹ Kriminologija / Ats. red. Bluvšteinas J., Vilnius: Pradai, 1994,. P. 164-166.

individualus prevencinis poveikis iš tikrųjų būtų efektyvus, reikia išskirti duomenis, kurie susiję su nusikalstamu asmens elgesiu, jo reakcija į taikomas priemones.

2. Poveikio priemonių etapas. Šias priemones galima suskirstyti į: įtikinimo priemones, kurios yra auklėjamojo pobūdžio ir jokių būdu neapriboja asmens teisių ir laisvių; prievartos priemonės, tai sankcijos už teisės pažeidimus, kurios naudojamos tada, kai nustatyti konkretūs teisės pažeidimai; pagalbos priemonės, tai gali būti asmens darbo ir buities sąlygų sutvarkymas, moralinė – psichologinė pagalba.

3. Kontrolės priemonių etapas. Šio etapo tikslas išsiaiškinti, kokių rezultatų davė poveikio priemonės. Šiame etape susiduriama su sunkumais, nes nėra vieningo kriterijaus kaip vertinti prevencinio poveikio rezultatus.

Justickis V.¹³² ir Čepas A.¹³³ prevencija išskiria pagal taikymo momentą ir siūlo skirstyti į pirminę, antrinę ir tretinę. Pirminė prevencija suprantama kaip bet kokių negatyvių socialinių reiškinių neutralizavimas. Antrinė prevencija skirta neutralizuoti tuos veiksnius, kurie gali sąlygoti konkretaus pažeidimo padarymą. Tretinė arba nusikaltimo recidyvo prevencija siekiama neutralizuoti veiksnius, kurie gali lemti pakartotinio nusikaltimo padarymą.

Šiuo metu Lietuvoje įgyvendinama Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. patvirtinta Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa.¹³⁴ Atsižvelgiant į kriminogeninę padėtį Lietuvoje ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politiką bei principus, išskiriamos prioritetingos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptys. Viena iš prioritetingų krypčių nurodyta - turtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė. Šios programos 2010-2012 metų įgyvendinimo priemonių plane¹³⁵ išskirtos turtinių nusikalstamų veikų prevencijos ir kontrolės priemonės:

Skleisti saugios kaimynystės idėjas ir skatinti gyvenamųjų vietovių bendruomenes steigti saugios kaimynystės grupes. Užsienio demokratinėse šalyse gyventojai, saugodami savo pačių turtą gyvenamojoje teritorijoje, kuria saugios kaimynystės (stebėjimo) grupes, dirbančias tiesioginį nusikaltimų užkardymo darbą. Šiuo atveju jie kartu su teisėsaugos institucijomis atlieka ir nusikaltimų prevenciją. Tik teisėsaugos institucijos, vykdydamos joms priskirtas funkcijas, tam tikrais atvejais gali naudoti prievartą, o gyventojų grupės, atlikdamos nusikaltimų užkardymo darbą, neturi jokių valdinių įgaliojimų, veikia nepažeisdamos žmogaus teisių, arba, kitaip sakant, naudojasi individo žmogaus teisėmis neįgydamos jokių privilegijų. Jeigu

¹³² Justickis V. Kriminologija. 2 dalis.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004, P. 25-36

¹³³ Čepas A., Nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos bruožai.-Vilnius, 1986, P. 27

¹³⁴ Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX – 1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 32-1318.

¹³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 10 d. nutarimas, Nr. 247 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010-2012 metų įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2010 m., Nr. 31-1433.

reikalinga prievarta, gyventojai informuoja policiją, tačiau patys prievartos naudoti neturi teisės.¹³⁶ Pastaraisiais metais daugelyje šalies miestų ir toliau populiarėja projektas „Saugi kaimynystė“. 2010 m. saugios kaimynystės bendradarbiavimo sutartys buvo pasirašytos Panevėžio, Šiaulių, Anykščių, Tauragės bei Zarasų apskričių savivaldybėse.¹³⁷

Organizuoti prevencijos priemonės, skirtas gyventojų turto apsaugai stiprinti, skleisti per visuomenės informavimo priemones informaciją apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones. Siekiant informuoti visuomenę asmens ir turto apsaugos klausimais, Policijos departamento prie VRM užsakymu parengta ir 12,4 tūkst. tiražu išleista knygelė „Būk saugus“.¹³⁸ 2009 m. gegužės mėn. Kaune buvo pristatytas pirmasis daugiabutis namas su kolektyvinio stebėjimo vaizdo sistema (pagrindinis kolektyvinės vaizdo stebėjimo sistemos privalumas – stebėjimo kameromis užfiksuotą vaizdą monitorių bei televizorių ekranuose gali stebėti ne tik gyventojai, bet ir policijos pareigūnai).¹³⁹ Ne visi gyventojai žino, kaip tinkamai apsaugoti save ir savo turtą, bei kokias apsaugos priemones rinktis, tačiau, kaip parodė J. Vaičiukaitytės atliktas empirinis tyrimas 2004-2008 m. Vilniaus mieste gyventojų poreikis apsaugoti savo turtą vis didėja. Tai rodo didėjantis apsaugos tarnybų saugomų objektų skaičius, taip pat pastebėta, kad pasikėsinimų į visų apsaugos tarnybų saugomų objektų skaičius per ketverius metus nuo 2004 m. iki 2007 m. mažėjo.¹⁴⁰

Rengti susitikimus su gyventojais, švietimo įstaigų, verslo bendruomenių atstovais ir kitais socialiniais partneriais – teikti jiems informaciją apie kriminogeninę būklę, apsaugos nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones, bendradarbiavimo su policija galimybes ir naudą. 2008 m. buvo nuolat skleidžiama informacija per visuomenės informavimo priemones (spaudą, žiniasklaidą, policijos įstaigų, savivaldybių, NPLC ir kt. interneto svetaines) apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones.¹⁴¹ 2009 m. policijos departamentas organizavo 38¹⁴², o 2010 m.- 43 išvažiuojamuosius susitikimus su gyventojais, švietimo įstaigų, verslo

¹³⁶ Babachinaitė G., Kuklianskis S. Teorinės nusikalstamumo prevencijos problemos // Jurisprudencija: mokslo darbai.

2003, Nr. 42(34). P. 103

¹³⁷ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2010 metais. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_saugumo_dep/naujas/2010_ataskaita.pdf [žiūrėta: 2012-03-06]

¹³⁸ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2008 metais. P. 5. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

¹³⁹ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2009 metais. P. 4. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

¹⁴⁰ Vaičiukaitytė J. Saugomų objektų Vilniaus mieste apsaugos veiksmingumas: magistro baigiamasis darbas.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009. P. 44-46. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100224_104509-59981/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta: 2012-03-06]

¹⁴¹ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2008 metais. P. 5. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

¹⁴² Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2009 metais. P. 4. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

bendruomenių atstovais, kurie buvo informuoti apie nusikalstamumą, apsaugos nuo jo būdus ir priemones.¹⁴³

Išanalizuoti galimybę stiprinti kovą su sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu, didinti ikiteisminio tyrimo efektyvumą, prireikus parengti atitinkamų teisės aktų projektus ir (ar) rekomendacijas. 2009 m. balandžio 17 d. bendradarbiavimo sutartis pasirašyta su Lietuvos draudikų asociacija. Šalys susitarė keistis turima informacija – palengvės konkrečių atvejų tyrimas, bus galima išaiškinti atskirus sukčiautojus ar jų grupuotes.¹⁴⁴ Išanalizuoti duomenys ir parengta apžvalga apie prokurorų veiklos praktiką 2010 m. sausio–rugsėjo mėn. teisme išnagrinėtose baudžiamosiose bylose dėl nusikalstamų veikų, susijusių su Europos Sąjungos finansais (ikiteisminio tyrimo ir valstybinio kaltinimo trūkumai, išteisinamieji nuosprendžiai, kvalifikavimo problemos, bausmių politika ir kt.). Išanalizuoti duomenys ir parengta apžvalga apie valstybinio kaltinimo duomenis ir rezultatus 2010 m. sausio–rugsėjo mėn. teisme išnagrinėtose baudžiamosiose bylose dėl PVM, atkreipiant dėmesį į ikiteisminio tyrimo ir valstybinio kaltinimo trūkumus, kvalifikavimo problemas, bausmių politiką ir kt., pateikti siūlymai dėl prokurorų veiklos tobulinimo.¹⁴⁵ Nors sukčiavimo nusikalstamų veikų ištirimo procentas vienas geriausių turtiniame nusikalstamume (žiūrėti 42 priedą), tačiau nereikia pamiršti, kad sukčiavimo nusikalstamoms veikoms būdingas ypač aukštas latentiškumas. Todėl vienas iš prioritetų turėtų būti mažinti šių nusikalstamų veikų latentiškumą, o tam manytume padėtu efektyvus ir produktyvus teisėsaugos institucijų darbas.

Nusikalstamumo prevencija grindžiama teisėtumo, pagrįstumo ir operatyvumo principais, trumpalaikių ir ilgalaikių tikslų derinimo būdu, taktinių ir strateginių tikslų derinimo būdu. Trumpalaikės priemonės negali būti rezultatyvios, reikalinga nuosekli socialinė ir individo lygmens prevencinė veikla siekiant strateginių nusikalstamumo paplitimo mažinimo tikslų.¹⁴⁶

Nusikaltimų prevencija ir kontrolė bus sėkminga bei efektyvi, jeigu joje aktyviau dalyvaus visi socialiniai subjektai – teisėsaugos institucijos, kitos viešojo administravimo institucijos, savivaldybių institucijos, verslo bendruomenės, visuomeninės organizacijos ir individualūs asmenys.

¹⁴³ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2010 metais. P. 2. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_saugumo_dep/naujas/2010_ataskaita.pdf [žiūrėta: 2012-03-06]

¹⁴⁴ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2009 metais. P. 5. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

¹⁴⁵ Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2010 metais. P. 3. http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_saugumo_dep/naujas/2010_ataskaita.pdf [žiūrėta: 2012-03-06]

¹⁴⁶ Babachinaitė G., Kuklianskis S. Teorinės nusikalstamumo prevencijos problemos // Jurisprudencija: mokslo darbai.-2003, Nr. 42(34). P. 103

IŠVADOS IR SIŪLYMAI

1. Turtinis nusikalstamumas priklauso nuo daugelio socialinių, demografinių, ekonominių, teisinių, moralinių sąlygų. Ypač glaudžiai su turtiniu nusikalstamumu susijęs nedarbas ir migracija. Visuotinai pripažįstama, kad aukštą nusikalstamumo lygį lemia aukštas nedarbo lygis. Išanalizavus nedarbo lygio ir registruoto turtinio nusikalstamumo dinamikos rodiklius pastebime, kad didėjant nedarbui registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius didėja. Apibendrinus gyventojų skaičiaus, registruoto turtinio nusikalstamumo dinamikos, bei lygio rodiklius, matome, kad registruoto turtinio nusikalstamumo lygis didėja greičiau, nei didėja registruotų nusikalstamų veikų skaičius, o tai įtakoja spartesnis gyventojų skaičiaus mažėjimas Lietuvoje.

2. Lietuvoje didžiausia bendro registruoto nusikalstamumo dalimi 2006-2011 m. išlieka turtinis nusikalstamumas. Tiriamuoju laikotarpiu registruoto turtinio nusikalstamumo dalis bendrame registruotame nusikalstamume nelabai pakito, tik pastaruosius tris metus šiek tiek sumažėjo. Nusikaltimai registruotame turtiniame nusikalstamume sudaro didžiąją dalį visų registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, nors 2010-2011 m. registruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų dalis ir didėja.

3. Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius kito netolygiai. 2007 m. mažėjo, 2008-2009 m. didėjo, 2010 m. gana ženkliai sumažėjo, o 2011 m. vėl užfiksuotas registruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų šuolis. Skirtingai nei bendras registruotas nusikalstamumas, registruotas turtinis nusikalstamumas 2011 m. buvo didesnis, nei 2006 m. Analizuojant statistinius duomenis pastabėta, kad turtinio pobūdžio nusikaltimų skaičius nežymiai, tačiau sumažėjo, o baudžiamųjų priešingai.

4. Registruoto turtinio nusikalstamumo lygis Lietuvoje išlieka aukštas. Registruoto turtinio nusikalstamumo lygis didėja sparčiau, nei bendro registruoto nusikalstamumo. Nors tiriamuoju laikotarpiu turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų skaičius didėjo, o nusikaltimų mažėjo, tačiau, analizuojant turtinio pobūdžio nusikaltimų lygį pastebėta, kad nusikaltimų lygis didėjo sparčiau, nei baudžiamųjų nusižengimų.

5. Kitas svarbus rodiklis analizuojant nusikalstamas veikas yra ištirtos nusikalstamos veikos. Geresni ištirimo rodikliai rodo efektyvesnę bei kokybiškesnę teisėsaugos institucijų darbą. Lietuvoje ištiriama labai maža dalis turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Ištirtų turtinio pobūdžio nusikaltimų dalis yra dar mažesnė. Pastaruosius keturis metus ištirtų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius didėja.

6. Vilnius išlieka pačiu pavojingiausiu didmiesčiu Lietuvoje. Vilniuje visu analizuojamu laikotarpiu užregistruota daugiausiai turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, taip pat

turtinio nusikalstamumo lygis šiame mieste buvo didžiausias. Turtinio nusikalstamumo lygis Vilniuje buvo dvigubai didesnis nei Lietuvoje.

7. Išanalizavus statistinius duomenis apie asmenis, įtariamus (kaltinamus) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, Lietuvoje darytina išvada, kad kriminaliniu aktyvumu labiausiai pasižymi 18-24 m. amžiaus vyrai, dažniausiai niekur nedirbantys ir nesimokantys, turintys pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą; kas penktas nusikalstamą veiką padaro būdamas neblaivumo būsenoje, vidutiniškai du iš trijų nusikalstamą veiką padaro būdami bendrininkų grupėje. Bendrininkų grupė dažniausiai sudaryta vien tik iš suaugusių asmenų.

8. Nemažai turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padaro nepilnamečiai asmenys. Nepilnamečiai 14-17 m., tarp asmenų, įtariamųjų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu, lyginant su kitomis amžiaus grupėmis (t.y. 18-24 m.; 25-29 m.; 30-39 m.; 40-59 m.; 60 m. ir vyresniu) užima antrąją vietą. Ganėtinai stabilus išlieka tik 60 m. ir vyresnio amžiaus grupės asmenų, padariusių nusikalstamas veikas rodiklis, t.y. per metus vidutiniškai šios grupės asmenys sudaro apie 1 procentą visų asmenų įtariamų (kaltinamų) turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu.

9. Labiausiai paplitusiomis turtinio pobūdžio nusikalstamomis veikomis 2006-2011 m. buvo vagystės. Šių nusikalstamų veikų dalis tarp visų registruotų nusikalstamų veikų nuo 2008 m. mažėja. Tiriamuoju laikotarpiu registruotų vagysčių skaičius mažėjo, skirtingai nei registruotas turtinis nusikalstamumas. Vagysčių nusikaltimų lygis gana sparčiai mažėjęs nuo 2005 m., per 2008 -2009 m. šoktelį į viršų ir gerokai viršija 2006 m. lygį. Iš labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų vagysčių ištyrimo lygis yra mažiausias, kuris taip pat mažesnis nei registruoto turtinio nusikalstamumo.

10. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė bus sėkminga bei efektyvi, jeigu joje aktyviau dalyvaus visi socialiniai subjektai – teisėsaugos institucijos, kitos viešojo administravimo institucijos, savivaldybių institucijos, verslo bendruomenės, visuomeninės organizacijos ir individualūs asmenys. Jei įgyvendinamos prevencinės programos bus sisteminės ir tęstinės.

Siūlymai. Rašant tokią pačią ar panašaus pobūdžio temą ateityje, siūlyčiau atkreipti dėmesį į šiame baigiamajame darbe analizuojamus duomenis, juos patikslinti naujais statistiniais duomenimis, kurie parodytų turtinio nusikalstamumo pokyčio tendencijas, jo įtaką bendram registruotam nusikalstamumui bei leistų padaryti tikslesnes išvadas. Papildomai siūlyčiau atlikti empirinį tyrimą, kurio duomenys padėtų įvertinti turtinio nusikalstamumo prevenciją vykdančių institucijų darbo efektyvumą, bendradarbiavimo tarpusavyje lygį, asmenų, galinčių tapti turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų aukomis, žinias apie vykdomas prevencines programas, bei jų pačių indėlį saugant save ir savo turtą.

NAUDOTA LITERATŪRA

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. // Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas// Valstybės žinios. 2000, Nr. 89-2741
3. Visuotinių žmogaus teisių deklaracija 1986 m. // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. Vilnius: Mintis, 1991.
4. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. kovo 20 d. nutarimas Nr. IX – 1383 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr. 32-1318
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 10 d. nutarimas, Nr. 247 „Dėl nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2010- 2012 metų įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“//Valstybės žinios. 2010 m., Nr. 31-1433.
6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 patvirtintos sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės// Valstybės žinios. 2003, Nr.52-2357.

Lietuvos Aukščiausio teismo senato nutarimai

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 ir 275 str.)“ // Teismų praktika. 1998, Nr.10.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika. 2005, Nr. 23.

Specialioji literatūra

1. Abramavičius A., Čepas A., Drakšienė A. ir kt. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis.- Vilnius, 1996.
2. Abramavičius A., Drakšienė A., Čepas A. ir kt. Baudžiamoji teisė, Bendroji dalis, Trečias pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius, 2003.
3. Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2008 metais. P. 5. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].
4. Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2009 metais. <http://www.vrm.lt/index.php?id=1042> [žiūrėta: 2012-03-06].

5. Ataskaita apie nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įgyvendinimą 2010 metais.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_saugumo_dep/naujas/2010_ataskaita.pdf [žiūrėta: 2012-03-06]

6. Babachinaitė G., Kuklianskis S. Teorinės nusikalstamumo prevencijos problemos // Jurisprudencija: mokslo darbai. 2003, Nr. 42(34).

7. Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m.: kolektyvinė monografija.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008.

8. Babachinaitė G., „Žmogaus nesaugumo nuo nusikaltimų būklė Lietuvoje ir jos vertinimo pagrindai“, „Nusikalstamumo grėsmės ir žmogaus saugumas“, Mykolo Romerio universitetas, Vilnius, 2010.

9. Bacys D. „Nusikalstamumo raiška Tauragės apskrityje“ http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110705_132507-61291/DS.005.0.01.ETD; [Žiūrėta: 2012-02-20]

10. Čepas A., Nepilnamečiu nusikalstamumo prevencijos bruožai.-Vilnius, 1986.

11. Dapšys A. Kriminogeninės situacijos analizė ir nusikalstamumo prevencijos problemos//Teisės institutas, 1995.

12. Drakšienė A., Michailovič I. Kriminologijos žinynas . Vilnius: Eugrimas, 2008.

13. Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas: monografija. – Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002.

14. Galinaitytė J., Rudzakis T. Šiuolaikinio nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62).

15. Grunulaitė L.– „Nusikalstamumas didžiuosiuose Lietuvos miestuose lyginamoji analizė“ http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100225_142114-01915/DS.005.0.01.ETD; [Žiūrėta: 2012-02-20]

16. Jurgelaitienė G., Nusikalstamumo prevencijos samprata, pagrindai ir jos rūšys/ Kriminologija: vadovėlis.- Vilnius Mykolo Romerio universitetas, 2010.

17. Justickis V. Kriminologija. 1 dalis.- Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, 2001.

18. Justickis V. Kriminologija. 2 dalis.-Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2004.

19. Kaiser G. Kriminologie.-Haidelberg. 1993.

20. Kriminologija / Ats. red. Bluvšteinas J., Vilnius: Pradai, 1994.

21. Kriminologija/ moksliniai redaktoriai Babachinaitė G., Kiškis A., Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.

22. Kuolaitė A. Nusikaltimus padariusių nedarbingų ir nesimokančių asmenų kontingento paplitimas ir asmenybės bruožai // *Jurisprudencija*. 2007, Nr. 2(92).
23. *Lietuvos gyventojų apklausa apie policiją*. 2010 metų balandis. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. <http://www.policija.lt/apklausa> [žiūrėta 2011-02-11].
24. Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2009 metais ataskaita. <http://www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx> [žiūrėta 2012-03-03].
25. Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2010 metais ataskaita. <http://www.prokuraturos.lt/Veikla/Ataskaitos/tabid/413/Default.aspx> [žiūrėta 2012-03-03].
26. Namų advokatas / Sud. Prapiestis J. Vilnius: VĮ Teisinės informacijos centras, 2002.
27. Nusikalstamumo ir kitų nepageidaujamų socialinių procesų prevencijos problemos bei jų sprendimas Europos valstybėse: kolektyvinė monografija / Ats. Red. G. Babachinaitė, Vilnius, 2003 m., P. 214.
28. Petkus A. Labiausiai paplitęs turtinio pobūdžio nusikalstamumas ir jo prevencija/ *Kriminologija: vadovėlis*.-Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010.
29. Pocevičius G. – „Šiuolaikinio nusikalstamumo Lietuvoje charakteristika“. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100222_101002-89598/DS.005.0.01.ETD; [Žiūrėta: 2012-02-20]
30. Sakalauskas G. Vaikų ir jaunimo nusikalstamumas//Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje 2001. – Vilnius: Jungtinių Tautų Vystymo Programa, 2001.
31. *Tarptautinis viktimologinis tyrimas Lietuvoje 1997 m.* Baigiamoji ataskaita. Moksliniai vadovai: Dapšys A., Babachinaitė G. Vilnius, Teisės institutas, 1997. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras http://www.nplc.lt/lit/pub/_publikacijos.aspx [žiūrėta 2011-02-11].
32. Urmonas A., Nusikalstamumo ir nusikaltimų prevencija, Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką, VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumas, Vilnius: Teisės institutas, 1995.
33. Uscila R., Kiškis A. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2005 metų viktimologinis tyrimas „Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis“ // *Teisės problemos*. 2005, Nr. 4(50).
34. Vaičiukaitytė J. Saugomų objektų Vilniaus mieste apsaugos veiksmingumas: magistro baigiamasis darbas.- Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009. P 44-46. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20100224_104509-59981/DS.005.0.01.ETD [žiūrėta: 2012-03-06].

35. Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. http://www.nplc.lt/lit/tyr/_tyrimai.aspx [žiūrėta 2010 12 11]
36. Viktimizacijos patirtis Lietuvoje 2007 metais. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2008 metų viktimologinis tyrimas. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras <http://www.nplc.lt/reng/ren96/ren96-tyrimo-ataskaita.doc> [žiūrėta 2010 12 11].
37. Антонян Ю. М. Криминология. Избранные лекции. Москваб Логос, 2004.
38. Тафия Е. Проблемы криминологии. Диалектика криминогенной ситуации. – Москва, 1983.
39. Кудрявцев В. Н. Лекции по криминологии.- Москва: Юристъ, 2005.
40. Кузнецова Н. Ф. Преступление и преступность. - Москва, 1969.
41. Малкова В.Д. Криминология: Учебник для вузов. 27е изд., перераб. и доп. — М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006.
42. Уголовное право России. Особенная часть: учебник для вузов. Редакционная коллегия: Игнатов А.Н., *et al.* Москва: Норма, 2000.

Statistiniai duomenys

1. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma_2) 2006-2011 m. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].
2. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma_1G) 2006- 2011 m. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].
3. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma_1G-A) 2006- 2011 m. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].
4. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma_1Ž) 2006- 2011 m. http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].

5. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma _EK_SAV) 2006-2011 m.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].

6. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinės ataskaitos apie nusikalstamumą savivaldybėse (forma _30_SAV) 2006-2011 m.

http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=11&metai=2011&menuo=12®ionas=0&id3=1 [žiūrėta 2012-03-10].

7. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės statistiniai duomenys apie gyventojų skaičių metų pradžioje. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2420> [prisijungimo laikas: 2011-02-11].

8. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės rodiklių duomenų bazė- gyventojai ir socialinė statistika: gyventojų sudėtis 2003-2010 m., duomenys // <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>; [žiūrėta 2012-02-27].

9. Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikiama informacija, M3030901: Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas. Požymiai: amžius, gyvenamoji vietovė, lytis, metai. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011-02-28].

10. Gyventojų pajamos ir gyvenimo sąlygos, skurdo rizika. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=8882> [žiūrėta 2012 03 10].

11. Gyventojų tarptautinė migracija. <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9060&PHPSESSID=> [žiūrėta 2012 03 10].

12. Valstybės įmonės registrų centro Juridinių asmenų registro statistinė ataskaita juridinių asmenų skaičius: teisinis statusas –[registruotas. <http://www.registrucentras.lt/jar/stat/sta.php> [žiūrėta 2011-02-28].

Vasiliauskaitė G. (2012) Turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinė analizė/ Baudžiamosios teisės ir kriminologijos magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. Artūras Petkus.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2012, P. 100.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota ir įvertinta 2006-2011 m. registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinė situacija. Pirmojoje darbo dalyje atskleidžiama nusikalstamumo samprata bei struktūra. Antrojoje dalyje pateikta turtinio nusikalstamumo samprata, statistiškai išanalizuoti 2006-2011 m. registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje pagrindiniai kriminologiniai rodikliai. Apibendrinti veiksniai sąlygojantys turtinį nusikalstamumą. Analizuojami statistiniai duomenys apibūdinantys asmenų įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje 2006-2011 m. asmenybės bruožus. Statistiškai išanalizuoti 2006-2011 m. Lietuvoje labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pagrindiniai kriminologiniai rodikliai. Trečiojoje dalyje aptarta Lietuvoje vykdoma turtinio nusikalstamumo prevencinė veikla.

Pagrindiniai žodžiai: turtinis nusikalstamumas, asmenys padarę turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, nusikalstamumo priežastingumas, prevencija.

Vasiliauskaitė G. (2012) Criminological Analysis of Property Crimes in Lithuania / Master's thesis in Criminal Law and Criminology. Supervisor Doc. dr. Artūras Petkus.– Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Law, 2012, P. 100.

ANNOTATION

The Master's thesis contains the analysis and evaluation of the criminological situation of property crimes registered in Lithuania in 2006-2011. The first part of the work reveals the concept and structure of crime. The second part presents the concept of property crime, and the statistical analysis of the key criminological indicators of property crimes registered in Lithuania in 2006-2011. It summarizes the main factors influencing the property crimes. The work contains the analysis of statistical data describing the personality traits of individuals suspected (charged) with the property crimes in Lithuania in 2006-2011. It also contains the statistical analysis of the main criminological indicators of acts committed by persons suspected (charged) of criminal offences of property nature in Lithuania in 2006-2011. The third part describes the prevention activities of property crimes carried out in Lithuania.

Key words: property crimes, persons who committed property-related offenses, crime causation and prevention.

Vasiliauskaitė G. (2012) Turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinė analizė/ Baudžiamosios teisės ir kriminologijos magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. Artūras Petkus.– Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Teisės fakultetas, 2012, P. 100.

SANTRAUKA

Šio magistro baigiamojo darbo tema aktuali tuo, kad šiame darbe analizuojami ir apibendrinami naujausi 2006- 2011 m. registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje statistiniai duomenys. Tyrimo objektas- turtinis nusikalstamumas Lietuvoje 2006-2011 m. Problema- turtinis nusikalstamumas- tai didžiausia registruoto nusikalstamumo dalis, kuri labiausiai įtakoja bendrą registruotą nusikalstamumą. Siekiant prevencinių priemonių efektyvumo būtinas nuolatinis jo būklės ir pokyčio tendencijų stebėjimas bei analizė.

Tyrimo tikslas- pateikti turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinę analizę.

Darbo tikslui pasiekti keliama šie uždaviniai: atlikti vyraujančių nusikalstamumo sampratų įvairovės analizę ir apibūdinti nusikalstamumo struktūrą; apibendrinti veiksnius įtakojančius turtinį nusikalstamumą; išanalizuoti pagrindinius registruoto turtinio nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinius rodiklius; pateikti asmenų įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje asmenybės bruožus; taip pat išanalizuoti labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pagrindinius kriminologinius rodiklius; aptarti turtinio nusikalstamumo prevencijos galimybes.

Pirmojoje darbo dalyje atskleidžiama nusikalstamumo samprata bei struktūra.

Antrojoje darbo dalyje pateikta turtinio nusikalstamumo samprata. Apibendrinti veiksniai sąlygojantys turtinį nusikalstamumą. Išanalizuoti 2006- 2011 m. turtinio nusikalstamumo Lietuvoje bei labiausiai paplitusių turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pagrindiniai kriminologiniai rodikliai. Atskleisti asmenų įtariamų (kaltinamų) padarius turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas Lietuvoje asmenybės bruožai.

Trečiojoje dalyje aptarta Lietuvoje vykdoma turtinio nusikalstamumo prevencinė veikla.

Darbas baigiamas apibendrintomis išvadomis ir siūlymais.

Darbą sudaro: įvadas, trys skyriai, keturi poskyriai, išvados ir siūlymai.

Darbe pateikiama 20 lentelių, 47 paveikslai ir 49 priedai.

Pagrindiniai žodžiai: turtinis nusikalstamumas, asmenys padarę turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, nusikalstamumo priežastingumas, prevencija.

Vasiliauskaitė G. (2012) Criminological Analysis of Property Crimes in Lithuania / Master's thesis in Criminal Law and Criminology. Supervisor doc. dr. Artūras Petkus.– Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Law, 2012, P. 100.

SUMMARY

The topic of this Master thesis is relevant in that this paper analyzes and summarizes the latest statistical data of property crimes registered in Lithuania in 2006 – 2011. The object of research is property crimes registered in Lithuania in 2006 – 2011. The problem of property crime which constitutes the major part of registered crimes, and which mostly affects the overall registered criminality. In pursuit of the efficiency of preventive measures, it is necessary to continuously monitor and analyse its condition and the trends of changes.

The aim of research is to present the criminological analysis of property crime in Lithuania.

To achieve this objective of the research, the following tasks were raised: to carry out the analysis of the diversity of prevailing conceptions of crime and the characterize the structure of crime, to summarize the main factors influencing the property crimes, to analyse the key criminological indicators of property crime registered in Lithuania, to describe the personality traits of individuals suspected (charged) with property crimes in Lithuania, also to analyse the main criminological indicators of the most common offences of property nature, to discuss the options of prevention of property crimes.

The first part of the work reveals the concept and structure of crime.

The second part presents the concept of property crime. It summarizes the main factors influencing the property crimes. It also contains the statistical analysis of the main criminological indicators of acts committed by persons suspected (charged) of criminal offences of property nature in Lithuania in 2006-2011. The paper describes the personality traits of individuals suspected (charged) with property crimes in Lithuania.

The third part describes the prevention activities of property crimes carried out in Lithuania.

The paper ends with brief conclusions and suggestions.

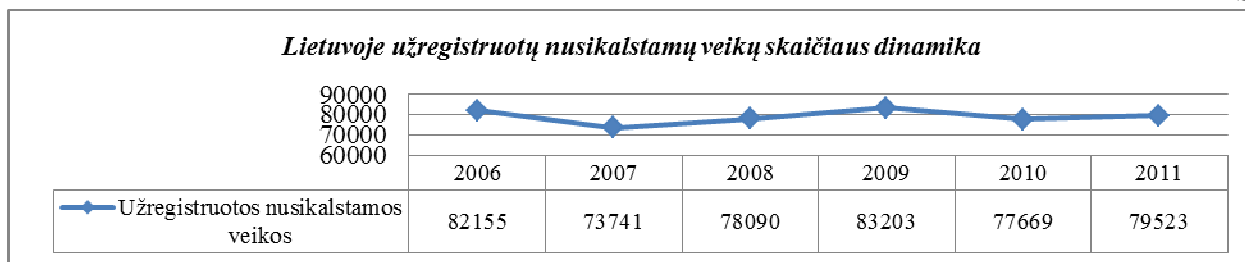
The work consist of: introduction, three chapters, four sections, conclusions and suggestions.

The paper contains 20 table, 47 figures and 49 appendices.

Key words: property crimes, persons who committed property-related offenses, crime causation and prevention.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹⁴⁷

2 PRIEDAS

Registruoto bendro ir registruoto turinio nusikalstamumo lygis Lietuvoje 2006-2011 m.¹⁴⁸

Metai	Bendras nusikalstamumas			Turtinis nusikalstamumas		
	Nusikalstamos veikos	Nusikaltimai	Baudžiamieji nusižengimai	Nusikalstamos veikos	Nusikaltimai	Baudžiamieji nusižengimai
2006	2421	2224	197	1517	1348	169
2007	2185	2014	170	1379	1238	141
2008	2325	2143	181	1539	1400	139
2009	2492	2285	207	1634	1464	170
2010	2359	2135	224	1527	1362	165
2011	2471	2240	231	1584	1410	174

3 PRIEDAS

Gyventųjų skaičius Lietuvoje 2006-2011 m.¹⁴⁹

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Gyventų skaičius tūkstančiais	3403,3	3384,9	3366,4	3349,9	3329,0	3244,6
Pokytis, tūkstančiais	-22,0	-18,4	-18,5	-16,5	-20,9	-84,4
Pokytis procentais	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-2,5

4 PRIEDAS

Bendro registruoto nusikalstamumo Lietuvoje lygio pokytis¹⁵⁰

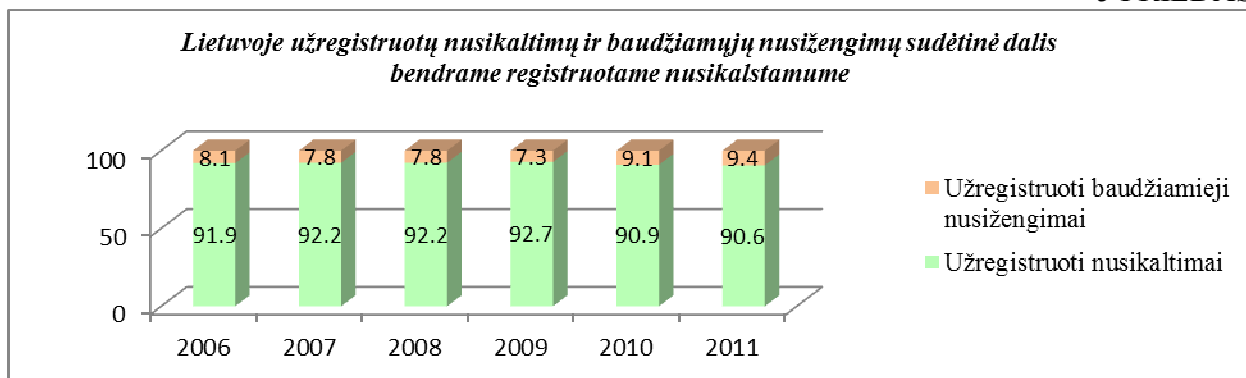
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruotos nusikalstamos veikos							
Absoliutūs skaičiai	-210	-236	140	167	-133	112	50
Procentai	-7,9	-9,7	6,4	7,2	-5,3	4,7	2,1
Užregistruoti nusikaltimai							
Absoliutūs skaičiai	-180	-210	129	142	-150	105	16
Procentai	-7,4	-9,4	6,4	6,6	-6,6	4,9	0,7
Užregistruoti baudžiamieji nusižengimai							
Absoliutūs skaičiai	-30	-27	11	26	43	7	34
Procentai	-13,2	-13,7	6,5	14,4	20,8	3,1	17,3

¹⁴⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_1Ž).

¹⁴⁸ Visuose prieduose nusikalstamumo lygio rodikliai pateikiami 100 000 gyventojų. Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁴⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės rodiklių duomenų bazė- gyventojai ir socialinė statistika: gyventojų sudėtis 2003-2010 m., duomenys // <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011-10-20].

¹⁵⁰ Šioje ir kitose priedų lentelėse (nurodančiose pokyčius) pateikiamas grandininis pokytis – palyginus nurodytus metus su praėjusiais, t.y. 2005 su 2004 m., 2006 su 2005 m. ir t.t.; paskutinėje lentelių skiltyje pateikiamas bazinis pokytis – palyginus paskutiniuosius analizuojamo laikotarpio metus su pirmaisiais. Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV)

Lietuvoje užregistruotų nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis bendrame registruotame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais¹⁵¹

Lietuvoje užregistruotų nusikaltimų pokytis¹⁵²

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-6600	-7484	3982	4319	-5673	1468	-3388
Procentai	-8,0	-9,9	5,9	6,0	-7,4	2,1	-4,5
REGISTRUOTAS TURINIS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-5358	-4099	4689	2654	-4030	567	-210
Procentai	-10,4	-8,8	11,1	5,7	-8,1	1,3	-0,5

Lietuvoje užregistruotų baudžiamųjų nusižengimų pokytis¹⁵³

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-1060	-930	337	824	139	386	756
Procentai	-13,7	-13,9	5,9	13,5	2,0	5,5	11,3
REGISTRUOTAS TURINIS NUSIKALSTAMUMAS							
Absoliutūs skaičiai	-1029	-894	445	300	135	387	373
Procentai	-16,3	-16,9	10,1	6,2	2,6	7,3	7,1

Lietuvoje ištirtų nusikalstamų veikų pokytis¹⁵⁴

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS							
<i>Užregistruotos nusikalstamos veikos</i>							
Absoliutūs skaičiai	-1352	-3416	1315	2645	-692	-498	-646
Procentai	-3,6	-9,4	4,0	7,7	-1,9	-1,4	-1,8
<i>Užregistruoti nusikaltimai</i>							
Absoliutūs skaičiai	-1317	-2992	1256	1849	-527	-503	-917
Procentai	-3,9	-9,3	4,3	6,1	-1,6	-1,6	-2,8

8 priedo tęsinys kitame puslapyje

¹⁵¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV)

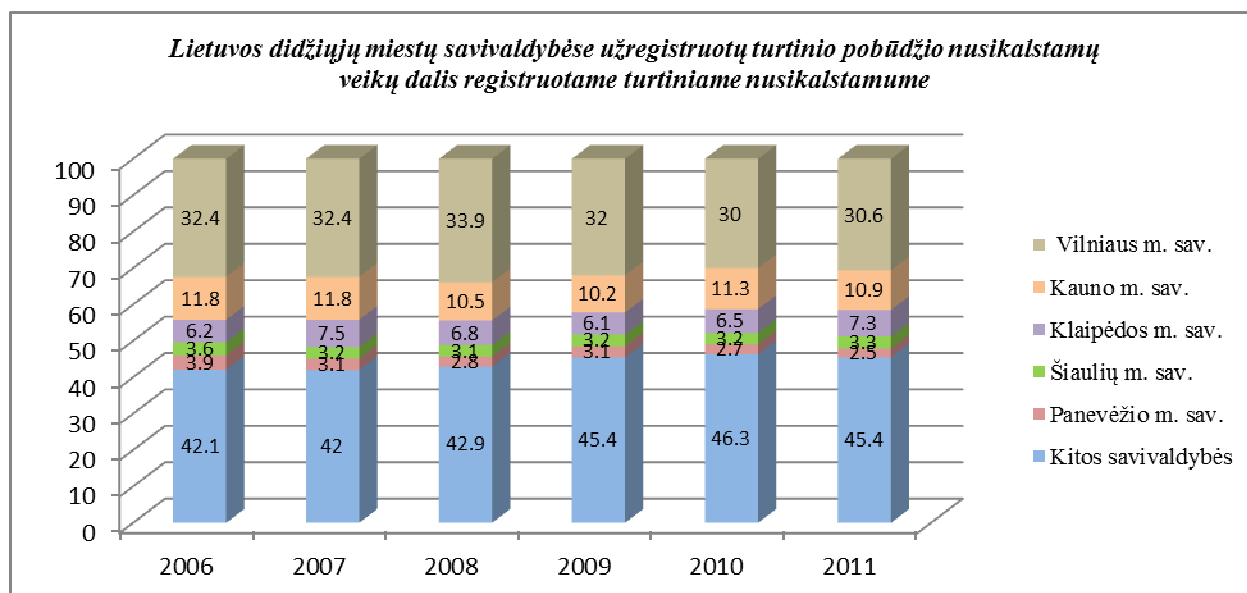
¹⁵² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV)

¹⁵³ Ten pat.

¹⁵⁴ Ten pat.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS							
<i>Užregistruoti baudžiamieji nusižengimai</i>							
Absoliutūs skaičiai	-35	-424	59	796	-165	5	271
Procentai	-0,9	-10,6	1,7	21,9	3,7	0,1	6,8
REGISTRUOTAS TURINIS NUSIKALSTAMUMAS							
<i>Užregistruotos nusikalstamos veikos</i>							
Absoliutūs skaičiai	-1964	-379	436	822	227	22	110
Procentai	-11,1	-2,4	3,0	5,6	1,5	0,1	0,7
<i>Užregistruoti nusikaltimai</i>							
Absoliutūs skaičiai	-1908	-1018	423	466	337	-14	194
Procentai	-12,8	-7,8	3,5	3,8	2,6	-0,1	1,5
<i>Užregistruoti baudžiamieji nusižengimai</i>							
Absoliutūs skaičiai	-56	-379	13	356	-110	36	-84
Procentai	-2,0	-13,9	0,6	15,1	-4,1	1,4	-3,1

9 PRIEDAS

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalis registruotame turtiniame nusikalstamume 2006-2011 m., procentais¹⁵⁵

10 PRIEDAS

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų pokytis¹⁵⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Vilnius							
Absoliutūs skaičiai	-498	-1606	2483	-99	-2221	607	-836
Procentai	-2,9	-9,6	16,4	-0,6	-12,7	3,9	-5,0

10 priedo tęsinys kitame puslapyje

¹⁵⁵ Ten Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁵⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV)

10 PRIEDO TĘSINYS

	2006m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Kaunas							
Absoliutūs skaičiai	-1265	-624	-50	173	124	-75	-452
Procentai	-17,2	-10,2	-0,9	3,2	2,2	-1,3	-7,4
Klaipėda							
Absoliutūs skaičiai	-768	319	19	-182	-50	501	607
Procentai	-19,4	10,0	0,5	-5,2	-1,5	15,2	19,1
Šiauliai							
Absoliutūs skaičiai	-300	-354	130	128	-134	84	-146
Procentai	-14,1	-19,3	8,8	7,9	-7,7	5,2	-7,9
Panevėžys							
Absoliutūs skaičiai	-164	-547	5	260	-336	-91	-709
Procentai	-7,6	-27,4	0,3	17,9	-19,6	-6,6	-35,5

11 PRIEDAS

Lietuvoje didžiuosiuose miestuose užregistruotų turtinio pobūdžio nusikaltimų pokytis¹⁵⁷

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Vilnius							
Absoliutūs skaičiai	-361	-1052	2187	-40	-2016	365	-556
Procentai	-2,4	-7,3	15,9	-0,2	-12,7	2,6	-3,8
Kaunas							
Absoliutūs skaičiai	-1229	-715	54	48	149	-78	-542
Procentai	-18,0	-12,8	1,1	1,0	2,9	-1,5	-9,8
Klaipėda							
Absoliutūs skaičiai	-626	360	1	-140	-114	508	615
Procentai	-18,1	12,7	0,1	-4,4	-3,7	17,2	21,6
Šiauliai							
Absoliutūs skaičiai	-208	-367	137	122	-119	62	-165
Procentai	-11,1	-22,1	10,6	8,5	-7,7	4,3	-9,9
Panevėžys							
Absoliutūs skaičiai	-137	-508	-25	191	-308	-7,3	-738
Procentai	-6,9	-27,3	-1,9	14,4	-20,3	-7,3	-39,7

12 PRIEDAS

Lietuvoje didžiuosiuose miestuose užregistruotų turtinio pobūdžio baudžiamųjų nusižengimų pokytis¹⁵⁸

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Vilnius							
Absoliutūs skaičiai	-137	-554	296	-59	-205	242	-280
Procentai	-6,5	-28,1	20,9	-3,4	-12,4	16,7	-14,2
Kaunas							
Absoliutūs skaičiai	-36	91	-104	125	-25	3	90
Procentai	-6,6	17,7	-17,2	25,0	-4	0,5	17,5
Klaipėda							
Absoliutūs skaičiai	-142	-41	18	-42	64	-7	-8
Procentai	-29,3	-11,9	5,9	-13,1	23,0	-2,0	-2,3

12 priedo tęsinys kitame puslapyje

¹⁵⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁵⁸ Ten pat.

12 PRIEDO TĘSINYS

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Šiauliai							
Absoliutūs skaičiai	-92	13	-7	6	-15	22	19
Procentai	-34,5	7,4	-3,7	3,3	-8,0	12,8	10,9
Panevėžys							
Absoliutūs skaičiai	-27	-39	30	69	-28	-3	29
Procentai	-16,2	-27,9	29,7	52,8	-14,0	-1,7	20,7

13PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu pokytis¹⁵⁹

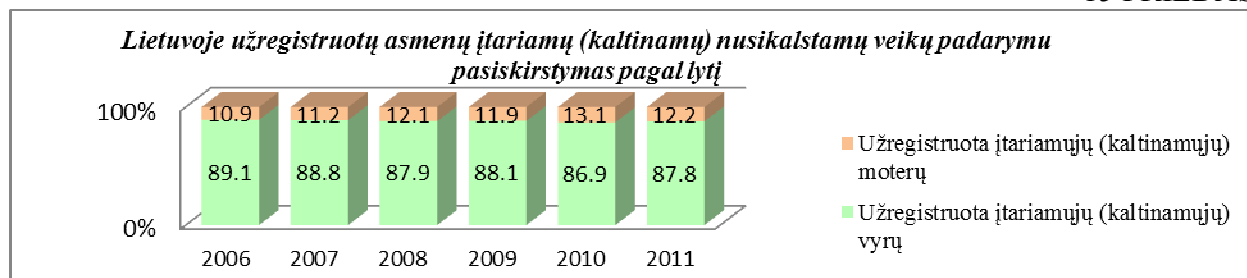
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruota asmenų įtariamų (kaltinamų) turinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu							
Absoliutūs skaičiai	-1481	-1567	594	774	-242	211	-230
Procentai	-9,7	-11,3	4,8	6,0	-1,8	1,6	-1,7
Iš jų vyrų							
Absoliutūs skaičiai	-1504	-1469	388	791	-373	149	-514
Procentai	-10,7	-11,7	3,5	6,9	-3,0	1,2	-4,1
Iš jų moterų							
Absoliutūs skaičiai	1	-121	166	14	129	70	258
Procentai	0,8	-9,9	15,2	1,1	10,1	4,9	21,2

14 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu pokytis¹⁶⁰

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu							
Absoliutūs skaičiai	-1239	-2128	532	876	385	-164	-499
Procentai	-4,8	-8,6	2,3	3,8	1,5	-0,7	-2,0
Iš jų vyrų							
Absoliutūs skaičiai	-1126	-1981	268	810	70	50	-783
Procentai	-4,8	-8,9	1,3	4,0	0,3	0,2	-3,5
Iš jų moterų							
Absoliutūs skaičiai	-138	-186	231	71	319	-195	239
Procentai	-4,9	-7	9,4	2,6	11,5	-6,3	9,0

15 PRIEDAS

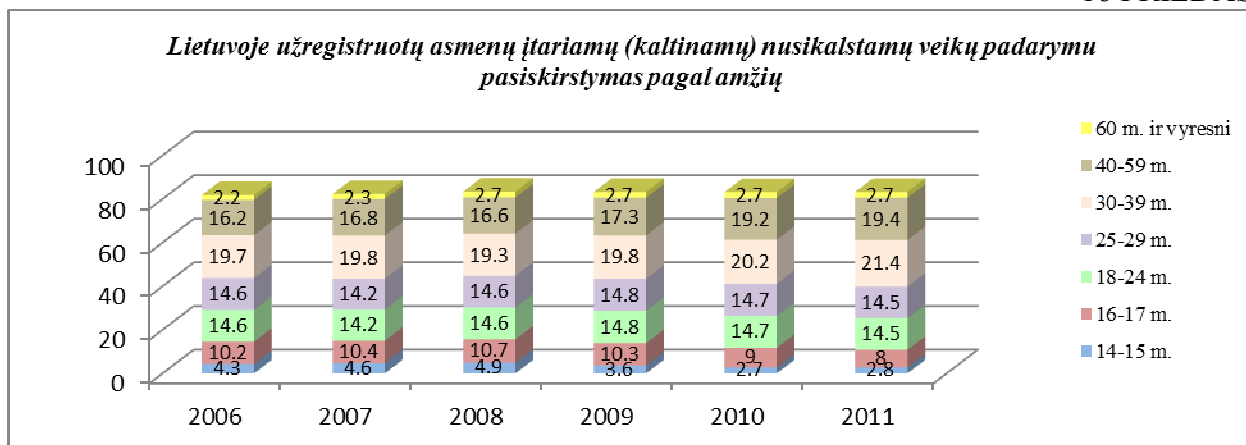

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal lytį 2006-2011m., procentais¹⁶¹

¹⁵⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁶⁰Ten pat.

¹⁶¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

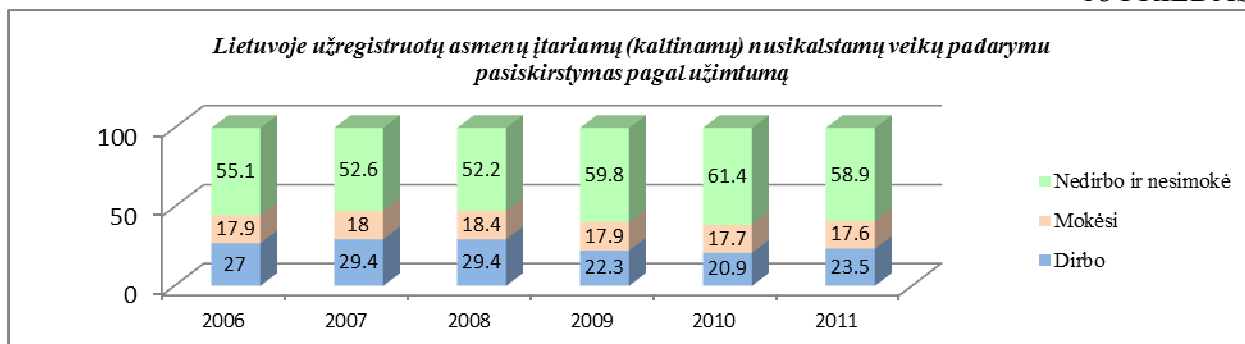
Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal amžių 2006-2011 m., procentais¹⁶²

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu pokytis, pagal amžiaus grupes¹⁶³

	2006 m.	2007m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
14-17 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-521	-112	212	-344	-467	-208	-919
Procentai	-14,8	-3,7	7,3	-11,1	-16,9	-9,1	-30,6
18-24 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-403	-806	-162	565	6	-18	-415
Procentai	-7,5	-16,1	-3,9	14,0	0,1	-0,3	-8,3
25-29 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-110	-369	202	92	-1	-72	-148
Procentai	-4,9	-17,4	11,5	4,7	-0,1	-3,5	-6,9
30-39 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-261	-200	147	306	24	193	470
Procentai	-10,6	-9,0	7,3	14,2	0,9	7,6	21,3
40-59 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-177	-88	145	149	189	-6	389
Procentai	-11,4	-6,4	11,2	10,4	11,9	-0,3	28,2
60 m. ir vyresni							
Absoliutūs skaičiai	-31	-15	10	37	5	41	78
Procentai	-25,8	-16,9	13,5	44,0	4,1	32,5	87,6

¹⁶² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁶³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal užimtumą 2006-2011 m., procentais¹⁶⁴

Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų (kaltinamų) turinio pobūdžio nusikalstamų veikų padarymu pokytis, pagal užimtumą¹⁶⁵

	2006 m.	2007m.	2008 m.	2009m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Dirbo							
Absoliutūs skaičiai	132	-46	69	-522	-41	248	-291
Procentai	6,9	-2,2	3,4	-25,1	-2,6	16,3	-14,2
Mokėsi							
Absoliutūs skaičiai	-787	-272	121	103	-12	5	-313
Procentai	-21,8	-9,6	3,3	2,7	-0,3	0,2	-11,1
Niekur nedirbo ir nesimokė							
Absoliutūs skaičiai	-1196	-1766	66	2155	475	-439	-237
Procentai	-8,8	-14,2	0,6	20,1	3,7	-5,4	-2,9

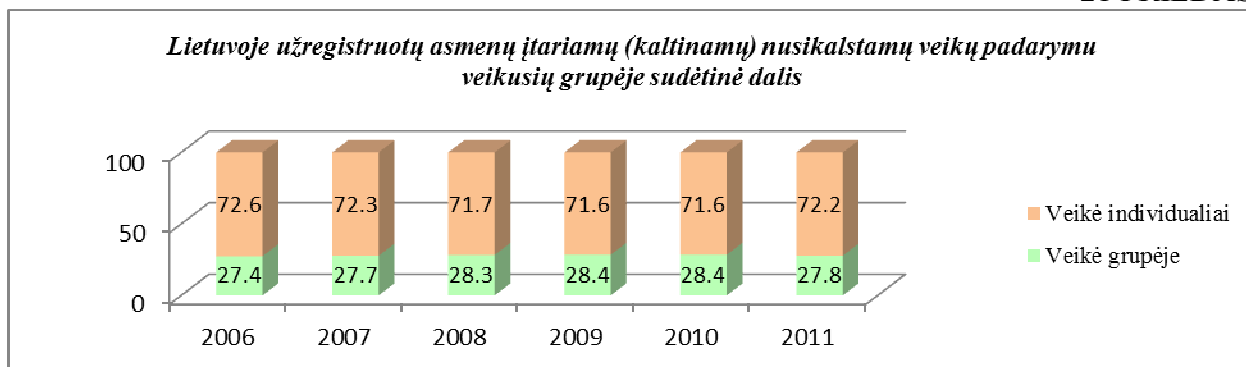
Lietuvoje užregistruoti asmenys įtariamai (kaltinami) nusikalstamų veikų padarymu, pagal išsilavinimą 2006-2011 m.¹⁶⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
BENDRAS REGISTRUOTAS NUSIKALSTAMUMAS						
Aukštasis	1130	1114	1291	1405	1667	1711
Aukštesnysis	1657	1385	1344	1325	1355	1323
Profesinis	1402	1347	1316	1343	1443	1471
Vidurinis	8500	78181	7826	8243	8405	8392
Pagrindinis	8337	7395	7637	8109	7963	7906
Neturi išsilavinimo	231	165	150	143	177	137
REGISTRUOTAS TURINIS NUSIKALSTAMUMAS						
Aukštasis	288	265	375	419	571	597
Aukštesnysis	456	459	424	450	478	489
Profesinis	553	507	549	587	639	617
Vidurinis	3834	3425	3551	3940	3872	3871
Pagrindinis	5500	4750	4838	5376	5073	5088
Neturi išsilavinimo	181	108	123	90	119	84

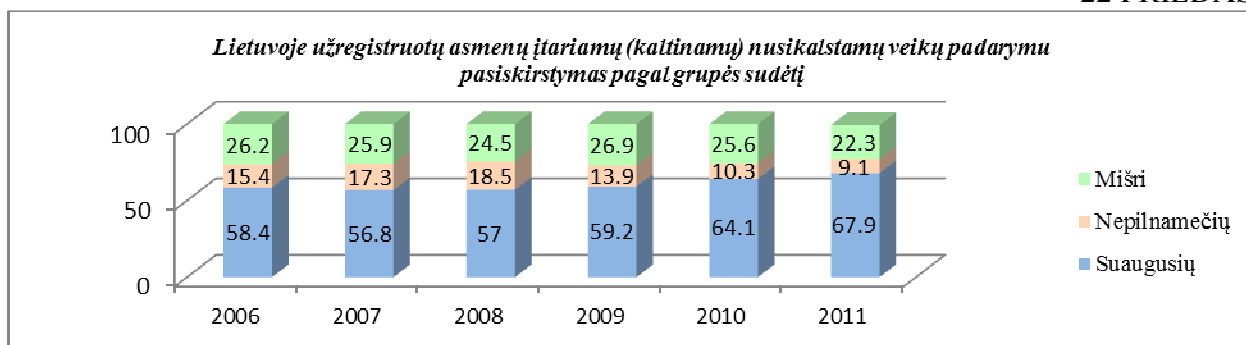
¹⁶⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁶⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

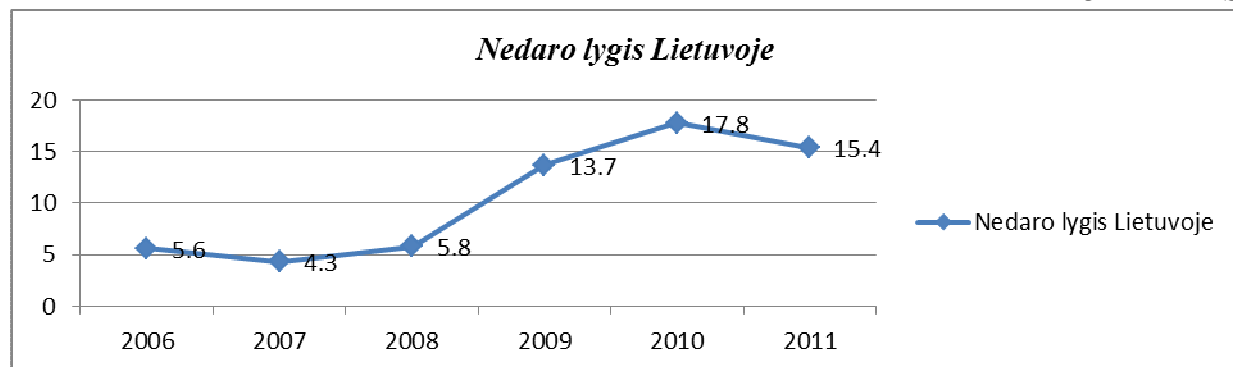
¹⁶⁶ Ten pat.

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu veikusių grupėje sudėtinė dalis 2006-2011 m., procentais¹⁶⁷

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal grupės rūšį 2006-2011 m., procentais¹⁶⁸

Lietuvoje užregistruotas nedarbo lygis 2006-2011 m., procentais¹⁶⁹

¹⁶⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁶⁸ Ten pat.

¹⁶⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateikiama informacija, M3030901: Darbo jėga, užimtumas ir nedarbas. Požymiai: amžius, gyvenamoji vietovė, lytis, metai. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011-02-28].

24 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų vagysčių (nusikaltimų/baudžiamųjų nusižengimų) pokytis¹⁷⁰

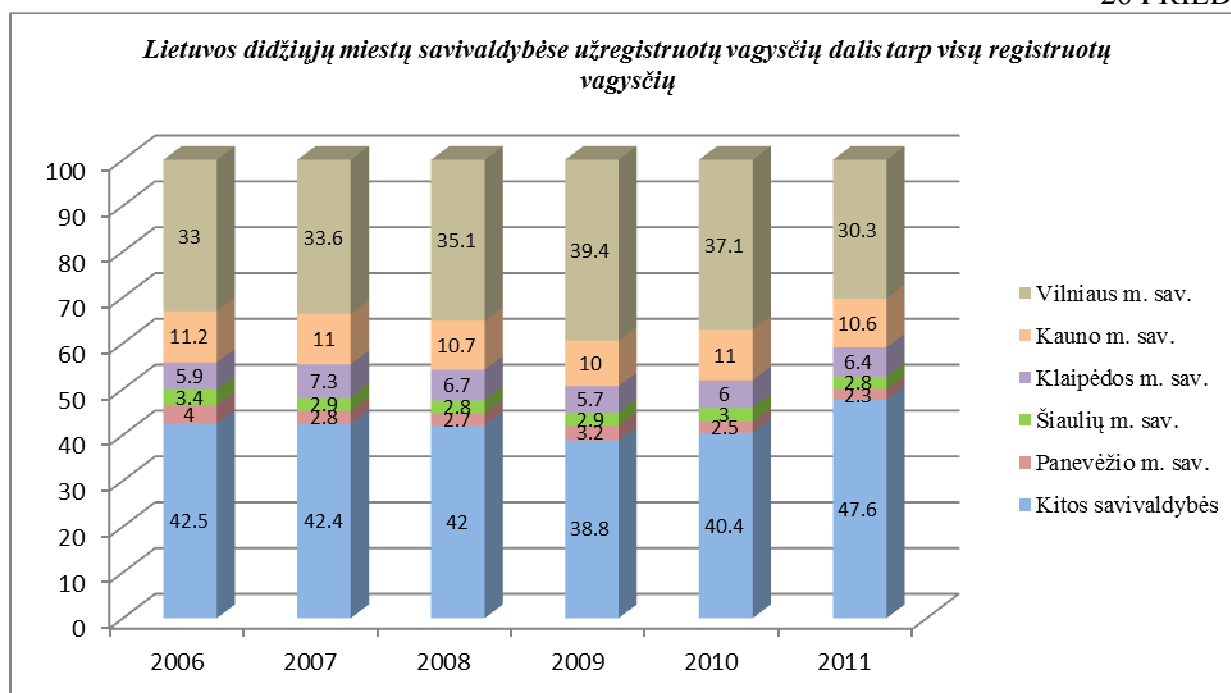
	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruotų vagysčių (nusikaltimų)							
Absoliutūs skaičiai	-4054	-3630	4181	860	-2683	-308	-1580
Procentai	-10,4	-10,4	13,4	2,4	-7,4	-0,9	-4,5
Užregistruotų vagysčių (baudžiamųjų nusižengimų)							
Absoliutūs skaičiai	-967	-866	285	284	164	232	99
Procentai	-20,8	-23,5	10,1	9,1	4,8	6,5	2,7

25 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų vagysčių lygio pokytis¹⁷¹

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruotų vagysčių (nusikaltimų)							
Absoliutūs skaičiai	-113	-102	130	31	-66	14	7
Procentai	-9,9	-10,0	14,1	2,9	-6,1	1,4	0,7
Užregistruotų vagysčių (baudžiamųjų nusižengimų)							
Absoliutūs skaičiai	-27	-25	8	9	6	11	9
Procentai	-19,6	-22,9	9,5	9,8	5,9	10,3	8,3

26 PRIEDAS

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų vagysčių dalis tarp visų registruotų vagysčių nusikalstamų veikų 2006-2011 m., procentais¹⁷²

¹⁷⁰ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁷¹ Ten pat.

¹⁷² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

27 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu pokytis,
pagal amžiaus grupes¹⁷³

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
14-17 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-385	-70	204	-249	-262	-131	-508
Procentai	-17,0	-3,7	11,2	-12,3	-13,3	-8,7	-26,9
18-24 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-240	-538	-51	368	-8	-10	-239
Procentai	-7,2	-17,3	-2,0	14,6	-0,3	-0,3	-7,7
25-29 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-57	-214	92	61	-71	8	-124
Procentai	-4,0	-15,7	8,0	4,9	-5,8	0,6	-9,1
30-39 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-201	-191	74	235	-120	233	231
Procentai	12,0	-12,9	5,8	17,3	-7,5	15,8	15,7
40-59 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-125	-76	39	86	78	-13	114
Procentai	-12,0	-8,3	4,7	9,8	8,1	-1,2	12,5
60 m. ir vyresni							
Absoliutūs skaičiai	-16	-11	8	16	-1	30	42
Procentai	-21,9	-19,3	17,4	29,6	-1,4	43,5	73,7

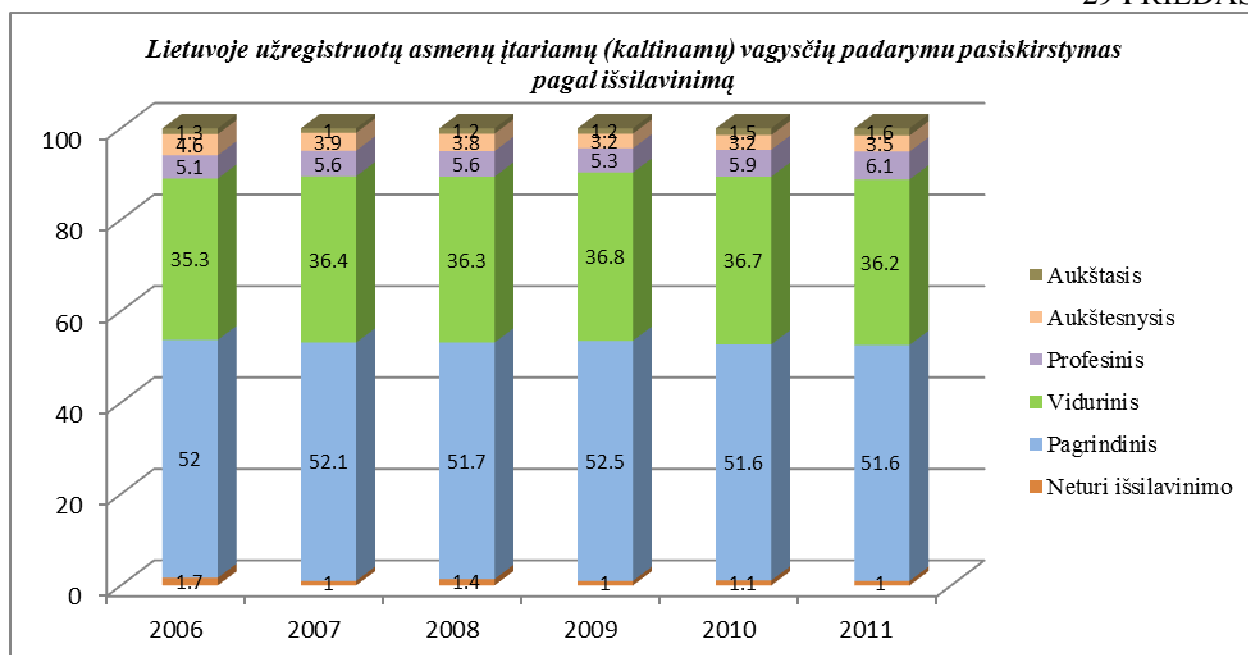
28 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu pokytis,
pagal mokymo įstaigas¹⁷⁴

	2006 m.	2007m.	2008 m.	2009m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Bendrojo lavinimo mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-269	-93	131	-174	-85	24	-197
Procentai	-18,5	-7,8	11,9	-14,2	-8,1	2,5	-16,6
Profesinėje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-128	-30	-2	75	4	21	82
Procentai	-26,9	-8,6	-0,6	23,7	1,0	4,9	22,3
Aukštesniojoje ir aukštojoje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-18	-31	16	26	5	10	26
Procentai	-16,7	-34,4	27,1	34,7	4,9	9,4	28,9
Kitoje mokymo įstaigoje							
Absoliutūs skaičiai	-45	-42	33	31	-27	-44	-49
Procentai	-22,6	-27,3	29,5	21,4	-15,3	-29,5	-31,8

¹⁷³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

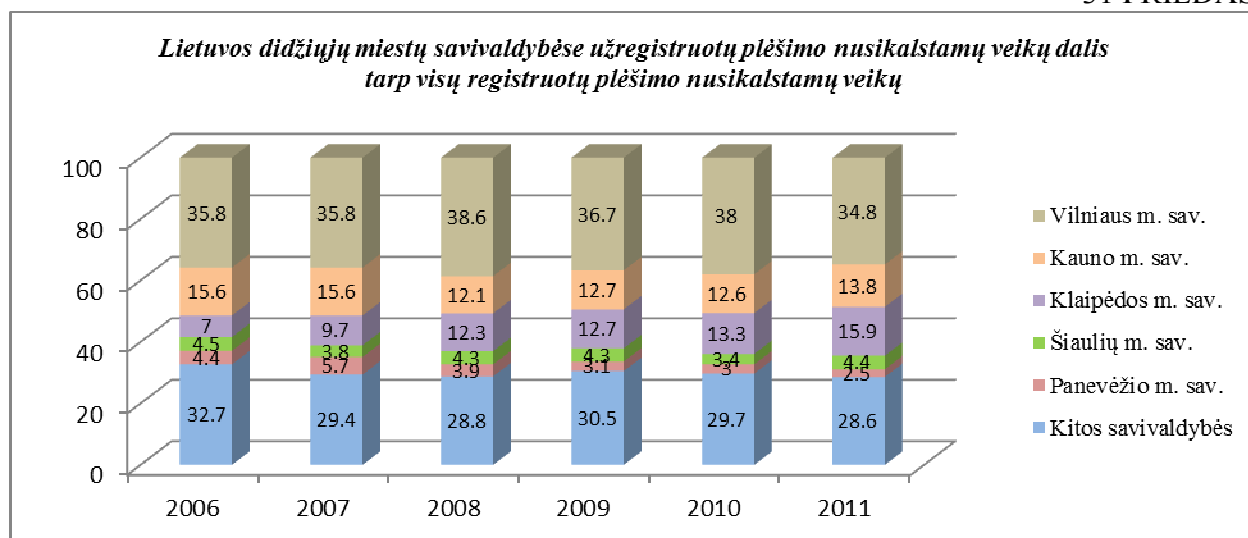
¹⁷⁴ Ten pat.

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) vagysčių nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal išsilavinimą 2006-2011 m., procentais¹⁷⁵

Lietuvoje užregistruotų plėšimo nusikalstamų veikų pokytis¹⁷⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Absoliutūs skaičiai	-863	-541	-350	-89	-636	-225	-1841
Procentai	-16,6	-12,5	-9,2	-2,6	-18,9	-8,3	-42,4

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų plėšimo nusikalstamų veikų dalis tarp visų registruotų plėšimo nusikalstamų veikų 2006-2011 m.¹⁷⁷

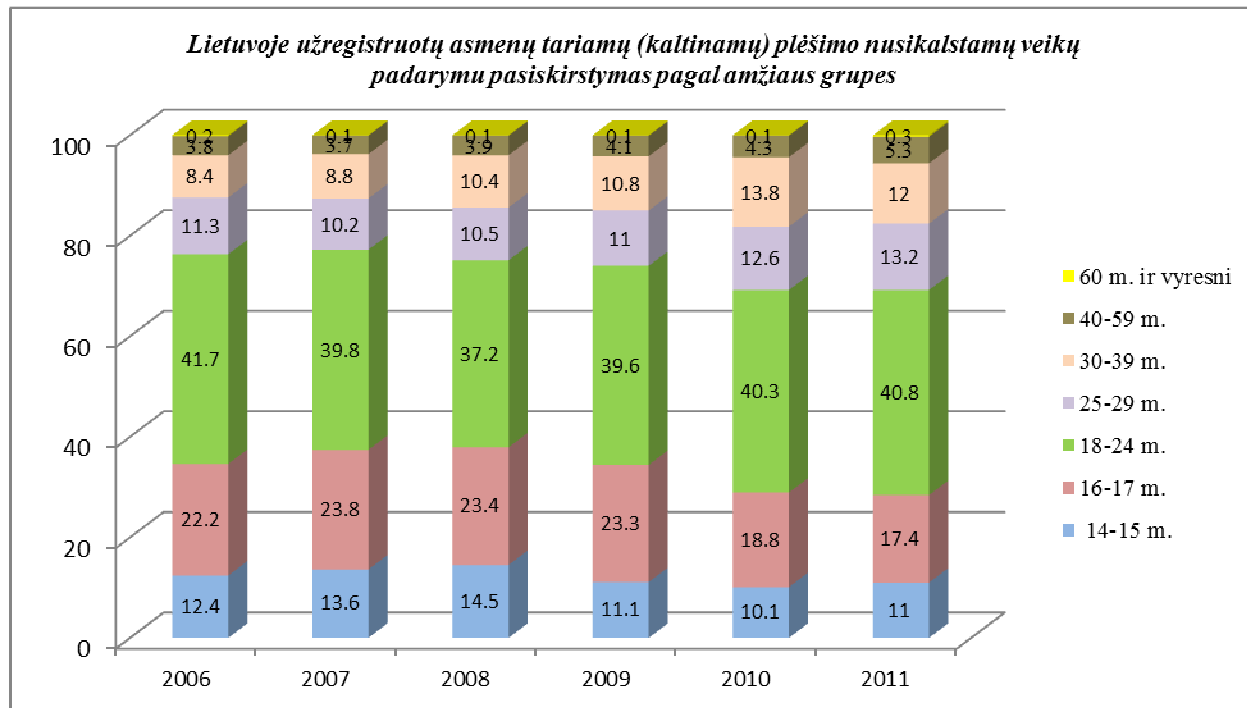
¹⁷⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁷⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁷⁷ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

Plėšimo nusikalstamų veikų lygis didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse¹⁷⁸

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai	Panevėžys	Lietuva
2006 m.	280	188	162	150	165	128
2007 m.	245	166	198	113	188	112
2008 m.	241	117	228	117	116	102
2009 m.	221	122	234	115	94	101
2010 m.	186	100	202	74	73	83
2011 m.	158	104	225	93	58	78

Lietuvoje užregistruotų asmenų tariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2006-2011 m., procentais¹⁷⁹Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu pokytis, pagal amžiaus grupes¹⁸⁰

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
14-17 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-107	-69	-37	-95	-187	-38	-426
Procentai	-11,1	-8,1	-4,7	-12,8	-28,8	-8,2	-50,1
18-24 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-164	-193	-99	16	-102	-38	-416
Procentai	-13,8	-18,8	-11,9	2,2	-13,6	-5,9	-40,5
25-29 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-64	-65	-7	1	-5	-5	-81
Procentai	-18,7	-23,3	-3,3	0,5	-2,4	-2,4	-29,0

34 priedo tęsinys kitame puslapyje

¹⁷⁸ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).¹⁷⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).¹⁸⁰ Ten pat.

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
30-39 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-47	-21	19	1	17	-43	-27
Procentai	-18,6	-10,2	10,3	0,5	8,3	-19,4	-13,1
40-59 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-7	-16	-1	1	-8	10	-14
Procentai	-7	-17,2	-1,3	-1,3	-10,4	14,5	-15,1
60 m. ir vyresni							
Absoliutūs skaičiai	-6	-2	-1	1	1	1	0
Procentai	-60,0	-50,0	-50,0	100	50	33,3	0

35 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimo nusikalstamų veikų padarymu pokytis,
pagal mokymo įstaigas¹⁸¹

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Bendrojo lavinimo mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-101	-73	-42	-44	-53	-14	-226
Procentai	-16,6	-14,3	-9,6	-11,2	-15,1	-4,7	-44,4
Profesinėje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-101	-8	-37	10	-28	-15	-78
Procentai	-36,9	-4,7	-22,6	7,9	-20,4	-13,8	-45,3
Aukštesniojoje ir aukštojoje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-12	-8	-13	0	-4	7	-18
Procentai	-25,5	-22,9	-48,1	0	-28,6	70,0	-51,4
Kitoje mokymo įstaigoje							
Absoliutūs skaičiai	-14	-14	5	-3	-25	1	-18
Procentai	-29,8	-18,9	8,3	-4,6	-40,3	2,7	-24,3

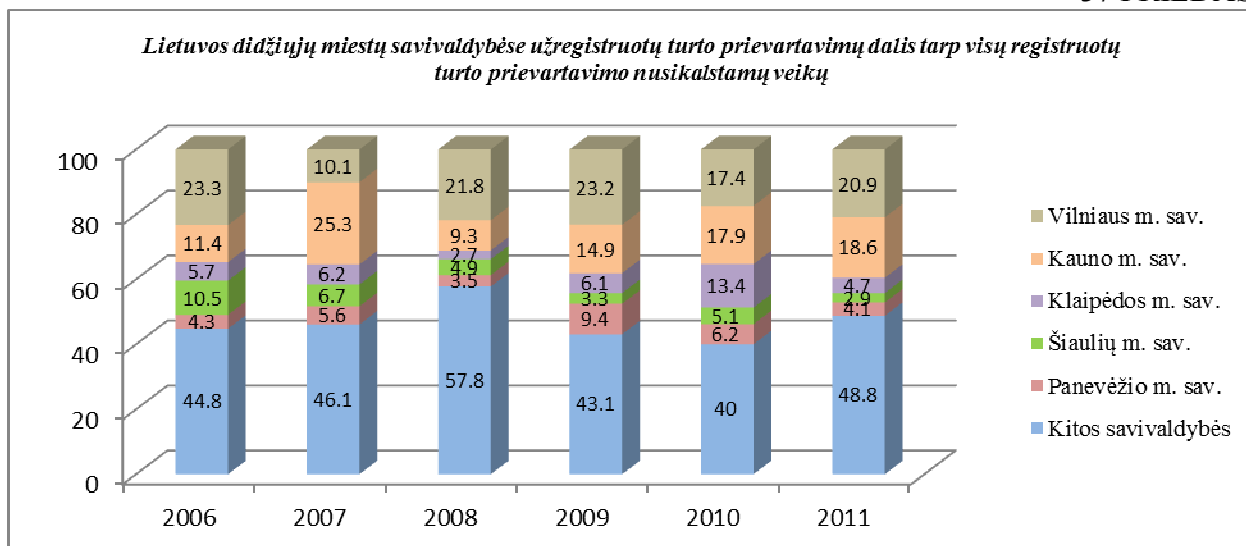
36 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) plėšimų padarymu pasiskirstymas pagal išsilavinimą
2006-2011 m.¹⁸²

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Aukštasis	1	0	0	0	1	1
Aukštesnysis	2	1	2	2	2	2
Profesinis	3	4	3	5	5	4
Vidurinis	29	27	30	29	28	31
Pagrindinis	63	66	64	63	62	60
Neturi išsilavinimo	2	2	1	1	2	2

¹⁸¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

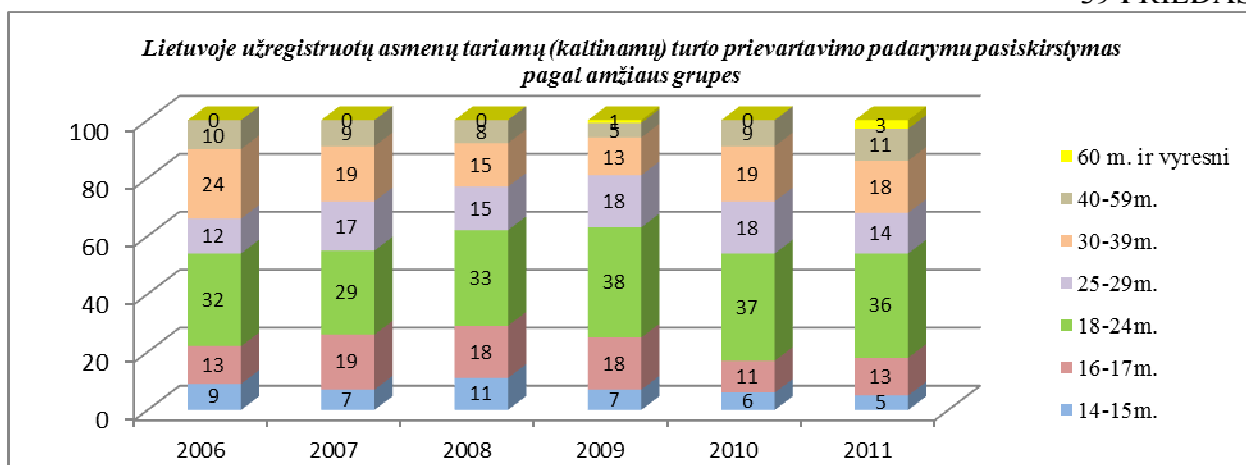
¹⁸² Ten pat.

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų turto prievartavimų dalis tarp visų registruotų turto prievartavimo nusikalstamų veikų 2006-2011 m.¹⁸³

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo padarimų pokytis¹⁸⁴

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Užregistruota asmenų įtariamų (kaltinamų) nusikalstamų veikų padarimų							
Absoliutūs skaičiai	-83	-54	-1	-23	24	-12	-66
Procentai	-30,2	-28,1	-0,7	-16,8	21,1	-8,7	-34,4
Iš jų vyrų							
Absoliutūs skaičiai	-74	-56	-4	-22	27	-15	-70
Procentai	-27,9	-29,3	-3,0	-16,8	24,8	-11,0	-37,6
Iš jų moterų							
Absoliutūs skaičiai	-9	2	3	-1	-3	3	4
Procentai	-90,0	200,0	100,0	-16,7	-60,0	60,0	400,0

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo padarimų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2006-2011 m., procentais¹⁸⁵

¹⁸³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁸⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁸⁵ Ten pat.

40 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) turto prievartavimo nusikalstamų veikų padarymu pokytis pagal amžiaus grupes¹⁸⁶

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
14-17 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-21	-7	5	-11	-6	-17	-36
Procentai	-33,3	-16,7	14,3	-27,5	-20,7	-73,9	-85,7
18-24 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-46	-22	5	-2	8	-6	-17
Procentai	-42,6	-35,5	12,5	-4,4	18,6	-11,8	-27,4
24-29 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-15	1	-3	-1	5	-7	-5
Procentai	-39,5	4,3	-12,5	-4,8	25,0	-28,0	-21,8
30-39 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	0	-19	-6	-5	11	-3	-22
Procentai	0	-42,2	-23,1	-25,0	73,3	-11,5	-48,9
40-59 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	0	-7	-2	-5	7	1	-6
Procentai	0	-35,0	-15,4	-45,5	116,7	7,7	-30,0
60 m. ir vyresni							
Absoliutūs skaičiai	-1	0	0	1	-1	3	3
Procentai	-100	0	0	100	-100	300	300

41 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų pokytis¹⁸⁷

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Absoliutūs skaičiai	-192	-275	-94	1483	-140	1083	2057
Procentai	-5,3	-8,0	-3,0	48,6	-3,1	24,6	60,1

42 PRIEDAS

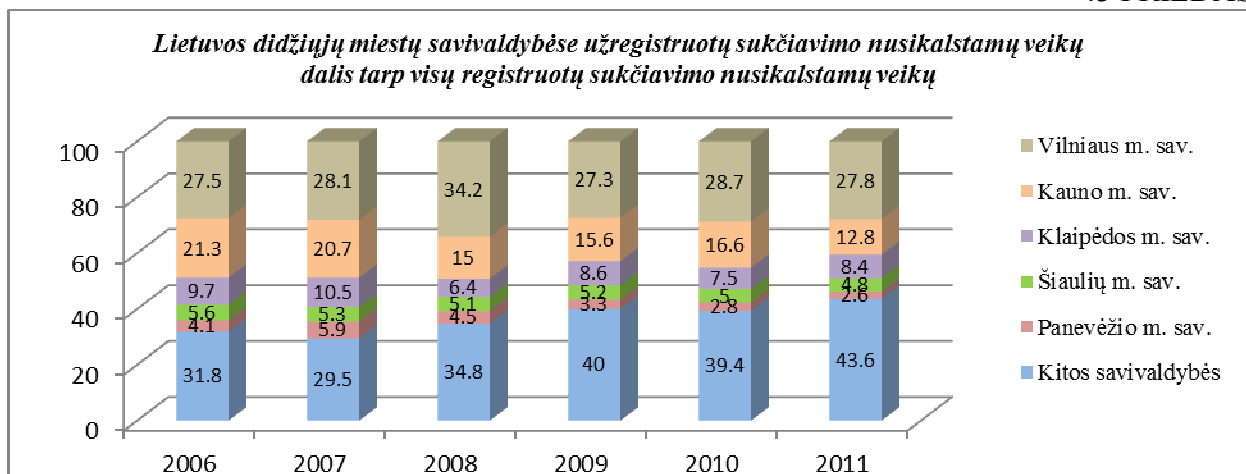
Lietuvoje ištirtos sukčiavimo nusikalstamos veikos¹⁸⁸

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Nusikalstamos veikos						
Absoliutūs skaičiai	2075	2201	1958	2483	2933	3290
Procentais	60,6	69,9	64,1	54,7	66,7	60,0
Nusikaltimai						
Absoliutų skaičiai	1805	1979	1690	2219	2635	2888
Procentais	57,9	68,4	61,5	52,5	66,2	58,0
Baudžiamieji nusižengimai						
Absoliutūs skaičiai	270	222	268	264	298	402
Procentais	88,5	87,7	88,4	84,9	71,2	80,9

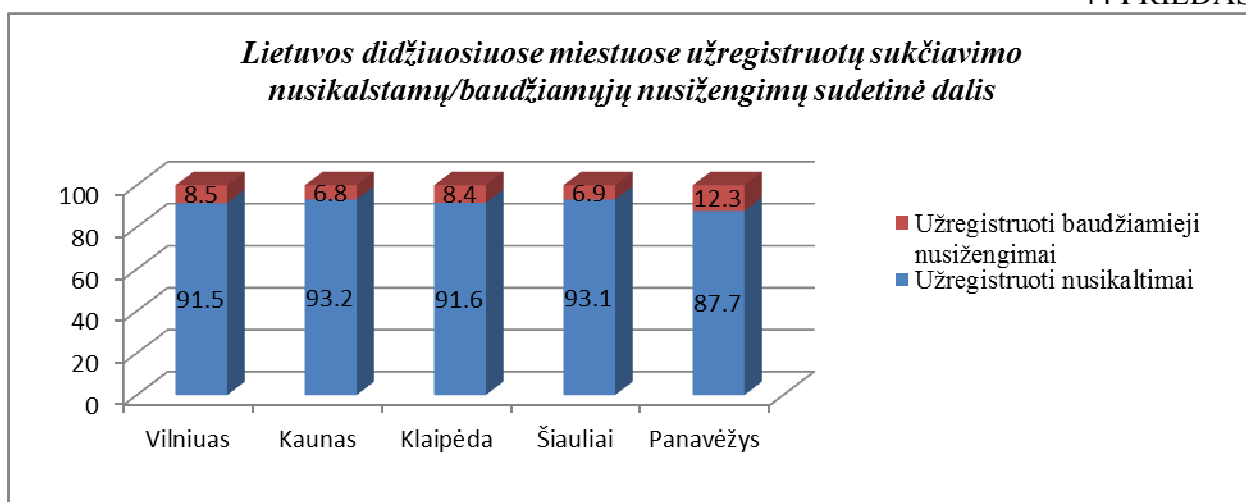
¹⁸⁶ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁸⁷ Ten pat.

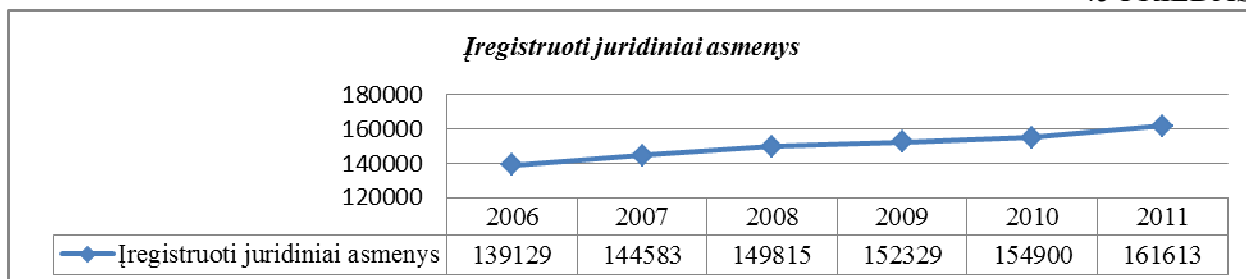
¹⁸⁸ Ten pat.

Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybėse užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų dalis tarp visų registruotų sukčiavimo nusikalstamų veikų 2006-2011 m., procentais¹⁸⁹

Lietuvos didžiuosiuose miestuose užregistruotų sukčiavimo nusikalstamų/baudžiamųjų nusižengimų sudėtinė dalis¹⁹⁰

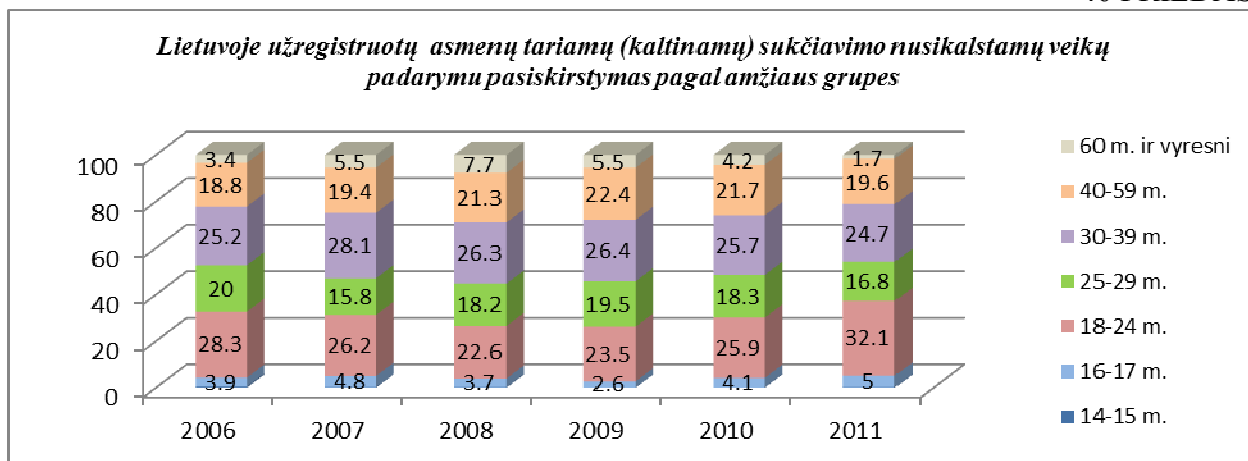

Lietuvoje įregistruotų juridinių asmenų skaičiaus dinamika 2006-2011 m.¹⁹¹

¹⁸⁹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_EK_SAV).

¹⁹⁰ Ten pat.

¹⁹¹ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Excel 2010 programa, remiantis Valstybės įmonės registrų centro Juridinių asmenų registro statistine ataskaita juridinių asmenų skaičius: teisinis statusas –[įregistruotas]. <http://www.registrucentras.lt/jar/stat/sta.php> [žiūrėta 2011-02-28].

Lietuvoje užregistruotų asmenų tariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal amžiaus grupes 2006-2011 m., procentais¹⁹²

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pokytis, pagal amžiaus grupes¹⁹³

	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
14-17 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-16	9	-7	-11	36	15	42
Procentai	-25,4	19,1	-12,5	-22,4	94,7	20,3	89,4
18-24 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-14	-19	-5	45	125	96	242
Procentai	-4,3	-6,1	-1,7	15,5	37,3	20,9	77,1
25-29 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-16	-44	56	43	47	-34	68
Procentai	-6,7	-19,8	31,5	18,4	17,0	-10,5	30,6
30-39 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	5	36	22	38	81	-30	147
Procentai	1,8	12,9	7,0	11,2	21,5	-6,6	52,5
40-59 m. amžiaus							
Absoliutūs skaičiai	-15	10	56	45	67	-46	132
Procentai	-6,7	4,8	25,7	16,4	21,0	-11,9	63,5
60 m. ir vyresni							
Absoliutūs skaičiai	-6	1	3	5	-7	12	14
Procentai	-40	6,7	18,8	26,3	29,2	70,6	93,3

¹⁹² Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

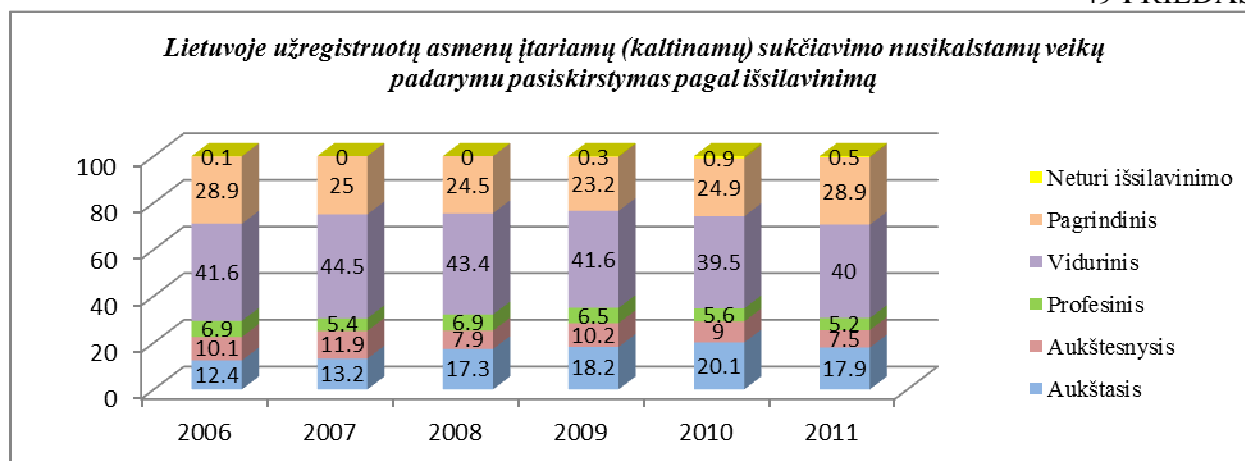
¹⁹³ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

48 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pokytis, pagal užimtumą¹⁹⁴

	2006 m.	2007m.	2008 m.	2009m.	2010 m.	2011 m.	2011 m. palyginimas su 2006 m.
Bendrojo lavinimo mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	2	-8	0	-6	24	21	31
Procentai	6,7	-25,0	0	-25,0	133,3	50,0	96,9
Profesinėje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-18	11	-3	-3	12	37	60
Procentai	-58,1	84,6	-12,5	-14,3	50,0	102,8	461,5
Aukštesniojoje ir aukštojoje mokykloje							
Absoliutūs skaičiai	-1	-3	-1	2	7	-2	3
Procentai	-4,5	-14,3	-5,6	11,8	36,8	-7,8	14,3
Kitoje mokymo įstaigoje							
Absoliutūs skaičiai	-2	-7	1	18	-1	5	16
Procentai	-20,0	-87,5	100	900	-5,0	26,3	200,0

49 PRIEDAS

Lietuvoje užregistruotų asmenų įtariamų (kaltinamų) sukčiavimo nusikalstamų veikų padarymu pasiskirstymas pagal išsilavinimą 2006-2011 m., procentais¹⁹⁵

¹⁹⁴ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Word 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).

¹⁹⁵ Sudaryta darbo autoriaus naudojantis Microsoft Office Excel 2010 programa, remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos statistinėmis ataskaitomis (forma_2).